

วารสารวิชาการบัณฑิตศึกษา

ACADEMIC JOURNAL OF GRADUATE SCHOOL

ปีที่ 3 ฉบับที่ 1 มกราคม - เมษายน 2568
Vol. 3 No. 1 January - April 2025

ISSN 3027- 8686 (print)

ISSN 3027 - 8740 (online)

<https://so13.tci-thaijo.org/index.php/ajgs>

โครงการบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

กำหนดเผยแพร่ :

วารสารวิชาการบัณฑิตศึกษา Academic Journal of Graduate school

ISSN 3027-8686 (Print), ISSN 3027-8740 (Online)

มีกำหนดเผยแพร่ปีละ 3 ฉบับ คือ

ฉบับที่ 1 (มกราคม-เมษายน)

ฉบับที่ 2 (พฤษภาคม-สิงหาคม) และ

ฉบับที่ 3 (กันยายน-ธันวาคม)

วัตถุประสงค์ :

เพื่อรวบรวมและเผยแพร่บทความวิชาการ บทความวิจัยและนวัตกรรมของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา คณาจารย์ บุคลากร นักวิชาการ ตลอดจนผู้สนใจทั้งภายในและภายนอกสำหรับการพัฒนาองค์ความรู้ให้กับชุมชนและสังคม โดยมุ่งเน้นการเผยแพร่บทความวิชาการ บทความวิจัยและนวัตกรรมทางด้านสังคมศาสตร์และด้านการศึกษา (การบริหารการศึกษา วิทยาการจัดการเรียนรู้ การศึกษาปฐมวัย การประถมศึกษา หลักสูตรและการสอน วิทยาศาสตร์ศึกษา จิตวิทยาการศึกษา สังคมศึกษา การวิจัยและประเมินผลทางการศึกษา พลศึกษาและสุขศึกษา เทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษา อุตสาหกรรมศึกษา การศึกษาพิเศษและสาขาวิชาอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา)

เงื่อนไขการตีพิมพ์ :

บทความที่ส่งมายังวารสารวิชาการบัณฑิตศึกษาจะได้รับการพิจารณาจากคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจสอบบทความ (Peer Reviewer) อย่างน้อยสามท่าน โดยบทความผู้เขียนภายนอกจะได้รับการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิภายในและผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกอย่างน้อยสองท่าน ส่วนบทความผู้เขียนภายในจะได้รับการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกหน่วยงานที่จัดทำวารสาร มีความเชี่ยวชาญตรงตามสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง และได้รับความเห็นชอบจากกองบรรณาธิการก่อนตีพิมพ์ ทั้งนี้จะมีรูปแบบที่ผู้พิจารณาบทความไม่ทราบชื่อผู้เขียนบทความและผู้เขียนบทความไม่ทราบชื่อผู้พิจารณาบทความเช่นเดียวกัน (Double-Blind Peer Review) และทางกองบรรณาธิการขอสงวนสิทธิ์ที่จะไม่พิจารณาบทความจนกว่าจะได้แก้ไขให้ถูกต้องตามข้อกำหนดของวารสาร ทั้งนี้ บทความต้นฉบับที่ส่งมาตีพิมพ์จะต้องไม่เคยตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารหรือสิ่งพิมพ์ใดมาก่อน และไม่อยู่ในระหว่างพิจารณาเสนอขอตีพิมพ์ในวารสารหรือสิ่งพิมพ์อื่น ๆ หากมีการใช้ภาพหรือตารางของผู้เขียนอื่นที่ปรากฏในสิ่งตีพิมพ์อื่นมาแล้ว ผู้เขียนต้องขออนุญาตเจ้าของลิขสิทธิ์ก่อน พร้อมทั้งแสดงหนังสือที่ได้รับการยินยอมต่อกองบรรณาธิการก่อนที่บทความจะได้รับการตีพิมพ์ สำหรับทัศนะและข้อคิดเห็นของบทความในวารสารฉบับนี้ เป็นของผู้เขียนแต่ละท่าน ไม่ถือเป็นทัศนะและความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการ

ที่ปรึกษา :

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฉลอง สุขทอง
รองศาสตราจารย์ ดร.จิรายุ ทรัพย์สิน

อธิการบดี มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
รองอธิการบดี ฝ่ายยุทธศาสตร์และการยกระดับ
คุณภาพการศึกษา

บรรณาธิการ

อาจารย์ ดร.สุรเชษฐ์ วงศ์ชัยประทุม

ผู้ช่วยบรรณาธิการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิวพร แนนหนา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กนกกานต์ ลายสนธิ์

กองบรรณาธิการ :

รองศาสตราจารย์ ดร.ชูชาติ พะยอม	มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
รองศาสตราจารย์ บัญชา ชื่นจิต	มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
รองศาสตราจารย์ ดร. สมศักดิ์ แก้วพลอย	มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา
รองศาสตราจารย์ ดร. สนิท ปิ่นสกุล	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
รองศาสตราจารย์ ดร. ดำรงฤทธิ์ วิบูลกิจธนากร	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุวัฒน์ มณีวรรณ	มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กานตยुทธ ตรีบุญนิธิ	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ

คณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบบทความ (Peer Reviewers)

ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบบทความภายใน : มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

รองศาสตราจารย์ บัญชา	ชื่นจิต
รองศาสตราจารย์ ดร.ยุพดี	สินมาก
รองศาสตราจารย์ ดร.อำนาจ	วัฒนกรสิริ
รองศาสตราจารย์ ดร.จิรายุ	ทรัพย์สิน
ผู้ช่วยศาสตราจารย์กิตติศักดิ์	มีเจริญ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์วาริรัตน์	แย้มประดิษฐ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เกื้อ	กระแสน์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พนา	จินดาศรี

ผู้ช่วยศาสตราจารย์กานต์	กาญจน์พิมาย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พีรวัส	อินทวิ
อาจารย์ ดร.ณีนันรา	ดีสม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประดิษฐ์	ชื่นบาน
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นันทิญา	มณีโชติ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ทรงศักดิ์	มีสิทธิ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศุภชนกฤษ ยอดสละ	
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อลงกต	เพชรศรีสุข
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อุไร	จันทมัตตุการ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วันชัย	สุขตาม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทรงเดช	สอนใจ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัชราพร	สุขทอง
อาจารย์ ดร.ศุภชัย	ภักดี
อาจารย์เกษราภรณ์	สุพรรณผ่าย
อาจารย์ ดร.ชัยวัช	ตนตรง
อาจารย์ ดร.กมลรัตน์	วงศ์ถามาศย์
อาจารย์ ดร.ประภาพร	บุญปลอด
อาจารย์ ดร.ธัญเทพ	สิทธิเสือ
อาจารย์ ดร.ศฤงคาร	กุลพราหม์ กลาสี ภัทวัช

ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบบทความภายนอก

รองศาสตราจารย์ ดร.ชูชาติ	พะยอม	มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
รองศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์	แก้วพลอย	มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา
รองศาสตราจารย์ประยงค์	ฐิติชนานนท์	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
รองศาสตราจารย์ไททัศน์	มาลา	มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุวัฒน์	บันลือ	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรพร	ทับทิมศรี	มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรธิดา	ประสาร	มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พัชรี	อุ่งแก้ว	มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์วันชาติ	ชาญวิจิตร	มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ชลธิชา	โรจนแสง	มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุนทร	ชัยปายาง	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อังคณา	บุญเสมอ	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุษกร	วัฒนบุตร	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฉัตรพล	พิมพ์า	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณฐาพัชร	วรพงศ์พัชร	สถาบันเทคโนโลยีตะวันออกแห่งสุวรรณภูมิ
อาจารย์ ดร.วิลาวัลย์	ด้านสิริสุข	มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
ดร.วาริสา	ดวงใจ	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3

กองเลขานุการวารสาร :

เลขานุการ :	นางณัฐนันท์ ทุนดี
ผู้ช่วยเลขานุการ :	นายชัยยศ อุไรล้ำ/นางธนินท์ธร ทองแมน
ศิลปกรรม :	นายทศพล คำชู/นายชุตีพร ไวรวัจนกุล/นางชนชนก พันธุ์สนิท
ฝ่ายประชาสัมพันธ์ :	นางภัทรรัตน์ ชิตชอบ

สำนักงาน :

กองบรรณาธิการวารสารวิชาการบัณฑิตศึกษา

โครงการบัณฑิตศึกษา อาคาร 28 ชั้น 1

186 หมู่ที่ 1 ถนนสุรินทร์ – ปราสาท ตำบลนอกเมือง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ 32000

โทรศัพท์/โทรสาร 044-710000, 094-5694453 / 044-514694

<https://so13.tci-thaijo.org/index.php/ajgs>

E-mail : graduate_journal@srnu.ac.th

ISSN 3027-8686 (Print), ISSN 3027-8740 (Online)

บทบรรณาธิการ (Editorial)

วารสารวิชาการบัณฑิตศึกษา เป็นวารสารทางวิชาการที่มุ่งเน้นการรวบรวม เผยแพร่บทความวิชาการ บทความวิจัยและนวัตกรรมของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา คณาจารย์ บุคลากร นักวิชาการ ตลอดจนผู้สนใจ ทั้งภายในและภายนอกสำหรับการพัฒนาองค์ความรู้ให้กับชุมชนและสังคม โดยมุ่งเน้นการเผยแพร่บทความ วิชาการ บทความวิจัยและนวัตกรรมทางด้านสังคมศาสตร์และด้านการศึกษา (การบริหารการศึกษา วิทยาการ การจัดการเรียนรู้ การศึกษาปฐมวัย การประถมศึกษา หลักสูตรและการสอน วิทยาศาสตร์ศึกษา จิตวิทยา การศึกษา สังคมศึกษา การวิจัยและประเมินผลทางการศึกษา พลศึกษาและสุขศึกษา เทคโนโลยีและนวัตกรรม ทางการศึกษา อุตสาหกรรมศึกษา การศึกษาพิเศษและสาขาวิชาอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับด้านการศึกษา) โดย ดำเนินการภายใต้เกณฑ์คุณภาพการเผยแพร่ผลงานทางวิชาการของวารสารตามประกาศ ก.พ.อ. เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการพิจารณาแต่งตั้งบุคคลให้ดำรงตำแหน่งผู้ช่วยศาสตราจารย์ รองศาสตราจารย์ และ ศาสตราจารย์ พ.ศ. 2564 และศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (Thai Journal Citation Index : TCI) ในการ ดำเนินการ ซึ่งทางกองบรรณาธิการได้ใช้รูปแบบการนำเสนอบทความพร้อมกับข้อเสนอแนะสำหรับผู้มี หน้าที่ คุณภาพและมาตรฐานที่เข้มข้นเช่นเดียวกันทุกฉบับตามหลักเกณฑ์ดังกล่าวข้างต้น เพื่อมุ่งเน้นการพัฒนา คุณภาพวารสารและยกระดับขึ้นสู่ฐานข้อมูลสากล โดยทางวารสารได้มีการดำเนินการขอหมายเลขรหัส ทรัพยากรสารสนเทศดิจิทัล หรือตัวระบุวัตถุดิจิทัล (ดีโอไอ) (Digital Object Identifier : DOI) สำหรับทุก บทความที่เผยแพร่ในวารสาร เริ่มตั้งแต่ปีที่ 1 ฉบับที่ 1 นี้เป็นต้นไป ทั้งนี้ ช่องทางการนำส่งบทความเพื่อ พิจารณาเผยแพร่นั้น สามารถนำส่งบทความออนไลน์ได้ที่ <https://so13.tci-thaijo.org/index.php/ajgs> ซึ่งเป็นระบบการบริหารงานวารสารออนไลน์ด้วยงานระบบ ThaiJo2.0 โดยบทความในวารสารฉบับนี้มีผู้ หน้าที่ มาจากหลากหลายหน่วยงานทั้งภายในและภายนอก ซึ่งผลงานทางวิชาการดังกล่าวทางกองบรรณาธิการได้ จัดส่งไปให้คณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิประเมินและตรวจสอบบทความ (Peer Reviewer) จำนวน 3 ท่าน พิจารณาแก้ไขเพื่อความสมบูรณ์ของบทความก่อนการเผยแพร่ทางวิชาการที่มาจากหลากหลายหน่วยงานของ แต่ละสาขาเป็นผู้พิจารณาเพื่อความสมบูรณ์ของบทความ และมอบให้ผู้มีหน้าที่นำบทความไปปรับปรุงแก้ไขเป็น การเรียบร้อยแล้วก่อนการตีพิมพ์ตามกติกาและรูปแบบการตีพิมพ์เผยแพร่

กองบรรณาธิการวารสารวิชาการบัณฑิตศึกษา จึงหวังเป็นอย่างยิ่งว่า วารสารฉบับนี้จะเป็นเวทีทาง วิชาการ ที่จะกระตุ้นความคิดและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของนักวิจัย นักวิชาการและผู้อ่านทุกท่าน และ ขอขอบคุณคณาจารย์ นักศึกษา และผู้สนใจทั่วไปทุกท่านที่ให้ความสนใจร่วมส่งบทความเผยแพร่ใน วารสารวิชาการบัณฑิตศึกษา และขอขอบคุณกองบรรณาธิการ คณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิประเมินและ ตรวจสอบบทความทุกท่านมา ณ โอกาสนี้

อาจารย์ ดร.สุรเชษฐ์ วงศ์ชัยประทุม

บรรณาธิการ

สารบัญ (Content)

	หน้า
กองบรรณาธิการ (Editorial Board).....	ง
คณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบบทความ (Peer Reviewers).....	ง
บทบรรณาธิการ (Editorial).....	ฉ
การศึกษาสภาพและแนวทางการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 แคทรียา นาคเนียม, นิพนธ์ วรรณเวช.....	1
การบริหารงานบุคคลตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ทิตยาภรณ์ สุขโข, สาโรจน์ เผ่าวงศากุล.....	15
การจัดการความรู้ของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ กลุ่ม 1 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ดิธนา แยมวงษ์, พาที เกศนาร.....	29
การสื่อสารผ่านความสัมพันธ์ระหว่างตัวบทจากการแต่งหน้าของร่างทรงในพิธีกรรมรำแม่สะเอง กฤษณ์ คำนนท์.....	47
การเข้าถึงสวัสดิการสังคมขั้นพื้นฐานอย่างเท่าเทียมสำหรับคนไร้บ้านในประเทศไทย วริศรา กิจเกวียน, จิตรลดา ไชยะ.....	59
ภาคผนวก (Appendix).....	78
ขั้นตอนการดำเนินงานวารสารวิชาการบัณฑิตศึกษา.....	79
หลักเกณฑ์การเสนอบทความและคำแนะนำสำหรับผู้พิมพ์เพื่อตีพิมพ์ในวารสารวิชาการ บัณฑิตศึกษา.....	80
จริยธรรมของการตีพิมพ์เผยแพร่ผลงาน.....	90

การศึกษาสภาพและแนวทางการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1

THE STUDY OF STATE AND GUIDELINES FOR ACADEMIC ADMINISTRATION IN
SMALL-SIZED SCHOOLS UNDER THE KANCHANABURI PRIMARY
EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 1

แคทรียา นาคเนียม^{1*} นิพนธ์ วรรณเวช²

Kattareeya Nakneam^{1*} Nipon Wonnawed²

^{1,2}สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี

¹²Department of Educational Administration, Faculty of Education, Kanchanaburi Rajabhat University, Thailand

*Corresponding Author E-mail : katz21kn@gmail.com

วันที่รับบทความ 28 ธันวาคม 2567

วันแก้ไขบทความ 21 กุมภาพันธ์ 2568

วันที่ตอบรับบทความ 21 กุมภาพันธ์ 2568

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขนาดเล็ก และ2) แนวทางการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนในสถานศึกษาขนาดเล็ก จำนวน 262 คน จากสถานศึกษาจำนวน 60 แห่ง เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามมาตรฐานค่า 5 ระดับ มีค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาเท่ากับ 1.00 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.98 และประเด็นคำถามการสนทนากลุ่ม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขนาดเล็ก ในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยคือ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการนิเทศการศึกษา ด้านการพัฒนาระบบการเรียนรู้ ด้านการวัดผลประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา และด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา 2) แนวทางการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขนาดเล็ก มีดังนี้ 1) ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา สถานศึกษาขนาดเล็กควรร่วมมือกันในการจัดทำหลักสูตรให้สอดคล้องและเสริมความมุ่งหมายทางการศึกษาในระดับชาติ ตรงตามความต้องการของชุมชน และนำหลักสูตรไปใช้ให้เกิดผลแก่ผู้เรียน 2) ด้านการพัฒนาระบบการเรียนรู้ สถานศึกษาขนาดเล็กควรสะท้อนให้หน่วยงานส่วนกลางเห็นความสำคัญถึงปัญหาดังกล่าวและขอบุคลากรในรายวิชาที่ขาดจากหน่วยงานต้นสังกัด 3) ด้านการวัดผลประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน ผู้บริหารควรกำกับติดตามให้การดำเนินการวัดและประเมินผลการเรียนรู้บรรลุตามเป้าหมายและแนวทางที่สถานศึกษากำหนดไว้ 4) ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ครูนำผลงานวิจัย

มาใช้พัฒนาการเรียนการสอนและพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอย่างน้อยปีการศึกษาละ 1 ครั้ง 5) ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ผู้บริหารควรดำเนินการสำรวจ กำกับ ติดตาม ประเมินผลการใช้สื่อ และเทคโนโลยีอย่างต่อเนื่อง จัดอบรมครูเกี่ยวกับการผลิตพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา และ 6) ด้านการนิเทศการศึกษา จัดประชุมวางแผนระบบการนิเทศการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็กให้สอดคล้องกับ วิธีการบริหารจัดการ การจัดการเรียนการสอน และบริบทของโรงเรียนขนาดเล็ก

คำสำคัญ (Keywords) : การศึกษาสภาพ, แนวทางการบริหารงานวิชาการ, สถานศึกษาขนาดเล็ก

Abstract

This research aimed to 1) study of state and 2) guidelines for academic administration in small-sized schools Under Kanchanaburi primary educational service area office 1. The samples used in the research were 262 school administrators and teacher. The re-search instrument was a 5-level rating scale questionnaire with content validity 1.00 and reliability 0.98 and group discussion questions. The statistics used for data analysis were percentage, mean, standard deviation and Content Analysis.

The findings: 1) The study of state for academic administration in small-sized schools, is at a high level, When considering each aspect, it was found that it was at a high level in every aspect. The average values, ranked from highest to lowest, are: development of educational curriculum, followed by educational supervision, development of learning processes, measurement, evaluation and transfer of learning results, development of media, innovation and technology for education, and research to develop the quality of education. 2) Guidelines for academic administration in small-sized schools, found that: 1) in terms of curriculum development, small schools should cooperate in creating a curriculum that is consistent with and reinforces national educational objectives, meets community needs, and applies the curriculum to benefit students. 2) In terms of developing the learning process, small schools should reflect the importance of the problem to the central agencies and request personnel in the missing subjects from the parent agencies because even though small schools may have few students. 3) In terms of measurement, evaluation and transfer of learning results, administrators should supervise and monitor the implementation of measurement and evaluation of learning results to achieve the goals and guidelines set by the educational institution. 4) In terms of research to develop the quality of education, administrators should encourage teachers to use research results to develop teaching and learning and develop the quality of students at least once per academic year. 5) In terms of

media development, innovation and technology for education, administrators should continuously survey, supervise, monitor and evaluate the use of media and technology, provide training for teachers on the production, development. and 6) in the area of educational supervision, organize a meeting to plan the educational supervision system of small schools to be consistent with management methods, teaching management and the context of small schools, without increasing the burden on teachers, without affecting teaching management.

Keywords : Personnel Administration, According to Brahnavihara 4, Administrators

บทนำ (Introduction)

กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดจุดหมาย และมาตรฐานการเรียนรู้เป็นเป้าหมาย และกรอบทิศทางในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีคุณภาพชีวิตที่ดีและมีขีดความสามารถในการแข่งขันเวทีโลก โดยมุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม รักความเป็นไทย มีทักษะการคิดวิเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ มีทักษะด้านเทคโนโลยี สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นและสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมโลกได้อย่างสันติ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการเป็นองค์กรหลักในการยกระดับการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และสร้างโอกาสทางการศึกษาให้แก่ประชาชนได้เรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อให้การจัดการศึกษาและการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในปัจจุบันนับว่าโรงเรียนประถมศึกษาามีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการจัดการศึกษาแก่เด็กและเยาวชน สถิติโรงเรียนขนาดเล็กในประเทศไทย ปี 2562 รวมทั้งสิ้น 15,158 โรงเรียน จำนวนครู 103,079 คน จำนวนนักเรียน 981,831 คน คิดเป็นอัตราส่วนครูต่อนักเรียน 1 : 10 โดยภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีโรงเรียนขนาดเล็กจำนวน 7,231 โรงเรียน ภาคเหนือจำนวน 3,659 โรงเรียน ภาคกลางจำนวน 2,550 โรงเรียน และภาคใต้จำนวน 1,718 โรงเรียน โดยมีโรงเรียนขนาดเล็กที่ไม่มีนักเรียนแต่ยังไม่สามารถยุบเลิกได้ทั้งสิ้น 305 โรงเรียน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 87 โรงเรียน ภาคเหนือ 169 โรงเรียน ภาคกลาง 24 โรงเรียน และภาคใต้ 25 โรงเรียน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2562 : 20) และในปัจจุบันมีโรงเรียนขนาดเล็กในสังกัดสำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มีนักเรียน 0-120 คน จำนวน 14,958 แห่ง (สมบัติ นพวัฏ, 2565)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สํานักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2562, หน้า 6) ได้ระบุปัญหาของโรงเรียนขนาดเล็ก ดังนี้ การยกระดับคุณภาพทางการศึกษา ส่งผลให้พบปัญหาด้านบุคลากรว่า ขาดแคลนครู จำนวนครูไม่ครบชั้น ครูไม่ครบตามรายวิชาเอก ครูส่วนใหญ่ขาดทักษะในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ครูมีภารกิจอื่นที่นอกเหนือจากการสอนเป็นจำนวนมากส่งผลให้ประสิทธิภาพและคุณภาพของการจัดการศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็กไม่เป็นไปตามเป้าหมาย ปัญหาด้านการเรียนการสอนพบว่า หลักสูตรและแผนการจัดการเรียนรู้ไม่สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน สื่อการเรียนการสอนและแหล่งเรียนรู้มีจำนวนจำกัดซึ่งสาเหตุมาจากได้รับงบประมาณน้อย สื่อเทคโนโลยีและการสื่อสารมีใช้อย่างจำกัด และที่มีอยู่ก็

ไม่สามารถใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ ผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็กส่วนใหญ่ขาดทักษะในการบริหารจัดการโรงเรียน การอพยพเคลื่อนย้ายของประชากรวัยเรียนที่ย้ายติดตามผู้ปกครองไปรับจ้างทำงานต่างถิ่น และอัตราการเกิดของประชากรที่ลดลง และปัญหาด้านการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา พบว่า โรงเรียนขนาดเล็กส่วนใหญ่อยู่ในชุมชนขนาดเล็ก ประชากรมีฐานะยากจน ทำให้ไม่มีศักยภาพในการระดมทรัพยากรเพื่อนำมาช่วยสนับสนุนการจัดการศึกษาให้กับโรงเรียน การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 ยังพบปัญหาด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้และด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา จากการศึกษาผลการทดสอบความสามารถพื้นฐานของผู้เรียนระดับชาติของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 พบว่า คะแนนเฉลี่ยผลการทดสอบความสามารถพื้นฐานของผู้เรียนระดับชาติ (National test : NT) เมื่อเปรียบเทียบปีการศึกษา 2562 กับปีการศึกษา 2563 พบว่า ความสามารถด้านคณิตศาสตร์ มีคะแนนเฉลี่ยลดลง 4.03 และความสามารถด้านภาษาไทย มีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้น 4.36 คะแนนเฉลี่ยผลการประเมินความสามารถด้านการอ่านออกของผู้เรียน (Reading test : RT) เมื่อเปรียบเทียบปีการศึกษา 2562 กับปีการศึกษา 2563 พบว่าการอ่านออกเสียง มีคะแนนเฉลี่ย เพิ่มขึ้น 5.93 และการอ่านรู้เรื่อง มีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้น 1.65 ทั้งนี้ ปัจจัยที่ส่งผลให้ผลการทดสอบความสามารถพื้นฐานของผู้เรียนระดับชาติบางด้านมีคะแนนเฉลี่ยลดลงอาจเป็นผลมาจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ที่ทำให้ครูไม่สามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างเต็มที่ ไม่สามารถรับการพัฒนาสมรรถนะของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาได้ทุกกลุ่มเป้าหมาย เนื่องจากงบประมาณได้รับการจัดสรรไม่เพียงพอ จัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้ไม่เต็มศักยภาพ นักเรียนต้องเรียนอยู่บ้าน ผู้ปกครองต้องทำงานเลี้ยงชีพ ไม่มีเวลาช่วยสอน ขาดความรู้ความเข้าใจเนื้อหาวิชา และนักเรียนขาดอุปกรณ์ในการเรียนออนไลน์ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูขยายสถานศึกษาและเกษียณอายุราชการ ครูประสบการณ้น้อย การประกันคุณภาพของสถานศึกษาไม่ต่อเนื่อง ข้อมูลสารสนเทศไม่เป็นปัจจุบัน เป็นต้น (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1, 2564) นอกจากนี้ปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 ยังพบกับปัญหาด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา เนื่องจากครูและบุคลากรทางการศึกษาหลายท่านไม่เข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนเองว่าต้องสามารถจัดทำหลักสูตรได้ ทำหลักสูตรไม่เป็น ปัญหาการไม่ยอมรับและไม่เปลี่ยนแปลงบทบาทการสอนของตนเองตามแนวหลักสูตร และมีความรู้ความสามารถด้านการพัฒนาหลักสูตรไม่เพียงพอ ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ เนื่องจาก ครูและบุคลากรทางการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็กต้องรับผิดชอบภาระงานหลายด้าน ส่งผลให้เกิดอุปสรรคในการจัดการเรียนการสอน สอนได้ไม่เต็มที่ (อุไรวรรณ อรเพชร, 2566, เมษายน 7)

การบริหารงานวิชาการถือว่าเป็นหัวใจหลักของสถานศึกษาที่ผู้บริหารศึกษาจะต้องรับผิดชอบเป็นอันดับแรก และจะต้องใช้เวลามากกว่างานด้านอื่น ๆ โดยมีหน้าที่เป็นผู้นำทางวิชาการให้คำแนะนำร่วมกับคณะครูในการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด ผู้บริหารต้องให้ความสำคัญมากเป็นพิเศษ เพราะจะส่งผลโดยตรงต่อการพัฒนาคุณภาพนักเรียน ผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้องจะต้องหาวิธีการพัฒนาและ

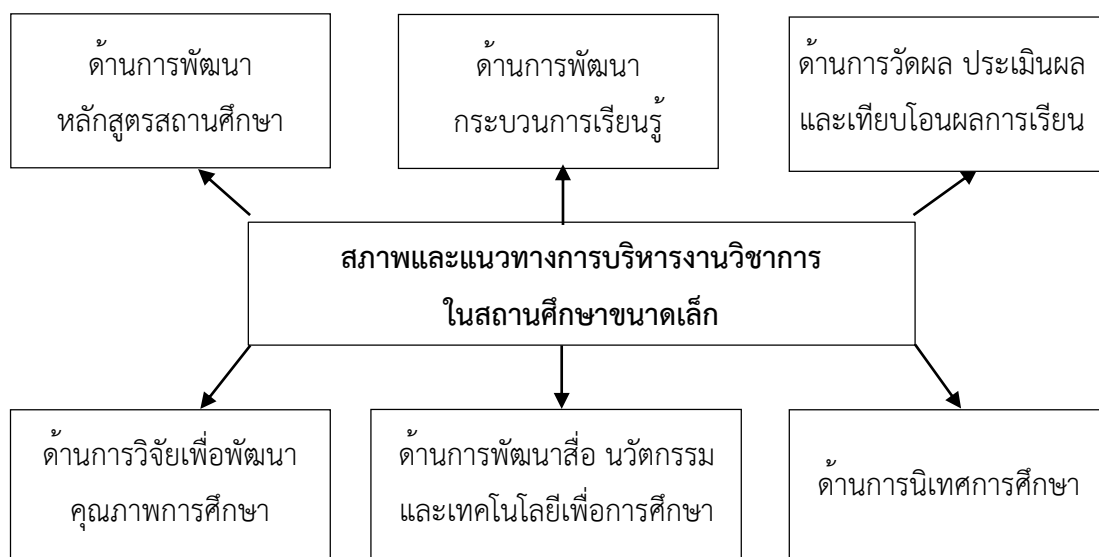
ดำเนินงานวิชาการให้ดีที่สุด การบริหารงานวิชาการจะเป็นเครื่องชี้วัดความสำเร็จของสถานศึกษาทั้งคุณภาพของนักเรียนและประสิทธิภาพในการบริหารวิชาการของการจัดการศึกษาสถานศึกษานั้น (พรพรรณนิภา ปินตาดีบ, 2560)

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาที่กล่าวมา ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาเรื่อง การศึกษาสภาพและแนวทางการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 โดยใช้แนวคิดของกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อศึกษาการบริหารงานวิชาการและเพื่อศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1
2. เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนในสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 จำนวน 817 คน จากสถานศึกษาจำนวน 60 แห่ง

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนในสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 โดยการเปิดตารางเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ได้จำนวน 262 คน โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) ตามพื้นที่จัดการศึกษา และผู้ให้ข้อมูลสำคัญการสนทนากลุ่ม จำนวน 8 คน โดยเลือกแบบเจาะจง

1.3 การจัดการสนทนากลุ่มเกี่ยวกับแนวทางการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 คือ ผู้อำนวยการโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 จำนวน 3 คน ศึกษาניתกที่รับผิดชอบสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 จำนวน 2 คน และครูผู้สอนโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 จำนวน 3 คน รวมทั้งสิ้น จำนวน 8 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมาโดยศึกษาจากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและได้รับการตรวจสอบจากอาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ทรงคุณวุฒิตามขั้นตอนอย่างสมบูรณ์โดยคำนวณค่าดัชนีความสอดคล้อง ผลปรากฏว่าข้อคำถามมีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00 จำนวน 30 ข้อ นำเครื่องมือที่ได้ปรับปรุงจากคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิและอาจารย์ที่ปรึกษาแล้วไปทดลองใช้ (Tryout) กับผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ในสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability) วิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -coefficient) ของครอนบัค (Cronbach) เท่ากับ 0.98

2.2 ประเด็นคำถามการสนทนากลุ่ม (focus group) เกี่ยวกับแนวทางการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขนาดเล็ก ประกอบด้วย 6 ด้าน คือ 1) ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 2) ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 3) ด้านการวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน 4) ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา 5) ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา และ 6) ด้านการนิเทศการศึกษา

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามกลับคืน 262 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม ดำเนินการวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ดังนี้

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์สภาพการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 โดยหาค่าเฉลี่ย (Mean หรือ $\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation หรือ S.D.)

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์แนวทางการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 โดยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย (Research Results)

การศึกษาสภาพและแนวทางการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. สภาพการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยคือ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา รองลงมาคือ ด้านการนิเทศการศึกษา ด้านการพัฒนาระบบการเรียนรู้ ด้านการวัดผลประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา และด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ดังปรากฏตารางที่ 1

ตารางที่ 1 สภาพการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 ในภาพรวม

สภาพการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา ขนาดเล็ก ในภาพรวม	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ การปฏิบัติ
1. ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา	4.04	0.41	มาก
2. ด้านการพัฒนาระบบการเรียนรู้	3.94	0.61	มาก
3. ด้านการวัดผลประเมินผลและเทียบโอน ผลการเรียน	3.93	0.50	มาก
4. ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา	3.80	0.45	มาก
5. ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อ การศึกษา	3.81	0.34	มาก
6. ด้านการนิเทศการศึกษา	4.03	0.31	มาก
รวม	3.93	0.24	มาก

2. ผลการวิเคราะห์แนวทางการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 โดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา จากการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้อำนวยการสถานศึกษาขนาดเล็ก ศึกษาพื้นที่ที่รับผิดชอบงานวิชาการ และครูผู้สอน จำนวน 8 ท่าน สรุปสาระสำคัญและรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.1 ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา มีแนวทางดำเนินการ ดังนี้ เนื่องจากสถานศึกษาขนาดเล็กมีจำนวนนักเรียนไม่มาก การสร้างหลักสูตรที่เหมาะสมจึงควรเริ่มจากการสำรวจความต้องการ ความสนใจ และศักยภาพของนักเรียน รวมถึงการพิจารณาถึงความต้องการของชุมชนเพื่อนำมาปรับปรุงหลักสูตรให้สอดคล้องกับท้องถิ่น การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพจำเป็นต้องเน้นความยืดหยุ่น การมีส่วนร่วมจากหลายฝ่าย การพัฒนาทักษะที่ทันสมัย และการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ แนวทางเหล่านี้จะช่วยให้การบริหารงานวิชาการสามารถสร้างหลักสูตรที่ตอบสนองต่อความเปลี่ยนแปลงของสังคมและความต้องการของผู้เรียนได้อย่างยั่งยืน การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก เท่าที่ได้ไปนิเทศ ติดตาม พบว่า บางส่วนนำหลักสูตรของโรงเรียนอื่นมาปรับให้เป็นของตนเอง จนบางครั้งไม่ได้ใส่ ความเป็นตัวตนของโรงเรียนลงไปหลักสูตร ซึ่งสถานศึกษาขนาดเล็กมีความยืดหยุ่นสูงในการพัฒนาหลักสูตรที่สอดคล้องกับชุมชน จึงควรใช้โอกาสนี้ในการจัดทำหลักสูตรที่เน้นการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับบริบทท้องถิ่น และสร้างทักษะที่นักเรียนสามารถนำไปใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน เช่น การพัฒนาหลักสูตรที่เน้นทักษะชีวิต ทักษะการทำเกษตร ทักษะการประกอบอาชีพตามความต้องการของชุมชน รวมถึงการทำงานร่วมกับครูในโรงเรียน เพื่อปรับปรุงหลักสูตรให้ทันสมัยและสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน

2.2 ด้านการพัฒนาระบบการเรียนรู้ มีแนวทางดำเนินการ ดังนี้ การเรียนรู้แบบบูรณาการช่วยให้นักเรียนสามารถเห็นความเชื่อมโยงระหว่างเนื้อหาที่เรียนและสามารถประยุกต์ใช้กับชีวิตจริงได้ สถานศึกษาขนาดเล็กสามารถใช้กิจกรรมที่เน้นการบูรณาการเนื้อหาในหลายวิชา หรือสร้างกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้เชิงปฏิบัติได้ง่าย เนื่องจากมีขนาดเล็กกว่าและสามารถจัดการได้อย่างใกล้ชิด การพัฒนาระบบการเรียนรู้ในสถานศึกษาควรเน้นความยืดหยุ่นในการจัดการเรียนรู้ การส่งเสริมทักษะที่สำคัญ การใช้เทคโนโลยีและสื่อที่หลากหลาย รวมถึงการประเมินผลที่ต่อเนื่องและยั่งยืน แนวทางเหล่านี้จะช่วยสร้างระบบการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมและช่วยให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาศักยภาพของตนเองได้อย่างเต็มที่ เนื่องด้วยความจำกัดด้านบุคลากร การจัดการระบบการเรียนรู้ในสถานศึกษาขนาดเล็กควรเน้นการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมและให้ความสำคัญกับการพัฒนาทักษะการคิด การทำงานเป็นทีม และการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง การนำระบบการเรียนรู้แบบโครงงาน (Project-Based Learning) และการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับชีวิตจริงมาใช้จะช่วยให้ผู้เรียนได้มีโอกาสใช้ทักษะในการคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหามากขึ้น ทั้งยังสามารถใช้ประโยชน์จากทรัพยากรในท้องถิ่นให้เป็นแหล่งเรียนรู้เพิ่มเติม

2.3 ด้านการวัดผลประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน มีแนวทางดำเนินการ ดังนี้ การประเมินผลสามารถดำเนินการอย่างหลากหลายและครอบคลุม เช่น การประเมินจากการปฏิบัติงานจริง การทำโครงการ การประเมินด้วยตนเองและการประเมินเพื่อน วิธีเหล่านี้ช่วยให้เห็นพัฒนาการในหลายมิติของนักเรียนอย่างครบถ้วนมากขึ้น การวัดผล ประเมินผล และการเทียบโอนผลการเรียนควรมีการออกแบบที่หลากหลาย โปร่งใส และสอดคล้องกับทักษะที่จำเป็นในปัจจุบัน เพื่อให้ผู้เรียนได้แสดงศักยภาพที่แท้จริง และสามารถพัฒนาและปรับปรุงตนเองได้จากข้อมูลที่ได้รับ นอกจากนี้ควรสนับสนุนให้เกิดการเทียบโอนผลการเรียนที่ยุติธรรมและสอดคล้องกับมาตรฐาน เพื่อให้ผู้เรียนได้รับประโยชน์สูงสุดจากการศึกษา ควรมีความ

สอดคล้องกับด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ สอนสิ่งใด วัตถุประสงค์นั้น สถานศึกษาขนาดเล็กควรพัฒนาระบบการวัดผลที่มีความยืดหยุ่นและคำนึงถึงศักยภาพที่หลากหลายของผู้เรียน ใช้การจัดการเรียนการสอน 1 ครั้ง แต่วัดผลหลาย ๆ วิชาได้ในคราวเดียวกัน ควรใช้วิธีการวัดผลแบบหลากหลาย เช่น การสังเกตพฤติกรรม การประเมินจากผลงาน (Portfolio)

2.4 ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา มีแนวทางดำเนินการ ดังนี้ เนื่องจากสถานศึกษาขนาดเล็กมีทรัพยากรจำกัด การวางแผนวิจัยควรเป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการที่สามารถนำผลการวิจัยไปใช้ในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้จริง เช่น การวิจัยเพื่อปรับปรุงการจัดการห้องเรียน การเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้ในวิชาหลัก หรือการวิจัยเพื่อลดอัตราการขาดเรียนของนักเรียน การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาเป็นกระบวนการสำคัญที่ช่วยนำข้อมูลเชิงประจักษ์มาใช้ในการปรับปรุงการเรียนรู้ หลักสูตร และการประเมินผล รวมถึงส่งเสริมการพัฒนาครูและบุคลากร และสร้างสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ การวิจัยเหล่านี้ยังเป็นเครื่องมือในการลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาและสร้างโอกาสให้ผู้เรียนทุกคนได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ สถานศึกษาขนาดเล็กสามารถใช้การวิจัยในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาได้ โดยให้ครูทำการวิจัยแบบง่าย ๆ เช่น การวิจัยเพื่อพัฒนาวิธีการสอนที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนในห้องเรียน รวมถึงการศึกษาปัญหาที่พบในสถานศึกษาและหาวิธีการแก้ไข การส่งเสริมให้ครูและบุคลากรเข้าร่วมอบรมวิจัยและนำผลการวิจัยมาใช้จะช่วยพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาได้อย่างยั่งยืน

2.5 ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา มีแนวทางดำเนินการ ดังนี้ เนื่องจากสถานศึกษาขนาดเล็กมักมีงบประมาณจำกัด การใช้สื่อการเรียนการสอนที่มีค่าใช้จ่ายต่ำหรือสื่อที่สามารถหาได้ฟรี เช่น วิดีโอการสอนจาก YouTube บทเรียนออนไลน์ หรือเอกสาร PDF สามารถช่วยเพิ่มความหลากหลายในการเรียนรู้และช่วยเสริมเนื้อหาให้ครบถ้วนยิ่งขึ้น สถานศึกษาขนาดเล็กควรเน้นพัฒนาศักยภาพบุคลากรและส่งเสริมการใช้สื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาที่เหมาะสมกับทรัพยากรที่มีจำกัด โดยการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกและปรับใช้สื่อการสอนให้เหมาะสมกับบริบทของผู้เรียน แม้ว่าสถานศึกษาขนาดเล็กอาจมีข้อจำกัดด้านงบประมาณในการจัดซื้อสื่อและอุปกรณ์ แต่สามารถใช้ทรัพยากรท้องถิ่นและอุปกรณ์ที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุดได้ รวมถึงส่งเสริมให้ครูพัฒนาสื่อการสอนจากวัสดุในท้องถิ่น เช่น สื่อการสอนจากธรรมชาติ การพัฒนาสื่อการสอนแบบดิจิทัลที่ใช้งานได้ง่าย หรือการใช้เทคโนโลยีที่ไม่ซับซ้อน เช่น การใช้โทรศัพท์มือถือในการค้นหาข้อมูล การบันทึกเสียง การถ่ายภาพ ก็สามารถช่วยพัฒนาทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียนได้

2.6 ด้านการนิเทศการศึกษา มีแนวทางดำเนินการ ดังนี้ เนื่องจากขนาดของสถานศึกษาที่เล็ก การนิเทศสามารถทำได้แบบใกล้ชิดและตรงตามความต้องการของครูผู้สอนได้มากขึ้น ผู้บริหารหรือผู้รับผิดชอบในการนิเทศสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมและให้คำแนะนำอย่างใกล้ชิดกับครูเพื่อส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ การนิเทศการศึกษาที่มีประสิทธิภาพควรมีการสนับสนุนการพัฒนาครูอย่างต่อเนื่อง มีการให้คำปรึกษาและข้อเสนอแนะที่สร้างสรรค์ ใช้เทคโนโลยีในการนิเทศ มีการประเมินและติดตามผล รวมถึงสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ร่วมกัน การนิเทศที่มีคุณภาพจะเป็นกลไกสำคัญในการ

พัฒนาครูและยกระดับคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาและเน้นการนิเทศภายใน ผู้บริหารสถานศึกษาและคณะครูในโรงเรียนเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนการจัดการเรียนการสอนการนิเทศการศึกษาในสถานศึกษาขนาดเล็ก ควรใช้ DLTV เป็นตัวช่วยเหลือและพัฒนาครูในการสอนโดยครูได้เรียนรู้รายวิชาที่ไม่ถนัดไปพร้อมกับนักเรียน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันในโรงเรียน รวมถึงการนิเทศเพื่อส่งเสริมให้ครูมีการปรับปรุงการเรียนการสอนในชั้นเรียนมีความสำคัญมากในโรงเรียนขนาดเล็ก

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

ผลการวิจัยเรื่อง สภาพและแนวทางการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 พบประเด็นที่น่าสนใจนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. สภาพการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษาให้ความสำคัญกับกระบวนการพัฒนาหลักสูตรในสถานศึกษา จัดให้มีกระบวนการพัฒนาครูอย่างต่อเนื่อง มีการจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศอย่างเป็นระบบสามารถแสดงถึงพัฒนาการของนักเรียน และตรวจสอบความถูกต้องได้ มีการกำกับ ติดตาม การพัฒนากระบวนการวิจัยในชั้นเรียนอย่างต่อเนื่อง และมีการใช้สื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีในการบริหารจัดการงานวิชาการ และดำเนินการนิเทศ กำกับ ติดตามผลการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและงานวิชาการด้วยวิธีการที่หลากหลายและเหมาะสม และแนะนำอย่างเป็นกัลยาณมิตร ดังที่ เอื้อ อังกูร ชำนาญ (2564 : 18) ได้ให้ความสำคัญของการบริหารงานวิชาการ คือ การบริหารงานวิชาการเป็นหัวใจสำคัญและเป็นงานหลัก การดำเนินงานทุกอย่างทางวิชาการที่จะทำให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพตรงตามจุดมุ่งหมายของการศึกษาเป็นภารกิจที่สำคัญยิ่งสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา การปฏิบัติงานวิชาการอย่างมีคุณภาพของบุคลากรแสดงถึงประสิทธิภาพของการบริหารงานในสถานศึกษาที่จะส่งผลให้นักเรียนมีคุณภาพที่พึงประสงค์ตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร การบริหารงานวิชาการถือว่ามีความสำคัญเป็นอันดับแรก เพราะการบริหารงานวิชาการนั้นจะเป็นตัวชี้วัดให้เห็นถึงการมีมาตรฐาน และคุณภาพของการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ดังนั้นผู้บริหารจะต้องตระหนักถึงหน้าที่และความรับผิดชอบในงานวิชาการเพื่อให้เกิดประโยชน์กับนักเรียนมากที่สุด จึงสอดคล้องกับนิยาม รัชตะวัฒน์วินัย (2560) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง แนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กจังหวัดนครสวรรค์ ผลการวิจัยพบว่า สภาพการบริหารงานวิชาการตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก จังหวัดนครสวรรค์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องอาคม ยุพานิชย์ (2565) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็กในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 ผลการวิจัย พบว่า สภาพการบริหารงานด้านวิชาการของโรงเรียน ภาพรวมอยู่ในระดับมากเช่นกัน

2. ผลการวิเคราะห์แนวทางการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 จากการสัมภาษณ์เชิงลึก สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

2.1 ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา พบว่า โรงเรียนขนาดเล็กควรร่วมมือกันในการจัดทำหลักสูตรให้สอดคล้องและเสริมความมุ่งหมายทางการศึกษาในระดับชาติ ตรงตามความต้องการของชุมชน และนำหลักสูตรไปใช้ให้เกิดผลแก่ผู้เรียน มีการประเมินผลหลักสูตร และมีการนำข้อมูลที่ได้จากการประเมินผลหลักสูตรไปปรับปรุงแก้ไข ส่งเสริมให้ครูและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียร่วมพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน สภาพสังคมและชุมชน ความต้องการของชุมชน แหล่งเรียนรู้ในชุมชน และองค์ความรู้สำหรับจัดทำเป็นหลักสูตรท้องถิ่นได้ และจัดทำกระบวนการปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษา สำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก โดยใช้กระบวนการเดียวกันกับการจัดทำหลักสูตร เพื่อพัฒนาและปรับปรุงให้หลักสูตรมีความทันสมัย และมีคุณภาพเหมาะสมสำหรับนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียน โดยมีการกำหนดระยะเวลาในการประเมินหลักสูตรและปรับปรุงหลักสูตรอย่างชัดเจน เช่น ทุก 3 ปี หรือทุกครั้งที่มีการเปลี่ยนแปลงทางสภาพเศรษฐกิจ สังคม และการดำเนินชีวิตของสังคมไทยและสังคมโลก สอดคล้องกับศิวพร ละครเพชร (2562) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง ประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการสถานศึกษาขนาดเล็กตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 พบว่า ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา มีแนวทางในการปรับปรุงการบริหารงานวิชาการสถานศึกษาขนาดเล็ก ได้แก่ การพัฒนาหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง ส่งเสริมให้ครูมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ จัดทำเครื่องมือในการวัดและประเมินผลที่หลากหลาย นำผลการประกันคุณภาพภายในมาพัฒนาสถานศึกษา

2.2 ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ พบว่า โรงเรียนขนาดเล็กควรสะท้อนให้หน่วยงานส่วนกลางเห็นความสำคัญถึงปัญหาดังกล่าวและขอบุคลากรในรายวิชาที่ขาดจากหน่วยงานต้นสังกัดเพราะถึงแม้ว่าโรงเรียนขนาดเล็กถึงแม้จะมีนักเรียนน้อย ไม่คุ้มค่ากับการบริหารจัดการก็จริงแต่โรงเรียนขนาดเล็กมีความใกล้ชิดกับชุมชน และนักเรียนบางคนที่มีฐานะยากจนยังคงพอมีกำลังทรัพย์มาเรียนได้ โดยให้ครูจัดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในกลุ่มโรงเรียนทำแผนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยมีกระบวนการพัฒนาที่เหมาะสม ทั้งนี้ผู้บริหารควรส่งเสริมและสนับสนุนการประสานความร่วมมือกันของคนในชุมชนให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน และการใช้ทรัพยากรร่วมกัน จึงสอดคล้องกับนิตยธิดา จันดาสงค์ (2558) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนบ่อทอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2 ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ พบว่า ควรจัดให้ครูทุกคนได้ใช้แหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา ส่งเสริมสนับสนุนการทำวิจัยในชั้นเรียนเป็นประจำทุกปี ควรส่งเสริมให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมด้านวิชาการ

2.3 ด้านการวัดผลประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน พบว่า ผู้บริหารควรกำกับติดตามให้การดำเนินการวัดและประเมินผลการเรียนรู้บรรลุตามเป้าหมายและแนวทางที่สถานศึกษากำหนดไว้ โรงเรียนควรส่งเสริมพัฒนาระบบและเทคนิควิธีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ต่าง ๆ แก่ครู และบุคลากรของโรงเรียน ครูผู้สอนควรวัดและประเมินผลให้ตรงกับตัวชี้วัดหรือมาตรฐานการเรียนรู้ และนำผลการวัดและประเมินไปวิเคราะห์เพื่อพัฒนาผลการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง จึงสอดคล้องกับ ปรัตถกรณ์ กองนาคุ (2564) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง การพัฒนาแนวทางการบริหารวิชาการ สำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงาน

เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า ด้านการวัดประเมินผล คือ การกำหนดระเบียบแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการวัดผล ส่งเสริมให้ครูดำเนินการวัดผลประเมินผล การเรียนการสอนโดยเน้นการประเมินตามสภาพจริงจากกระบวนการปฏิบัติและผลงานพัฒนาเครื่องมือวัดและประเมินผลให้ได้มาตรฐาน

2.4 ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา พบว่า ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ครูนำผลงานวิจัยมาใช้ในการเรียนการสอนและพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอย่างน้อยปีการศึกษาละ 1 ครั้งอบรมให้ความรู้ในการทำวิจัยในชั้นเรียนตลอดจนศึกษาดูงานตามแหล่งต่างๆ เพื่อสร้างแรงจูงใจให้ครูพร้อมที่จะเรียนรู้ศึกษาค้นคว้าเพื่อช่วยเหลือกลุ่มครูที่ไม่สามารถทำงานวิจัยด้วย ตนเองได้เผยแพร่ผลงานวิจัยสู่สาธารณชน และมีการนิเทศกำกับติดตาม และหาแนวทางในการปรับปรุง ส่งเสริม และพัฒนาให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดต่อไป และนิเทศการเรียนการสอนแก่ครูโดยเน้นการนิเทศแบบกัลยาณมิตร จึงสอดคล้องกับธัชชัย ภัทรมานิต (2560) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง แนวทางการบริหารงานวิชาการสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาประจำจังหวัดสมุทรปราการ ผลการวิจัย พบว่า ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา แนวทางคือ ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ครูนำผลงานวิจัยมาใช้ในการเรียนการสอนและพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอย่างน้อยปีการศึกษาละ 1 ครั้ง

2.5 ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา พบว่า ผู้บริหารควรมีการดำเนินการสำรวจ กำกับ ติดตาม ประเมินผลการใช้สื่อและเทคโนโลยีอย่างต่อเนื่อง จัดหางบประมาณและการสนับสนุนจากภาคีเครือข่ายและองค์กรอื่น ประสานความร่วมมือกับหน่วยงานอื่นๆ เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ภายนอกสถานศึกษา และควรส่งเสริมให้ครูผลิตพัฒนาสื่อ และนวัตกรรมการเรียนการสอน ตามบริบทของรายวิชาเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียน จัดอบรมครูเกี่ยวกับการผลิตพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ครูผลิตเลือกใช้สื่อเทคโนโลยีที่เหมาะสมกับบริบทและมีความทันสมัย จึงสอดคล้องกับศิวพร ละหารเพชร (2562) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง ประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการสถานศึกษาขนาดเล็กตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 ผลการวิจัย ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา พบว่าส่งเสริมให้ครูพัฒนาสื่อและนวัตกรรมการเรียนรู้ให้เหมาะสม จากผลการวิจัยสถานศึกษาควรจัดทำและพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ เป้าหมาย และพันธกิจของสถานศึกษานำภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือเครือข่ายผู้ปกครองชุมชนท้องถิ่นมามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนอย่างเหมาะสมปรับปรุงระบบสารสนเทศในการวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอนส่งเสริมให้ครู มีการเลือกใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้อย่างหลากหลายที่มีอยู่ในท้องถิ่นเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนการสอน

2.6 ด้านการนิเทศการศึกษา พบว่า มีการจัดประชุมวางแผนระบบการนิเทศการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก ให้สอดคล้องกับวิธีการบริหารจัดการ การจัดการเรียนการสอน และบริบทของโรงเรียนขนาดเล็ก โดยไม่เพิ่มภาระของครูผู้สอน ไม่กระทบต่อการจัดการเรียนการสอนและนักเรียน โดยผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียมีส่วนร่วมนิเทศแบบกัลยาณมิตร สะท้อนให้เห็นถึงผลการนิเทศเบื้องต้นในทันที เพื่อให้ครูนำไปปรับปรุงการจัดการเรียนการสอน โดยอาจมีการนิเทศเพิ่มเติม หรือนัดหมายเพื่อให้ข้อมูลขึ้นอยู่กับดุลพินิจของคณะกรรมการผู้ให้การนิเทศ และพิจารณารูปแบบของการนิเทศการศึกษา โดยมุ่งเน้นการนิเทศแบบกัลยาณมิตร เพื่อพัฒนาการทำงาน รูปแบบการนิเทศมีความยืดหยุ่น โดยอาจปรับเป็นการประเมินตนเองได้ใน

บางประเด็น ซึ่งขึ้นอยู่กับดุลพินิจของผู้บริหาร และรูปแบบการนิเทศมีความเหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนขนาดเล็ก จึงสอดคล้องกับมานพ ยอดเกตุ (2566) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาสภาพและแนวทางการบริหารงานโรงเรียนขนาดเล็กในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 38 ผลการวิจัยพบว่า ด้านการนิเทศการศึกษา จากงานบริหารงานวิชาการ ในเรื่องของการจัดกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนในรูปแบบที่หลากหลาย มีสาเหตุสามารถสรุปได้ดังนี้ ครูขาดความเข้าใจ และไม่ตระหนักรู้ต่อกระบวนการนิเทศดำเนินการไม่ตรงตามปฏิทินปฏิบัติงานที่กำหนด ขาดการเตรียมความพร้อมเพื่อรับการนิเทศ ไม่มีคู่มือให้ครูปฏิบัติ ขาดแคลนวัสดุอุปกรณ์และเอกสารประกอบหลักสูตร มีประสบการณ์ในการนิเทศน้อย ผู้นิเทศใช้สื่อและเครื่องมือยังไม่ถูกต้องและหลากหลาย การจัดทำแผน และโครงการนิเทศภายในโรงเรียนที่ไม่มีความชัดเจน การรายงานของผู้นิเทศให้ผู้เกี่ยวข้องทราบไม่ต่อเนื่อง แนวทางในการพัฒนาผู้บริหารเชิงคุณธรรมประชุมชี้แจง และอบรมครูให้ทราบถึงกระบวนการ ลำดับความสำคัญของปัญหา และความสำคัญของการนิเทศภายใน

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

จากผลการวิจัยเรื่อง สภาพและแนวทางการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะต่อบุคลากรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงานดังนี้

1. ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1.1 สถานศึกษาจัดกิจกรรมที่เน้นผู้เรียนได้ฝึกทักษะด้านสติปัญญา จิตใจ อารมณ์ สังคมและร่างกาย ทั้งจากประสบการณ์จริงและการปฏิบัติกิจกรรม

1.2 สถานศึกษาควรมีการวัดและประเมินผลผู้เรียนเป็นไปตามมาตรฐานการศึกษามีการพัฒนาเครื่องมือการวัดผลและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง

1.3 สถานศึกษาส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาเข้ารับการอบรมการทำวิจัยในชั้นเรียนอย่างต่อเนื่อง

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษากับปัจจัยที่ส่งผลต่อปัญหาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

2.2 ควรศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

2.3 ควรศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

เอกสารอ้างอิง (References)

ธัญมัย ภัทรมานิต. (2560). แนวทางการบริหารงานวิชาการสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาประจำจังหวัด

- สมุทรปราการ. วารสารอิเล็กทรอนิกส์ทางการศึกษา. 12(2) : 445-462
- นิยม รัชตะวัฒน์วินัย. (2560). แนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียน
มัธยมศึกษาขนาดเล็ก จังหวัดนครสวรรค์. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต พุทธการบริ
การศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- นิตยธิดา จันดาสงค์. (2558). ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาใน
กลุ่มโรงเรียนบ่อทอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2.
ปริญญาณิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ปรัดถรณ์ กองนาคู. (2564). การพัฒนาแนวทางการบริหารวิชาการ สำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร
มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- พรรณนิภา ปินตาดีบ. (2560). ปัญหาและแนวทางการบริหารงานวิชาการโรงเรียนประถมศึกษาใน
อำเภอวังน้ำเย็น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1.
งานนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา.
- มานพ ยอดเกตุ. (2566). การศึกษาสภาพและแนวทางการบริหารงานโรงเรียนขนาดเล็กในสังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 38. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม.
- ศิวพร ละหารเพชร. (2562). ประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการสถานศึกษาขนาดเล็กตามความ
คิดเห็นของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2. วิทยานิพนธ์
ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- สมบัติ นพรัก. (2565). “จะยุบโรงเรียนขนาดเล็กอีกกี่แห่ง?”. [ออนไลน์] เข้าถึงได้จาก
<https://www.kroobannok.com/90292>. สืบค้นเมื่อ 5 พฤศจิกายน 2567.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1. (2566). แผนปฏิบัติการประจำปี
งบประมาณ พ.ศ. 2566. กาญจนบุรี : ผู้แต่ง.
- อาคม ยุพานิชย์. (2565). “การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็กในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1”. วารสารวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร,
2(1) : 137-149.
- อุไรวรรณ อรเพ็ช. (2566, เมษายน 7). ผู้อำนวยการโรงเรียน. โรงเรียนบ้านหนองอิเหนา. สัมภาษณ์
เอื้ออังกูร ชำนาญ. (2564). แนวทางการบริหารงานวิชาการเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
ของนักเรียนพื้นที่สูง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3.
สารนิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์.
- Krejcie, R. V. & Morgan, D.W. (1970, Autumn). Determining Sampling Size for Research
Activities. Educational and Psychological Measurement. 30(3) : 607-610.

การบริหารงานบุคคลตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2
PERSONNEL ADMINISTRATION ACCORDING TO BRAHMAVIHARA 4
OF SCHOOL ADMINISTRATORS UNDER MAHASARAKHAM
PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 2

ทิตยาภรณ์ สุขโข^{1*} สาโรจน์ เผ่าวงศากุล²

Titiyapron Sokko^{1*} Saroch Pauwongsakul²

^{1,2}สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี

^{1,2}Department of Educational Administration, Faculty of Education, Kanchanaburi Rajabhat University,
Thailand

*Corresponding Author E-mail : Sokko542518@gmail.com

วันที่รับบทความ 16 ธันวาคม 2567

วันแก้ไขบทความ 28 กุมภาพันธ์ 2568

วันที่ตอบรับบทความ 8 มีนาคม 2568

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) การบริหารงานบุคคลตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา และ 2) เปรียบเทียบการบริหารงานบุคคลตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 จำแนกตามเพศ และขนาดสถานศึกษา ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 จำนวน 300 คน โดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ ตามขนาดของสถานศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามมาตรฐานค่า 5 ระดับ มีค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาระหว่าง 0.67-1.00 และมีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.95 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบแบบที่การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว และทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยรายคู่ด้วยวิธีเชฟเฟ่ กำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

ผลการวิจัยพบว่า 1) การบริหารงานบุคคลตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับ คือ ด้านเมตตา ด้านกรุณา ด้านอุเบกขา และด้านมุทิตา และ 2) ผลการเปรียบเทียบการบริหารงานบุคคลตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 จำแนกตามเพศ และขนาดสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านทุกด้านไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ (Keywords) : การบริหารงานบุคคล, ผู้บริหารสถานศึกษา, หลักพรหมวิหาร 4

Abstract

The purpose of this research was to 1) study and 2) compare school administration of school administrators who utilized Brahmavihara 4 in schools classified by study areas. The samples used in this research consisted of 300 teachers in schools under Mahasarakham Primary Educational Service Area Office 2 by using stratified random sampling according to the study area. The research instrument was a five-level rating scale questionnaire with content validity at 0.67-1.00 and the reliability was at 0.95. The statistics used in the data analysis were percentage, mean, standard deviation, one-way ANOVA, and pair difference test by Scheffe's method. The statistical significance level was set at 0.05.

The results found that: 1) School administration according to Brahmavihara 4 of school administrators in schools under Mahasarakham Primary Educational Service Area Office 2 in overall and each aspect was at a high level, sorted in an order as follows; loving-kindness, compassion, equanimity, and sympathetic joy. And 2) The comparison results of school administration according to Brahmavihara 4 of school administrators in schools, classified by difference study area in overall and in each aspect had not significantly different.

Keywords : Personnel Administration, Administrators, According to Brahmavihara 4

บทนำ (Introduction)

การเป็นผู้บริหารสถานศึกษาที่ดีและประสบความสำเร็จได้นั้น นอกจากจะต้องเป็นผู้ที่มีความสามารถทางการบริหารงานสถานศึกษาแล้ว ยังต้องเป็นผู้ที่รู้จักการบริหารงานอย่างมีคุณธรรมจริยธรรม ดังพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชการที่ 9 พระราชทานแก่ครูโรงเรียนราษฎร์สอนศาสนา อิสลาม 4 จังหวัดภาคใต้จังหวัดปัตตานี ในวันที่ 24 สิงหาคม 2518 ความว่า 'ความเจริญของคนทั้งหลาย ย่อมเกิดมาจากประพฤติชอบและการหาเลี้ยงชีพชอบเป็นหลักสำคัญ ผู้ที่จะสามารถประพฤติชอบ และหาเลี้ยงชีพชอบได้ด้วยนั้น ย่อมจะมีทั้งวิชาความรู้ ทั้งหลักธรรมทางศาสนา เพราะสิ่งแรกเป็นปัจจัยสำคัญสำหรับใช้กระทำการงาน สิ่งหลัง เป็นปัจจัยสำคัญสำหรับส่งเสริมความประพฤติและการปฏิบัติงานให้ชอบ คือ ให้ถูกต้องและเป็นธรรม และพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตรพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 พระบรมราโชวาทในพิธีเปิดงานชุมนุมลูกเสือแห่งชาติค่ายลูกเสือวชิราวุธจังหวัดชลบุรี ในวันที่ 11 ธันวาคม 2512 ในบ้านเมื่อนี้มีทั้งคนดีและคนไม่ดีไม่มีใครที่จะทำให้ทุกคนเป็นคนดีได้ทั้งหมด การทำให้ บ้านเมืองมีความปกติสุขเรียบร้อย จึงมิใช่การทำให้ทุกคนเป็นคนดีหากแต่อยู่ที่การส่งเสริมคนดี ให้คนดีได้ปกครองบ้านเมืองและควบคุมคนไม่ดีไม่ให้มีอำนาจไม่ให้ก่อความเดือดร้อนวุ่นวายได้ (ไทยโพสต์, 2564)

การบริหารงานบุคคลเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดของการบริหาร โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การบริหาร การศึกษา ในกระบวนการบริหารจึงได้กำหนดให้การบริหารงานบุคคล เป็นกระบวนการหนึ่งของการบริหาร ทั้งนี้เพื่อให้หน่วยงานสามารถดึงดูดบำรุงรักษาคนดี มีความรู้ ความสามารถ ไว้ในหน่วยงานให้มากและนาน ที่สุดเท่าที่หน่วยงานต้องการจะทำ เช่นนี้ได้หน่วยงานจะต้องมีการบริหารงานบุคคล ที่ดีเป็นส่วนสำคัญของการบริหาร ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการบริหารในสถานศึกษา ซึ่งจะเป็นผู้กำหนดนโยบาย กำหนดจุดหมาย วางแผน กำหนดเป้าหมายตลอดจนวิธีดำเนินงานของโรงเรียนเพื่อให้การบริหารโรงเรียน บรรลุ วัตถุประสงค์สอดคล้องกับนโยบายรัฐที่กำหนดไว้ และจะต้องรับผิดชอบในการปฏิบัติงานด้านต่าง ๆ ของสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ บังเกิดประสิทธิผลทางการศึกษาให้สูงขึ้นการพัฒนาคุณภาพทางการศึกษา ไม่ว่าจะเป็นการแก้ปัญหาในการจัดการเรียน การสอน และการพัฒนาการเรียน การสอน บุคคลที่มีความสำคัญในการพัฒนาคุณภาพทางการศึกษาที่จะให้ความรู้ทักษะทัศนคติที่ดีงามให้กับเยาวชนของชาติได้ โดยตรงที่สุด ได้แก่บุคลากรในสถานศึกษาที่ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน ซึ่งผู้บริหารต้องเป็นผู้นำสำคัญในโรงเรียน ที่จะต้องตัดสินใจสั่งการอำนวยความสะดวกและบำรุงขวัญและกำลังใจให้ บุคคลผู้ร่วมงาน ให้มีความกระตือรือร้น สามารถปฏิบัติงานได้อย่างต่อเนื่องซึ่งจะทำให้คุณภาพการเรียนการสอน มีประสิทธิภาพสูงการบริหารงานบุคลากร ตามแนวการบริหารสถานศึกษาที่เป็นนิติบุคคลของโรงเรียน อยู่ในภารกิจงานของสถานศึกษา ซึ่งเป็นภารกิจหลักของสถานศึกษา ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 เพื่อเสริมการบริหารและการจัดการของเขตพื้นที่การศึกษา (สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, 2553)

การบริหารโดยใช้หลักธรรมพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารที่ดีนั้น จะส่งผลให้เกิดความประทับใจต่อผู้ร่วมงาน เกิดขวัญกำลังใจ และแรงจูงใจในการทำงานอย่างดียิ่งอัน จะนำไปสู่การทำงานให้เกิดผลสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งเอาไว้และดำเนินไปด้วยดี โดยมีหลักพรหมวิหารธรรม 4 จะเป็นการบริหารที่มีคุณธรรม ดำเนินการปกครองด้วยความเป็นธรรม ทำให้สังคมมีความสุข คุณธรรม อย่างนี้ส่งเสริมการบริหารสนับสนุน การบริหารด้วยความเรียบร้อยสมประสงค์ ในการที่ผู้บริหารจะสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลนั้น ผู้บริหารจะต้องมีคุณธรรมในการประพฤติปฏิบัติด้วย เพื่อให้ผู้ตามเกิดความเลื่อมใส ศรัทธาและให้ความร่วมมือในการปฏิบัติภารกิจต่าง ๆ ด้วยดี ดังนั้นเพื่อให้ สามารถครองใจคนในการ ปฏิบัติงานใดๆ ผู้บริหารจึงต้องมีทั้ง ความเมตตา กรุณา มุทิตา และ อุเบกขาอย่างครบถ้วน สามารถนำไป ปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป (พระธรรมปิฎก ป.อ.ยุตโต, 2563)

ผู้บริหารต้องมีทักษะในการบริหารงานบุคคล และรู้ปัญหาภายในสถานศึกษาเพื่อมีข้อมูลในการ แก้ไขและพัฒนาปรับปรุงให้สถานศึกษามีคุณภาพ ซึ่งผู้บริหารควรมีการบริหารงานบุคคลเหมาะสมกับครูและ บุคลากร ในการบริหารนั้นมีหลายหมวดธรรม เช่น พรหมวิหารธรรมหรือธรรมประจำใจของผู้ประเสริฐ 4 ประการ หรือธรรมของผู้บริหาร 4 ประการ เป็นหลักธรรมเพื่อให้เกิดความรัก ความหวังดี ปราศรณาให้ผู้อื่นมีความสุข และพ้นทุกข์แล้วแสดงความยินดีในความก้าวหน้าของผู้อื่น และมีความยุติธรรมในการให้รางวัลและ ลงโทษ ผู้บริหารจึงควรมีแนวปฏิบัติที่อยู่ในกรอบของคุณธรรม เพราะคุณธรรมเป็นเครื่องเหนี่ยวรั้งจิตใจบุคคล ให้ประพฤติในทางที่ถูกที่ควร เป็นเครื่องมือช่วยส่งเสริมให้บุคคลนั้นเป็นที่ยอมรับนับถือแก่ผู้ร่วมงาน ทำให้

ผู้ร่วมงานเกิดขวัญและกำลังใจ รู้สึกมีความมั่นคงในการปฏิบัติงานซึ่งจะส่งผลให้การปฏิบัติงานดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ (ลิขिता เกลิมพลโยธิน, 2560)

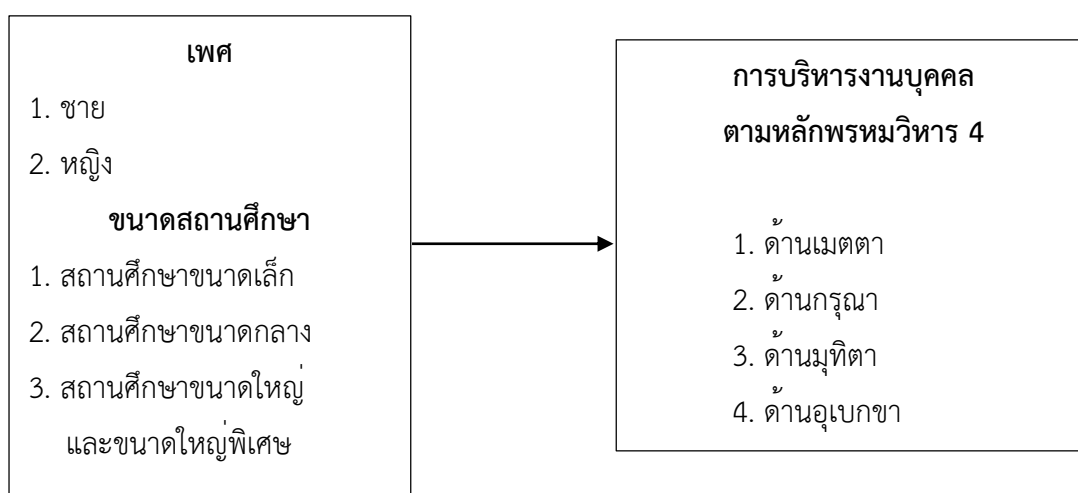
เพื่อให้สถานศึกษาสามารถขับเคลื่อน และเพื่อเป็นการป้องกันหรือแก้ปัญหาต่างๆ ดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น ให้ผ่านพ้นไปด้วยดี จึงมีการนำหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนาซึ่งเปรียบเสมือนสายโลหิตแห่งวัฒนธรรมที่แน่นอยู่ในความรู้สึก หล่อเลี้ยงจิตใจของคนไทย สังคมไทยมานาน เข้ามาสอน มาประยุกต์ใช้เพื่อให้รู้จักความจริงตามธรรมชาติและชีวิต สอนให้รู้จักตนเองพิจารณาแก้ไขปัญหา และพัฒนาตนเองด้วยเหตุผล โดยอาศัยหลักพรหมวิหาร 4 เพื่อให้ผู้บริหาร มีการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2550)

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเพื่อการบริหารงานบุคคลตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าผลการวิจัยจะเป็นข้อมูลสำคัญในการบริหารงานบุคคลตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งจะส่งผลต่อการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย(Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาการบริหารงานบุคคลตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2
2. เพื่อเปรียบเทียบการบริหารงานบุคคลตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 จำแนกตามเพศ และขนาดสถานศึกษา

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย (Research Hypothesis)

การบริหารงานบุคคลตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ที่มีเพศและขนาดสถานศึกษาต่างกัน มีความแตกต่างกัน

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 1,361 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ปีการศึกษา 2566 จำนวนทั้งหมด 300 คน ซึ่งกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ซึ่งได้จากการเปิดตารางสำเร็จรูปของ เครจซีและมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970) ที่ระดับค่าความเชื่อมั่นร้อยละ 95 โดยใช้วิธีการสุ่มแบบชั้นภูมิ ตามขนาดของสถานศึกษา

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม โดยแบ่งเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 แบบสอบถามแบบตรวจสอบรายการ เกี่ยวกับสภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 3 ข้อ คือ เพศ ประสบการณ์การทำงาน และขนาดสถานศึกษา

ตอนที่ 2 แบบสอบถามแบบมาตราประมาณค่า ชนิด 5 ระดับ จำนวน 30 ข้อ เกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา 2. คุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม พบว่า ข้อคำถามมีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00 จำนวน 72 ข้อ และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.98

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามกลับคืน 300 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม ดำเนินการวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ดังนี้

4.1 นำแบบสอบถามที่ได้รับตอบคืนจากครูในโรงเรียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 มาตรวจสอบความถูกต้อง และมีความสมบูรณ์ ในการตอบ

4.2 นำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามทั้งหมดมาจัดระเบียบข้อมูล และทำการวิเคราะห์ข้อมูล ด้วย โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ

4.3 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยการวิเคราะห์การแจกแจงความถี่ และร้อยละ

4.4 วิเคราะห์การบริหารงานบุคคลตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา ในสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 โดยการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน จำแนกเป็นรายข้อ รายด้าน และรวมทุกด้าน โดยใช้เกณฑ์การแปลความหมายของ เบสต์ (Best, 1981)

4.5 วิเคราะห์การเปรียบเทียบการบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา
จำแนกเพศ และขนาดสถานศึกษา โดยการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบแบบที การ
วิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว และทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยรายคู่ด้วยวิธีเชฟเฟ่

ผลการวิจัย (Research Results)

จากการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยเรื่อง การบริหารงานบุคคลตามหลักพรหมวิหาร 4 ผู้บริหาร
สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. การบริหารงานบุคคลตามหลักพรหมวิหาร 4 ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ในภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นราย
ด้าน พบว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย คือ ด้านเมตตา รองลงมาคือ ด้าน
กรุณา ด้านอุเบกขา และด้านมุทิตา ตามลำดับ ดังปรากฏตารางที่ 1

ตารางที่ 1 วิเคราะห์การบริหารงานบุคคลตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ในภาพรวม

คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหาร ในภาพรวม	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ การปฏิบัติ
1. ด้านความสามารถทางสติปัญญา	4.37	0.57	มาก
2. ด้านความเป็นผู้มีประสิทธิภาพ	4.40	0.56	มาก
3. ด้านความรับผิดชอบ	4.36	0.55	มาก
4. ด้านความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่น	4.36	0.54	มาก
5. ด้านการยอมรับและยกย่องจากสังคม	4.31	0.58	มาก
6. ด้านความเป็นผู้มีบุคลิกภาพความเป็นผู้นำ	4.39	0.48	มาก
รวมเฉลี่ย	4.37	0.48	มาก

2. การเปรียบเทียบการบริหารงานบุคคลตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 จำแนกตามเพศ และขนาดสถานศึกษา ใน
ภาพรวม และรายด้านทุกด้าน ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังปรากฏตารางที่ 2-3

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบการบริหารงานบุคคลตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 จำแนกตามเพศ

การบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา	เพศ				t	Sig.
	ชาย		หญิง			
	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.		
1. ด้านเมตตา	3.92	0.97	4.04	0.97	0.74	0.458
2. ด้านกรุณา	3.86	1.01	3.87	1.07	0.03	0.975
3. ด้านมุทิตา	3.82	1.06	3.97	0.98	0.87	0.387
4. ด้านอุเบกขา	3.70	1.27	3.90	1.14	1.00	0.319
รวมเฉลี่ย	3.83	0.98	3.94	0.93	0.69	0.492

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบการบริหารงานบุคคลตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 จำแนกตามขนาดสถานศึกษา

การบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา	ขนาดสถานศึกษา						F	Sig.
	เล็ก		กลาง		ใหญ่และ ใหญ่พิเศษ			
	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.		
1. ด้านเมตตา	3.99	1.07	3.99	0.98	4.01	0.94	0.00	0.997
2. ด้านกรุณา	3.84	1.12	3.97	0.98	3.83	1.05	0.23	0.794
3. ด้านมุทิตา	3.89	1.12	3.96	0.95	3.92	0.99	0.04	0.962
4. ด้านอุเบกขา	3.77	1.34	3.92	1.00	3.83	1.19	0.15	0.863
รวมเฉลี่ย	3.90	1.06	3.93	0.87	3.89	0.93	0.02	0.984

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

ผลการวิจัยเรื่อง การเปรียบเทียบการบริหารงานบุคคลตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 สามารถอภิปรายผลการวิจัยดังนี้

1. การเปรียบเทียบการบริหารงานบุคคลตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ในภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารสถานศึกษามีความตระหนักถึงความสำคัญของพรหมวิหาร 4 ซึ่งเป็นคุณธรรมประจำ

ใจของผู้บริหาร เป็นแนวทางในการปฏิบัติตนให้เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษาเปรียบเสมือนหัวใจหลักขององค์กร ดังที่ ญัฐยานัน โปธิ์ชาธาร (2563) กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษา เป็นผู้ที่ยึดตำแหน่งสูงสุดในสถานศึกษา มีหน้าที่บริหารสถานศึกษาให้สามารถบรรลุจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาที่กำหนดไว้ในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยอาศัยกระบวนการการบริหารที่เน้นการมีส่วนร่วม ของบุคลากรทุกฝ่ายทุกสถาบันและทุกองค์การที่เกี่ยวข้องทั้งภายนอกสถานศึกษา ดังนั้นจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีคุณธรรมในการปฏิบัติงาน เพื่อให้สถานศึกษาประสบความสำเร็จดังเป้าหมายที่กำหนด ซึ่งการที่ผู้บริหารสถานศึกษาจะนำพาองค์กรไปสู่ความสำเร็จได้นั้นย่อมต้องได้รับความรัก ความเคารพ ความไว้วางใจจากผู้ร่วมงานเป็นอันดับแรก ซึ่งการจะได้รับสิ่งดังกล่าวมานั้น การมีคุณธรรมของตัวผู้บริหารนั่นเองจะเป็นใบเบิกทางในการปฏิบัติงานในสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นิติยา นิยมวงศ์ (2565) ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาคุณธรรมตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า คุณธรรมตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ สายฝน เจริญรัมย์ (2560) ศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารงานตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาอำเภอชุมพลบุรี จังหวัดสุรินทร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 33 ผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านสามารถอภิปรายผลการวิจัย ได้ดังนี้

1.1 ด้านเมตตา โดยรวมและรายข้อมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาได้ตระหนักถึงความสำคัญของการมีความเมตตาในการบริหารงานในสถานศึกษา เพราะเมตตา คือ ความจริงใจ ความรัก ความปรารถนาดีต่อผู้อื่น ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 จึงมีความปรารถนาดีให้กับผู้ใต้บังคับบัญชา มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ช่วยเหลือเกื้อกูล ประกอบกับการมีความเมตตาอารีต่อผู้ใต้บังคับบัญชา มีการสร้างปฏิสัมพันธ์กับผู้ใต้บังคับบัญชาด้วยความรัก ความเมตตา ไม่ดูหมิ่นหรือก้าวร้าว ผู้บริหารสถานศึกษามีความเป็นกันเองกับผู้ใต้บังคับบัญชาตามโอกาสที่สมควร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสายฝน เจริญรัมย์ (2560) ศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารงานตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาอำเภอชุมพลบุรี จังหวัดสุรินทร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 33 ผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านเมตตา โดยรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูวิจิตรสาธิต และคณะ (2560) ศึกษาวิจัยเรื่อง การใช้หลักพรหมวิหารธรรมในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครูกลุ่มโรงเรียนการกุศล จังหวัดสงขลา ผลการวิจัยพบว่า การใช้หลักพรหมวิหารธรรมในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านเมตตา โดยรวมอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน

1.2 ด้านกรุณา โดยรวมและรายข้อมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาให้ความสำคัญกับการมีความกรุณาต่อผู้ใต้บังคับบัญชา จากความหมายของกรุณาที่หมายถึง ความสงสารคิดจะช่วยให้พ้นทุกข์ มีความปรารถนาจะช่วยให้ผู้อื่นพ้นความทุกข์ยาก เห็นอก เห็นใจ

ช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 จึงมีความเป็นกัลยาณมิตร ช่วยแนะนำสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อผู้ใต้บังคับบัญชาในการทำงาน ดูแลเอาใจใส่ ให้ความช่วยเหลือผู้ใต้บังคับบัญชาในสถานศึกษาตามความรู้ ความสามารถของตน ไม่กระทำการที่ทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเกิดความกระตือรือร้นต่อจิตใจ ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นที่ปรึกษาที่ดี คอยให้คำแนะนำแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระคำพูน ขนดีปัญญา (สิทธิชัย) (2559) ศึกษาวิจัยเรื่อง การใช้หลักธรรมพรหมวิหาร 4 ในการบริหารบุคลากรโรงเรียนประถมศึกษาเขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ด้านกรุณา โดยรวมและรายข้อมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูวิจิตรสาธิต และคณะ (2560) ศึกษาวิจัยเรื่อง การใช้หลักพรหมวิหารธรรมในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครูกลุ่มโรงเรียนการกุศล จังหวัดสงขลา ผลการวิจัยพบว่า ด้านกรุณาโดยรวมอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน

1.3 ด้านมุทิตา โดยรวมและรายข้อมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารสถานศึกษาตระหนักถึงความสำคัญของการมีมุทิตาต่อผู้ใต้บังคับบัญชา จากความหมายของมุทิตา ที่หมายถึง ความมีจิตพลอยยินดีเมื่อผู้อื่นได้ดี การแสดงความยินดีเมื่อผู้อื่นประสบความสำเร็จ ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 จึงสร้างขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างเหมาะสม มีความยุติธรรมในการสร้างขวัญและกำลังใจต่อผู้ใต้บังคับบัญชา ส่งเสริมด้านการศึกษา เพื่อให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีความก้าวหน้าทางการศึกษาและตำแหน่งหน้าที่ สนับสนุนให้ผู้ใต้บังคับบัญชาได้ปฏิบัติตามความรู้ความสามารถของตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระคำพูน ขนดีปัญญา (สิทธิชัย) (2559) ศึกษาวิจัยเรื่อง การใช้หลักธรรมพรหมวิหาร 4 ในการบริหารบุคลากรโรงเรียนประถมศึกษาเขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ด้านมุทิตา โดยรวม และรายข้อมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สายฝน เจริญรัมย์ (2560) ศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารงานตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาอำเภอชุมพลบุรี จังหวัดสุรินทร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 33 ผลการวิจัยพบว่า ด้านมุทิตา โดยรวมอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน

1.4 ด้านอุเบกขา โดยรวมและรายข้อมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารสถานศึกษาให้ความสำคัญของการมีอุเบกขาในการปฏิบัติตน และปฏิบัติงาน จากความหมายของอุเบกขา ที่หมายถึง ความมีใจเป็นกลาง มองตามความเป็นจริง ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 จึงให้คำแนะนำและให้คำปรึกษาด้วยแก่ผู้ใต้บังคับบัญชาด้วยความสุภาพ สามารถเข้าใจ รักษาอารมณ์ เคารพสิทธิของผู้ใต้บังคับบัญชา ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ที่ให้เกียรติ ให้โอกาส และให้อภัยแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา โดยมีความเป็นกัลยาณมิตร มีใจเป็นกลางต่อสถานะอันไม่น่าพอใจของผู้อื่นและร่วมงาน ผู้บริหารสถานศึกษาปฏิบัติต่อผู้ใต้บังคับบัญชาทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน และวางตนเป็นกลาง ไม่เข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระไพฑูรย์เมธิโก (มหาบุญ) (2564) ศึกษาวิจัยเรื่อง การประยุกต์พรหมวิหาร 4 เพื่อการปฏิบัติงานของบุคลากรเทศบาล

ตำบลอ้อมใหญ่ อำเภอสามพราณ จังหวัดนครปฐม ผลการวิจัยพบว่า ด้านอุเบกขา โดยรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐทพัสส์ หินไชยศรี (2559) ศึกษาวิจัยเรื่อง การใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารตามการรับรู้ของครู: กรณีศึกษาโรงเรียนศรีวิกรม์และวิทยาลัยเทคโนโลยีศรีวิกรม์บริหารธุรกิจ ผลการวิจัยพบว่า ด้านอุเบกขา โดยรวมอยู่ในระดับมาก เช่นเดียวกัน

2. การเปรียบเทียบการบริหารงานบุคคลตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 จำแนกตามเพศ โดยภาพรวมไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เนื่องจาก การบริหารงานบุคคลของผู้บริหารทั้งเพศหญิงและเพศชาย ไม่ได้ขึ้นอยู่กับเพศ แต่เป็นความมีจิตใจเป็นกลาง มีความปรารถนาดีต่อผู้อื่นของผู้บริหารสถานศึกษาแต่ละคน ที่ปรับเปลี่ยนในการบริหารงานบุคคลตามหลักพรหมวิหาร 4 ได้อย่างเหมาะสม เพื่อให้เกิดความสุขในองค์กร และทำให้องค์กรบรรลุวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่วางไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับ ปิยะพร ปินะกาฬัง (2565) อธิบายว่า ผู้บริหารเป็นผู้ที่มีบทบาทที่สำคัญที่สุดในการบริหารงานในสถานศึกษาในฐานะเป็นผู้นำ ผู้กำกับ ดูแล มีวิสัยทัศน์ มีคุณธรรม จริยธรรม มีความคิดวิจารณ์ญาณ และความคิดสร้างงานเพื่อให้การปฏิบัติงานสามารถดำเนินงานด้านการศึกษาให้บรรลุตามเป้าหมายของสถานศึกษา เป็นผู้ชำนาญการทางการเปลี่ยนแปลง รวมทั้งการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพและสอดคล้องกับงานวิจัยของ สิริพร สิทธิศิริ และคณะ (2565) ศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลางตามความคิดเห็นของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี ผลการวิจัยพบว่า ครูมีเพศต่างกัน โดยภาพรวมและรายด้านไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3. การเปรียบเทียบการบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามขนาดสถานศึกษา ในภาพรวมไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ พรหมวิหาร 4 คือ ธรรมอันเป็นเครื่องอยู่ของพรหมหลักธรรมสำหรับผู้ใหญ่หรือผู้ปกครอง โดยหลักธรรมนี้เป็นธรรมสำหรับทุกคน เช่น บิดา มารดา ครูอาจารย์ หัวหน้าหน่วยงาน และนักบริหาร ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ในฐานะหัวหน้าหน่วยงานจึงได้ตระหนักถึงความสำคัญ และน้อมนำหลักพรหมวิหาร 4 เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจในการปฏิบัติงาน ปฏิบัติตน ปฏิบัติต่อผู้ใต้บังคับบัญชา ส่งผลให้ผู้ใต้บังคับบัญชารับรู้ได้ถึงความมี เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขาของผู้บริหารสถานศึกษาผ่านการกระทำ ผู้บริหารสถานศึกษาทุกพื้นที่จัดการศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 จึงมีระดับความคิดเห็นการบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ไม่แตกต่างกัน ดังที่ พิษญาภา ชันทอง (2564) ระบุว่า ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นบุคคลที่มีความสำคัญที่จะนำสถานศึกษาไปสู่ความสำเร็จ เพราะเป็นผู้ที่ได้รับการมอบหมายจากผู้บังคับบัญชาให้เป็นผู้ใช้อำนาจ หน้าที่ และทำหน้าที่บริหารทรัพยากรต่าง ๆ ที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการเรียนการสอน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่วาง และการเป็นผู้บริหารสถานศึกษาที่ดีนั้นจะต้องเข้าใจสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการของสถานศึกษาและชุมชน เพื่อสามารถกำหนดนโยบายและวางแผนการดำเนินงาน

ให้สอดคล้องกับความต้องการของสถานศึกษาและชุมชนบังเกิดผลดีและมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนิตยา นิยมวงศ์ (2565) ที่ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาคุณธรรมตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า การเปรียบเทียบการศึกษาคุณธรรมตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี เขต 2 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

จากงานวิจัยครั้งนี้การบริหารงานบุคคลตามหลักพรหมวิหาร 4 ผู้บริหารสถานศึกษา ทำให้เกิดองค์ความรู้ซึ่งเป็นการปฏิบัติงานตามหลักพระพุทธศาสนา ซึ่งสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตฺโต) (2559) ได้เสนอเกี่ยวกับหลักพรหมวิหาร 4 ในการบริหารงานบุคคลประกอบด้วย เมตตา กรุณา มุทิตา และอุเบกขา ซึ่งผู้บริหารต้องให้ความสำคัญและนำมาใช้ในการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการเรียนการสอนของสถานศึกษา ให้ประสบผลสำเร็จและตอบสนองต่อความต้องการของครูและผู้ที่เกี่ยวข้องในการทำงาน เพื่อให้งานบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ประกอบด้วย 4 ด้าน จึงมีภาพประกอบแนวคิด ดังนี้

สรุป

1. การบริหารงานบุคคลตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับ คือ ด้านเมตตา ด้านกรุณา ด้านอุเบกขา และด้านมุทิตา

2. การบริหารงานบุคคลตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 จำแนกตามเพศ และขนาดสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้าน ทุกด้านไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะการวิจัย(Research Suggestions)

จากผลการวิจัยเรื่อง การบริหารงานบุคคลตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 พบข้อเสนอแนะดังนี้

1. ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1.1 ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความสำคัญด้านการมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ช่วยเหลือเกื้อกูล และมีความเมตตาอารี ต่อผู้ใต้บังคับบัญชา และควรเป็นที่ปรึกษาที่ดี คอยให้คำแนะนำแก่ผู้ใต้บังคับบัญชาเมื่อพบเจอปัญหา

1.2 ผู้บริหารสถานศึกษาควรดำเนินการด้วยความยุติธรรมในการสร้างขวัญ และกำลังใจต่อผู้ใต้บังคับบัญชา และควรมีกระบวนการพิจารณาความดีความชอบบุคลากรในสถานศึกษาอย่างยุติธรรม ยึดความถูกต้องเที่ยงธรรมโดยไม่มีอคติ

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณธรรมตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม

2.2 ควรมีการศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมคุณธรรมกับการบริหารสถานศึกษา ของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม

เอกสารอ้างอิง (References)

ณัฐพัชร์ หินไชยศรี. (2557). “การใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารตามการรับรู้ของครู : กรณีศึกษาโรงเรียนศรีวิกรม์และวิทยาลัยเทคโนโลยีศรีวิกรม์บริหารธุรกิจ”.

วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, 6(1) : 36-45.

ณัฐธยาน์ โพธิ์ชาธาร. (2563). การปฏิบัติตามมาตรฐานวิชาชีพของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.

ไทยโพสต์. (2564). “พระบรมราโชวาท พระราชดำรัสในหลวง ร.9 เกี่ยวกับการบริหารประเทศ”. [ออนไลน์] เข้าถึงได้จาก <https://www.thaipost.net/main/detail/29040> สืบค้นเมื่อ 18 กรกฎาคม 2567.

- นิตยา นิยมวงศ์. (2565). การศึกษาคุณธรรมตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาตาม
ทัศนะของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี เขต 2. วิทยานิพนธ์ครุศาสตร
มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- ปิยะพร ปินะกาพัง. (2565). พฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารกับการบริหารงานบุคคลในโรงเรียนสังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1. วิทยานิพนธ์ครุศาสตร
มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- พิชญภา ชันทอง. (2564). กระบวนการบริหารของโรงเรียนที่ผ่านเกณฑ์มาตรฐาน สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชุมพร เขต 2 จังหวัดชุมพร. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
- พระครูวิจิตรสาธิต และคณะ. (2560). “การใช้หลักพรหมวิหารธรรมในการบริหารงานของผู้บริหาร
สถานศึกษาตามทัศนะของครูกลุ่มโรงเรียนการกุศล จังหวัดสงขลา”.
วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์, 4(1) : 5-12.
- พระคำพูน ขนติปัญญา (สิทธิชัย). (2557). การใช้หลักธรรมพรหมวิหาร 4 ในการบริหารบุคลากรโรงเรียน
ประถมศึกษา เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา
พุทธบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต). (2563 ก). พุทธธรรม ฉบับปรับปรุงและขยายความ. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ :
มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระไพฑูรย์ เมธิโก (มหาบุญ). (2564). การประยุกต์พรหมวิหาร 4 เพื่อการปฏิบัติงานของบุคลากร
เทศบาลตำบลอ้อมใหญ่ อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สายฝน เจริญรัมย์. (2560). การบริหารงานตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาอำเภอ
ชุมพลบุรี จังหวัดสุรินทร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 33.
วารสารมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด, 6(1) : 41-42.
- ลิขิตา เฉลิมพลโยธิน และคณะ. (2560). ภาวะผู้นำกับการพัฒนาองค์กรโดยใช้หลักพรหมวิหาร 4.
วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยธนบุรี, 11(26) : 162-171.
- สิริพร สิทธิศิริ และคณะ. (2565). การบริหารงานตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารกับประสิทธิผลการ
ปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช
เขต 2. วารสาร มจร มนุษยศาสตร์ปริทรรศน์, 8(2) : 215-232.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2550). แนวทางการกระจายอำนาจการบริหารและ การ
จัดการการศึกษา. กรุงเทพฯ : ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี. (2553). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).

Krejcie, R. V. & Morgan, D.W. (1970, Autumn). “Determining Sampling Size for Research Activities”. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3) : 607-610.

การจัดการความรู้ของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ กลุ่ม 1

สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

THE KNOWLEDGE MANAGEMENT IN WELFARE SCHOOLS GROUP 1

UNDER THE SPECIAL EDUCATION BUREAU

ดิธนา แยมวงษ์^{1*} พาที เกศธนากร²

Deethana Yamwong^{1*} Patee Kesthanakorn²

^{1,2}สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี

¹²Department of Educational Administration, Faculty of Education, Kanchanaburi Rajabhat University, Thailand

*Corresponding Author E-mail : y.dna6208@gmail.com

วันที่รับบทความ 8 มีนาคม 2568

วันแก้ไขบทความ 31 มีนาคม 2568

วันตอบรับบทความ 18 เมษายน 2568

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการจัดการความรู้และ 2) เปรียบเทียบการจัดการความรู้ของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ กลุ่ม 1 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ กลุ่ม 1 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จำนวน 212 คน โดยการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็น แบบสอบถามแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาเท่ากับ 1.00 และความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.98 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และการทดสอบค่าเฉลี่ยรายคู่ด้วยวิธีของเชฟเฟ่ กำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

ผลการวิจัยพบว่า 1) การจัดการความรู้ของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ กลุ่ม 1 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ในภาพรวมและรายด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปน้อย คือ ด้านการเรียนรู้ รองลงมาคือ ด้านการประมวลและกลั่นกรองความรู้ ด้านการเข้าถึงความรู้ ด้านการจัดความรู้ให้เป็นระบบ ด้านการบ่งชี้ความรู้ ด้านการสร้างและแสวงหาความรู้ และด้านการแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ 2) การเปรียบเทียบการจัดการความรู้ของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ กลุ่ม 1 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จำแนกตามประสบการณ์ของผู้บริหารและครูผู้สอนในการทำงาน ในภาพรวมไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ (Keywords) : การจัดการความรู้, โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์

Abstract

The purpose of this research was to study and compare knowledge management in welfare schools group 1 under the special education bureau, Classified by work experience. The samples used in the research were 212 personnel in School administrators and teachers in welfare schools group 1 under the special education bureau, Classified by work experience, by simple random sampling. The research instrument was a 5-level rating scale questionnaire with content validity 1.00 and reliability 0.98. The statistics used in the data analysis were percentage, mean, standard deviation, one-way analysis of variance. The significance level was set at 0.05.

The finding revealed that: 1) Knowledge management in welfare schools group 1 under the special education bureau, overall, is at a high level. When considering each aspect, it was found that all aspects are at a high level of practice, ranked from highest to lowest: learning, followed by knowledge processing and distillation, knowledge access, knowledge organization, knowledge indication, knowledge creation and seeking, and knowledge sharing and exchange. 2) A comparison of knowledge management of the Educational Assistance Schools, Group 1, Office of Special Education Administration, classified by work experience, in general, there is no difference.

Keywords : The Knowledge Management, Welfare Schools

บทนำ (Introduction)

โลกเปลี่ยนแปลงเป็นสังคมที่ต้องอาศัยฐานความรู้ (knowledge-based society) และเศรษฐกิจฐานความรู้ (knowledge-based economy) ดังนั้นระบบการจัดการศึกษาไทยจึงจำเป็นต้องปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และวัฒนธรรม ซึ่งในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2553 ก็ได้กำหนดรูปแบบการบริหารจัดการศึกษาแนวใหม่โดยมุ่งเน้นพัฒนาคนในด้านความรู้ความสามารถ รวมทั้งพฤติกรรม เจตคติ ค่านิยมและคุณธรรมตั้งแต่วัยฐานชีวิตและต่อเนื่องตลอดชีวิต สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 ซึ่งประเทศไทยจะต้องเผชิญกับกระแสการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ ทั้งภายนอกและภายในประเทศที่ปรับเปลี่ยนเร็วและซับซ้อนมากยิ่งขึ้น อีกทั้งการเปลี่ยนแปลง กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาของประเทศ จึงจำเป็นต้องมีภูมิคุ้มกันที่ดี ดังนั้นจึงต้องเตรียมความพร้อมให้แก่คน สังคม และระบบเศรษฐกิจของประเทศให้สามารถปรับตัวและรองรับกับ ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลง สามารถพัฒนาประเทศให้ก้าวหน้าต่อไปเพื่อประโยชน์สุขที่ยั่งยืน ของสังคมไทยตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และทิศทางใหม่ในยุคไทยแลนด์ 4.0 เพื่อให้คุณภาพ การศึกษานั้นยั่งยืน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2559)

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566–2570) มุ่งบรรลุเป้าหมายในระยะ 5 ปี ที่จะสามารถต่อยอดในระยะต่อไปเพื่อให้บรรลุเป้าหมายการพัฒนาระยะยาวตามยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี โดยยึด “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” มุ่งสร้างคุณภาพชีวิตและสุขภาวะที่สำหรับคนไทย พัฒนาคนให้มีความเป็นคนที่สมบูรณ์มีวินัย ใฝ่รู้ มีความรู้ มีทักษะ มีความคิดสร้างสรรค์ มีทัศนคติที่รับผิดชอบต่อสังคม มีจริยธรรมและคุณธรรม พัฒนาคนทุกช่วงวัยและเตรียมความพร้อมเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างมีคุณภาพ รวมถึงการสร้างคนให้ใช้ประโยชน์และอยู่กับสิ่งแวดล้อมอย่างเกื้อกูล อนุรักษ์ ฟื้นฟู ใช้ประโยชน์ ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมอย่างเหมาะสม (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2565)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 ได้กำหนดความหมายของการศึกษาไว้ตามมาตรา 4 ว่า “การศึกษา” หมายความว่า กระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคมโดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์ จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้ อันเกิดจากสภาวะแวดล้อม สังคมการเรียนรู้และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต นอกจากนี้ ยังได้กำหนดความมุ่งหมายและหลักการจัดการศึกษาไว้ในมาตรา 6 ว่า การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญาความรู้และคุณธรรมมีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข รวมทั้งในมาตรา 8 การจัดการศึกษาให้ยึดหลักดังนี้ 1) เป็นการศึกษาตลอดชีวิตของประชาชน 2) ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา 3) การพัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2562)

การจัดการความรู้ (knowledge management: km) เป็นการเรียนรู้แบบใหม่ ที่เรียนจากการปฏิบัติเป็นตัวนำ ไม่ใช่แค่เรียนจากครูหรือตำรา แต่เน้นที่การเรียนรู้แบบการปฏิบัติ ซึ่งทำให้เกิดประสบการณ์ และเน้นความรู้ที่เป็นความรู้ในคนที่เรียกกันว่าความรู้ฝังลึก (tacit knowledge) ส่วนความรู้ที่ได้จากเอกสาร ตำราต่าง ๆ นั้น เรียกว่า ความรู้ชัดแจ้ง (explicit knowledge) เป็นความรู้ที่ค้นหาได้จากสาธารณะทั่วไป ทำให้หน่วยงานมักเกิดการละเลยความรู้ที่อยู่ในคน จึงเป็นเรื่องที่ต้องมีการจัดการความรู้ที่ฝังลึกอยู่ในตัวคนให้ออกมาเป็นความรู้ที่ชัดแจ้ง ซึ่งสมชาย นำประเสริฐชัย (2558) กล่าวเพิ่มเติมว่า การบริหารจัดการความรู้ของบุคคลหรือองค์กร เป็นไปเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการ โดยแต่ละบุคคลหรือองค์กรล้วนแล้วแต่มีเป้าหมายที่อาจจะเหมือนหรือแตกต่างกัน ดังนั้น กระบวนการย่อยในการจัดการความรู้ จึงมีการนำเสนอในมุมมองและแนวคิดต่าง ๆ จำนวนมาก โดยที่กระบวนการจัดการความรู้ขององค์กรต่าง ๆ นั้นสามารถแบ่งออกเป็นกระบวนการย่อย ๆ ได้ดังนี้คือ 1) การกำหนดความรู้และแหล่งของความรู้ (knowledge identification) 2) การแสวงหาความรู้จากภายนอก (knowledge acquisition) 3) การพัฒนาหรือสร้างองค์ความรู้ใหม่ (knowledge creation) 4) การผสานความรู้ต่าง ๆ เข้าด้วยกัน (knowledge integration) 5) การถ่ายทอดความรู้ (knowledge transfer) และ 6) การจัดเก็บความรู้ในรูปแบบต่าง ๆ (knowledge storage and maintenance) (วิจารณ์ พานิช, 2546)

เนื่องจากโรงเรียนในศูนย์ศึกษาสงเคราะห์ กลุ่ม 1 สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ได้มีการกำหนดแนวการพัฒนาคุณภาพการศึกษาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ซึ่งประกอบด้วยแผนการดำเนินงานครบทุกภารกิจ ในภาพรวมคือ ยุทธศาสตร์ ทั้ง 5 ข้อ ดังนี้ 1) การพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการศึกษาเพื่อคนพิการและผู้ด้อยโอกาส 2) การเสริมสร้างประสิทธิภาพในการให้บริการทางการศึกษา และการฝึกอบรมเพื่อคนพิการและผู้ด้อยโอกาสสามารถศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น สามารถประกอบอาชีพและพึ่งตนเองได้ตามศักยภาพ 3) การพัฒนาครู ผู้บริหารสถานศึกษา และบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาเพื่อคนพิการและผู้ด้อยโอกาส ให้มีความรู้ความเข้าใจเรื่องคนพิการและผู้ด้อยโอกาส สามารถบริหารจัดการ บริหารหลักสูตร และวางแผนการจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ 4) การผลิตพัฒนากระจายสื่อเทคโนโลยีการศึกษาและสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับ คนพิการให้ทั่วถึง เพียงพอและเหมาะสมตามความต้องการจำเป็นพิเศษของแต่ละบุคคล และ 5) การประสานเครือข่ายการทำงานระหว่างหน่วยงานทั้งภายในและภายนอกประเทศ รวมทั้งการระดมทรัพยากรในการพัฒนาการจัดการศึกษาเพื่อคนพิการและผู้ด้อยโอกาส (สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ, 2567)

ดังนั้นจึงมีความจำเป็นจะต้องมีการจัดการความรู้ในประเด็นดังกล่าวเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ของแนวทางการจัดการความรู้ในสถานศึกษานั้นเป็นสิ่งที่สำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสถานศึกษาในสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ที่จัดการศึกษาสำหรับเด็กที่อยู่ในสภาวะยากลำบาก มีชีวิตความเป็นอยู่ด้อยกว่าเด็กปกติทั่วไป จำเป็นต้องได้รับความช่วยเหลือเป็นกรณีพิเศษ เพื่อให้มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นมีพัฒนาการที่ถูกต้องเหมาะสมกับวัยและสามารถบรรลุถึงศักยภาพขั้นสูงสุดได้ ซึ่งมีความแตกต่างจากสถานศึกษาทั่วไป ความรู้ต่าง ๆ ที่ได้จากประสบการณ์สอน สภาพปัญหาที่เกิดขึ้น ณ ขณะนั้น หากไม่ได้จัดเก็บให้เป็นระบบ ก็อาจจะจางหายไปกับผู้เกษียณอายุราชการจากการลาออกหรือโอนไปปฏิบัติงานในหน่วยงานอื่น ผู้ร่วมงานรุ่นหลังไม่ได้ใช้ประโยชน์กับการทำงาน และถึงแม้ว่าสถานศึกษาหลายแห่งได้มีการนำกระบวนการจัดการความรู้มาประยุกต์ใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของครูและบุคลากรในสถานศึกษาแล้ว แต่สถานศึกษาที่ประสบความสำเร็จในการจัดการความรู้ยังมีจำนวนน้อย ซึ่งอาจเกิดจากสภาพและปัญหาการจัดการความรู้ของแต่ละสถานศึกษา รวมไปถึงความแตกต่างตามประสบการณ์ในการทำงานของบุคลากรในสถานศึกษาด้วย (สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ, 2567)

การจัดการความรู้เป็นการสร้างและแสวงหาความรู้ การเข้าถึง ความรู้ของบุคลากรที่ง่ายและสะดวก การแลกเปลี่ยนความรู้ภายในโรงเรียนซึ่งความรู้จากการ ดำเนินงานจะต้องสร้างและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้โรงเรียนสามารถดำเนินงานบรรลุเป้าหมาย และบุคลากรได้รับประโยชน์สูงสุด ในกรณีการจัดการความรู้ของโรงเรียนจะมีผลดี คือ โรงเรียนจะได้รับการพัฒนาศักยภาพให้สูงขึ้น สามารถดำเนินงานให้เหมาะสมสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงและการปฏิรูปการศึกษาของประเทศ เพราะองค์กรต้องปรับตัวให้ทันต่อกระแสการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง มาพัฒนาเป็นฐานความรู้อย่างเป็นระบบ และสามารถเข้าถึงได้อย่างกว้างขวาง เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อองค์กร เป็นที่พึงพอใจของผู้รับบริการ ซึ่งได้แก่ นักเรียน ผู้ปกครองและชุมชนซึ่งโรงเรียนเป็นโรงเรียนแห่งการเรียนรู้อย่างแท้จริง รวมทั้งมีบรรยากาศที่

ดีในการดำเนินงาน ครู ได้รับการพัฒนาให้มีความชำนาญและความเชี่ยวชาญเพิ่มสูงขึ้น เพราะเป้าหมายของการจัดการความรู้คือ เพื่อพัฒนาคุณภาพงาน พัฒนาคุณภาพคน และความรู้ สิ่งเหล่านี้สะท้อนถึงคุณภาพการปฏิบัติงานของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับกระบวนการต่าง ๆ ในการบริหารจัดการสถานศึกษา ซึ่งการจัดการความรู้นับเป็นรูปแบบการบริหารหนึ่งที่สามารถนำมาพัฒนาสถานศึกษาให้ก้าวไปสู่ความสำเร็จ โรงเรียนเป็นหน่วยสำคัญที่สุดในการจัดการศึกษา เนื่องจากโรงเรียนมีหน้าที่จัดการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ โดยมีผู้บริหารโรงเรียนละครเป็นผู้นับผิดชอบดำเนินงานที่เกี่ยวกับคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนจะต่ำหรือสูงจึงขึ้นอยู่กับผู้บริหารเป็นสำคัญ ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่าการจัดการความรู้ในสถานศึกษาเป็นกลยุทธ์หนึ่งที่สำคัญในการพัฒนาสถานศึกษาให้ประสบความสำเร็จและมีความสำคัญอย่างยิ่งในการกำหนดทิศทางความสำเร็จทางการศึกษาในอนาคตและศักยภาพในการแข่งขันเพื่อรองรับการพัฒนาในระดับสากลต่อไป (สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ, 2566)

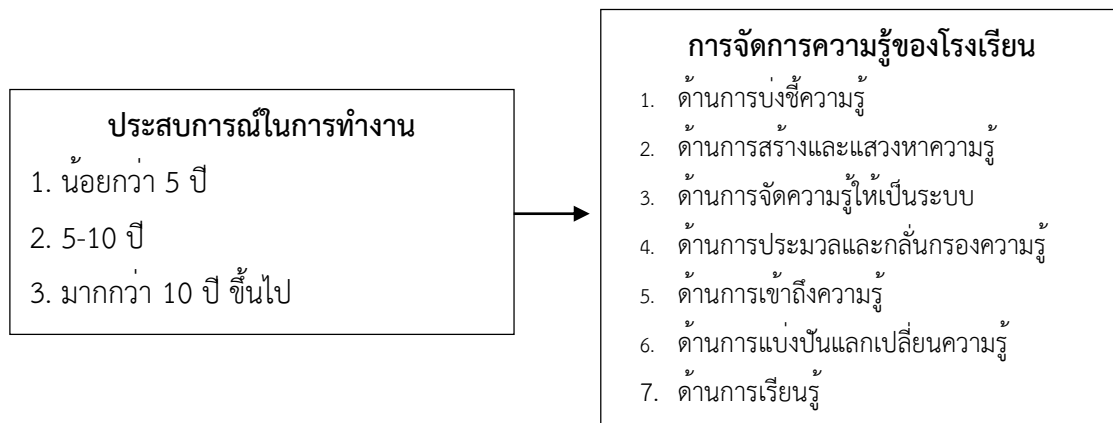
จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาข้างต้น ผู้วิจัยมีความสนใจและเห็นความสำคัญที่จะศึกษาเรื่องการจัดการความรู้ของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ กลุ่ม 1 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ เพื่อเป็นข้อมูลของแนวทางในการจัดการความรู้ในสถานศึกษา และนำไปพัฒนาคุณภาพในการบริหารสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย(Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาการจัดการความรู้ของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ กลุ่ม 1 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ
2. เพื่อเปรียบเทียบการจัดการความรู้ของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ กลุ่ม 1 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยแบบผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ (Mixed Methods) /แบบเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) /เชิงปริมาณ (Quantitative Research) ผู้วิจัยได้ศึกษาตามกรอบแนวคิดของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.) (2558, หน้า 84-87) ซึ่งประกอบด้วย 7 ด้าน คือ ด้านการบ่งชี้ความรู้ ด้านการสร้างและแสวงหาความรู้ ด้านการจัดความรู้ให้เป็นระบบ ด้านการประมวลและกลั่นกรองความรู้ ด้านการเข้าถึงความรู้ ด้านการแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ และด้านการเรียนรู้ ผู้วิจัยสามารถสรุปกรอบแนวคิดในการวิจัยได้ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย (Research Hypothesis)

การจัดการความรู้ของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ กลุ่ม 1 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอน ที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกันมีความแตกต่างกัน

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
 - 1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 18 คน และครูผู้สอนจำนวน 456 คน จากโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ กลุ่ม 1 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จำนวน 474 คน
 - 1.2 ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 18 คน และครูผู้สอนจำนวน 194 คนจากโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ กลุ่ม 1 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จำนวน 212 คน ซึ่งการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970, pp. 607-610) โดยการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (simple random sampling)
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) โดยแบ่งเป็น 3 ตอน คือ
 - ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบสำรวจ และเป็นแบบสอบถามแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) เกี่ยวกับสภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 3 ข้อ ได้แก่ เพศ ตำแหน่งในปัจจุบัน และประสบการณ์ในการทำงาน
 - ตอนที่ 2 แบบสอบถามแบบมาตราประมาณค่า (Rating scale) ชนิด 5 ระดับ จำนวน 35 ข้อ เกี่ยวกับการจัดการความรู้ของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ ซึ่งมี 7 ด้าน คุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม พบว่า ข้อคำถามมีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00 จำนวน 35 ข้อ และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.98

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ มีลักษณะเป็นแบบปลายเปิด (Open Ended) ตลอดจน ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามมาหาคุณภาพภาพของเครื่องมือ ได้แก่ 1) นำแบบสอบถามพบที่ปรึกษา และดำเนินการปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ 2) นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนอนำเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของเนื้อหาโดยหาค่าความสอดคล้องของวัตถุประสงค์กับข้อคำถาม (Index of Item–Objective Congruence: IOC) (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, 2543, หน้า 249) พบว่ามีค่า IOC ระหว่าง 0.67–1.00 และ 3) การทดลองใช้เครื่องมือกับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ชุด ซึ่งผลการประเมินมีอำนาจจำแนกระหว่าง 0.25–0.75 และหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยวิธีของครอนบาค (Cronbach, 1951, p. 274; อ้างในบุญชม ศรีสะอาด, 2558) ซึ่งผลการประเมินค่าความเชื่อมั่นมีค่าความเชื่อมั่น 0.95

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ การเก็บรวบรวมข้อมูลจาก 1) ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) คือ เป็นการใช่แบบสอบถาม 2) ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) คือ เป็นข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลเอกสารต่าง ๆ (Document Research) อาทิ หนังสือ ตำรา เอกสารวิชาการ งานวิจัย และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น ผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามกลับคืน 256 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100

4. การวิเคราะห์ข้อมูล แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ 1) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการนำข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลเอกสารต่าง ๆ มาวิเคราะห์ในเชิงเนื้อหา (Content Analysis) 2) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยการนำข้อมูลที่ได้จากการแจกแบบสอบถามมาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมทางสถิติเพื่อวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (one-way analysis of variance) และจึงทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยรายคู่ด้วยวิธีของเชฟเฟ

5. สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ โปรแกรมสถิติสำเร็จรูปเชิงพรรณนา ประกอบด้วย ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และสถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน คือ การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว และทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ

ผลการวิจัย (Research Results)

จากการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยเรื่อง การจัดการความรู้ของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ กลุ่ม 1 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า การจัดการความรู้ของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ กลุ่ม 1 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ในภาพรวม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการเรียนรู้ รองลงมาคือ ด้านการประมวลและกลั่นกรองความรู้ ด้านการเข้าถึงความรู้ ด้านการจัดความรู้ให้เป็นระบบ ด้านการบ่งชี้ความรู้ ด้านการสร้างและแสวงหาความรู้ และด้านการแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ ดังปรากฏตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงการจัดการความรู้ของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ กลุ่ม 1 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ในภาพรวม

การจัดการความรู้ของโรงเรียน	$\bar{x}$	S.D.	ระดับการปฏิบัติ
1. ด้านการบ่งชี้ความรู้	4.19	0.51	มาก
2. ด้านการสร้างและแสวงหาความรู้	4.13	0.58	มาก
3. ด้านการจัดความรู้ให้เป็นระบบ	4.26	0.38	มาก
4. ด้านการประมวลและกลั่นกรองความรู้	4.29	0.49	มาก
5. ด้านการเข้าถึงความรู้	4.27	0.56	มาก
6. ด้านการแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้	4.03	0.40	มาก
7. ด้านการเรียนรู้	4.33	0.45	มาก
รวมเฉลี่ย	4.21	0.32	มาก

2. วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า การเปรียบเทียบการจัดการความรู้ของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ กลุ่ม 1 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน ในภาพรวมไม่มีความแตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการบ่งชี้ความรู้ และด้านการสร้างและแสวงหาความรู้ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ส่วนด้านการแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังนั้นจึงทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยโดยวิธีการของเชฟเฟ่ ดังปรากฏตารางที่ 2-5

ตารางที่ 2 แสดงการเปรียบเทียบการจัดการความรู้ของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ กลุ่ม 1 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน ในภาพรวม

การจัดการความรู้ของโรงเรียน	ประสบการณ์ในการทำงาน						F	Sig.
	น้อยกว่า 5 ปี		5-10 ปี		มากกว่า 10 ปีขึ้นไป			
	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.		
1. ด้านการบ่งชี้ความรู้	4.16	0.47	4.08	0.51	4.35	0.50	5.98**	0.003
2. ด้านการสร้างและแสวงหาความรู้	4.27	0.44	3.99	0.57	4.22	0.62	5.15**	0.007
3. ด้านการจัดความรู้ให้เป็นระบบ	4.23	0.35	4.22	0.40	4.34	0.37	2.14	0.120
4. ด้านการประมวลและกลั่นกรองความรู้	4.35	0.38	4.29	0.51	4.25	0.50	0.55	0.573
5. ด้านการเข้าถึงความรู้	4.21	0.63	4.32	0.53	4.23	0.55	0.74	0.477

ตารางที่ 2 (ต่อ)

การจัดการความรู้ของโรงเรียน	ประสบการณ์ในการทำงาน						F	Sig.
	น้อยกว่า 5 ปี		5-10 ปี		มากกว่า 10 ปีขึ้นไป			
	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.		
6. ด้านการแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้	4.17	0.38	3.95	0.40	4.06	0.39	4.59*	0.011
7. ด้านการเรียนรู้	4.37	0.41	4.33	0.48	4.31	0.44	0.20	0.818
รวมเฉลี่ย	4.25	0.27	4.17	0.30	4.25	0.30	1.99	0.138

** ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

* ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 3 แสดงการทดสอบค่าเฉลี่ยรายคู่ของการเปรียบเทียบการจัดการความรู้ของโรงเรียนศึกษา
สงเคราะห์ กลุ่ม 1 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ด้านการบ่งชี้ความรู้

ประสบการณ์ในการทำงาน	$\bar{x}$	น้อยกว่า 5 ปี	5-10 ปี	มากกว่า 10 ปีขึ้นไป
		(Sig.)	(Sig.)	(Sig.)
		4.16	4.08	4.35
น้อยกว่า 5 ปี	4.16	-	0.69 (0.080)	0.15 (-0.189)
5-10 ปี	4.08	-	-	-0.26** (0.003)
มากกว่า 10 ปีขึ้นไป	4.35	-	-	-

** ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ตารางที่ 4 แสดงการทดสอบค่าเฉลี่ยรายคู่ของการเปรียบเทียบการจัดการความรู้ของโรงเรียนศึกษา
สงเคราะห์ กลุ่ม 1 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ด้านการสร้างและแสวงหาความรู้

ประสบการณ์ในการทำงาน	$\bar{x}$	น้อยกว่า 5 ปี (Sig.)	5-10 ปี (Sig.)	มากกว่า 10 ปีขึ้นไป (Sig.)
		4.27	3.99	4.22
น้อยกว่า 5 ปี	4.27	-	0.28** (0.007)	0.04 (0.908)
5-10 ปี	3.99	-	-	-0.23* (0.033)
มากกว่า 10 ปี ขึ้นไป	4.22	-	-	-

** ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

* ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 5 แสดงการทดสอบค่าเฉลี่ยรายคู่ของการเปรียบเทียบการจัดการความรู้ของโรงเรียนศึกษา
สงเคราะห์ กลุ่ม 1 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ด้านการแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้

ประสบการณ์ในการทำงาน	$\bar{x}$	น้อยกว่า 5 ปี (Sig.)	5-10 ปี (Sig.)	มากกว่า 10 ปีขึ้นไป (Sig.)
		4.17	3.95	4.06
น้อยกว่า 5 ปี	4.17	-	0.21* (0.011)	0.11 (0.363)
5-10 ปี	3.95	-	-	-0.10 (0.227)
มากกว่า 10 ปี ขึ้นไป	4.06	-	-	-

* ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

จากการศึกษาเรื่องการจัดการความรู้ของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ กลุ่ม 1 สังกัดสำนักบริหารงาน
การศึกษาพิเศษ สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. จากวัตถุประสงค์ของการวิจัย ข้อที่ 1 การจัดการความรู้ของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ กลุ่ม 1
สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ในภาพรวม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารและ

ครูผู้สอน โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ กลุ่ม 1 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ให้ความสำคัญกับการสนับสนุนทรัพยากรในการสร้างนวัตกรรมของบุคลากรในโรงเรียน ส่งเสริมให้บุคลากรมีความพร้อมในการเรียนรู้เพื่อพัฒนาโรงเรียนให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้และบุคลากรสามารถนำความรู้มาสร้างนวัตกรรม เพื่อแก้ปัญหาหรือพัฒนางานของตนเอง อีกทั้งยังให้ความสำคัญกับการวัดผลและประเมินผลการใช้ความรู้เพื่อนำผลมาวางแผนหรือปรับปรุงพัฒนางานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ดังที่ วิภาดา เวทย์ประสิทธิ์ (2567) กล่าวว่า การจัดการความรู้เป็นการรวบรวมองค์ความรู้ที่มีอยู่ในองค์กรทั้งในตัวบุคคลและเอกสารต่าง ๆ นำมาพัฒนาจัดให้เป็นระบบเพื่อที่จะให้บุคลากรในองค์กรนำความรู้นั้นมาใช้ในการพัฒนาตนเอง และปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพอันจะทำให้องค์กรสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ตามพันธกิจและสามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ได้ทันเวลา รวมถึงมีความสามารถในการแข่งขันและการสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ ให้เป็นองค์กรที่ยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของชนากานต์ แก้วพิทักษ์ (2557) ได้ศึกษาเรื่อง การจัดการความรู้ของพนักงานส่วนตำบลในเขตอำเภออานะขามเตี้ย จังหวัดกาญจนบุรี ผลการศึกษาพบว่า ระดับการจัดการความรู้ของพนักงานส่วนตำบล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับเสรี ทองคำ (2567) ได้ศึกษาเรื่อง การจัดการความรู้และแนวทางการพัฒนาการจัดการความรู้สำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า การปฏิบัติการจัดการความรู้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากเช่นกัน ซึ่งสามารถอภิปรายผลเป็นรายด้านได้ดังนี้

1.1 ด้านการบ่งชี้ความรู้ ในภาพรวม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารและครูผู้สอน โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ กลุ่ม 1 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ได้ให้ความสำคัญกับการประชุม วิเคราะห์ ทำความเข้าใจวัตถุประสงค์ของการจัดการความรู้ มีการกำหนดและมอบหมายหน้าที่ให้แก่บุคลากรในการจัดการความรู้ และมีการจัดทำแผนปฏิบัติการ/โครงการ/กิจกรรม/แนวปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดการความรู้ และได้ชี้แนะให้ครูร่วมกันวางแผนกำกับ ติดตาม และประเมินผลการจัดการความรู้ เพื่อให้สถานศึกษามีการพัฒนาจัดการความรู้ และสามารถจัดสรรทรัพยากรอย่างต่อเนื่อง ดังที่ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.) (2558, หน้า 84-87) ให้ความหมายว่า การบ่งชี้ความรู้ เป็นการค้นหาแหล่งความรู้ในองค์กรและนอกองค์กร ที่มีผู้เกี่ยวข้องหรือต้องการทราบข้อมูล เช่น บุคลากรมีการวิเคราะห์รูปแบบของความรู้ที่มีอยู่ในโรงเรียน การบันทึกลายลักษณ์อักษร ทฤษฎี วิธีการปฏิบัติงานอยู่ที่ใคร หรือความรู้ที่องค์การจำเป็นต้องมีและมีการประชุมวิเคราะห์เกี่ยวกับการปฏิบัติงานที่ต้องนำความรู้มาใช้ และสอดคล้องกับฉวีวรรณ หนูเมือง (2561) ได้ศึกษาเรื่อง การจัดการความรู้ของสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดกระบี่ ผลการวิจัยพบว่า ด้านการบ่งชี้ความรู้ ในภาพรวม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากเช่นกัน

1.2 ด้านการสร้างและแสวงหาความรู้ ในภาพรวม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารและครูผู้สอน โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ กลุ่ม 1 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ได้มีการสร้างเอกสาร คู่มือการปฏิบัติงานที่เกิดจากการปฏิบัติงาน การแก้ปัญหา ประสบการณ์การทำงาน มีการพัฒนาปรับปรุงความรู้ที่มีอยู่ให้เป็นองค์ความรู้ใหม่อยู่เสมอ และมีการพัฒนาแหล่งความรู้โดยใช้เทคโนโลยีเข้า

มาช่วยในการสร้างและแสวงหาความรู้ของบุคลากร และชี้แนะแนวทางว่าควรมีการจัดกิจกรรมเพื่อรวบรวมแลกเปลี่ยนและแสวงหาความรู้ระหว่างบุคลากรในสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง ดังที่ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.) (2558) กำหนดว่า การสร้างและแสวงหาความรู้ เป็นการรวบรวมความรู้จากแหล่งต่าง ๆ ที่อยู่กระจัดกระจายมารวมไว้โดยบุคลากรมีการค้นหาแหล่งความรู้ที่มีอยู่ภายในและภายนอกโรงเรียนมาใช้ในการทำเอกสารคู่มือและบทเรียนให้เหมาะสมและตรงกับความต้องการหรือลักษณะการเรียนรู้ของผู้ใช้การสร้างความรู้ขึ้นจากความรู้เดิมที่มีอยู่หรือนำความรู้จากภายนอกองค์การมาใช้เพื่อต่อยอดและเพื่อให้องค์การมีความรู้ในการพัฒนางานให้มีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับ นจรส ศิริขรรแสง (2564) ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการจัดการความรู้ในโรงเรียนวัดปรงกาสิสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า ด้านการสร้างและแสวงหาความรู้ ในภาพรวม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากเช่นกัน

1.3 ด้านการจัดความรู้ให้เป็นระบบ ในภาพรวม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารและครูผู้สอน โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ กลุ่ม 1 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ได้มีการจัดทำรายงานผลการปฏิบัติงานของฝ่ายต่าง ๆ อย่างเป็นระบบเพื่อสะดวกต่อการสืบค้นและติดตามผลการปฏิบัติงาน มีการจำแนกเอกสารต่าง ๆ เป็นหมวดหมู่ และจัดเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบเพื่อสะดวกต่อการสืบค้น โดยมีสถานที่จัดเก็บฐานข้อมูลแหล่งความรู้ที่สะดวกต่อการสืบค้น และร่วมกันแนะนำแนวทางการใช้เทคโนโลยีในการจัดทำฐานข้อมูล ความรู้อย่างเป็นระบบ เพื่อให้สะดวกต่อการสืบค้นและบุคลากรทุกคนสามารถเข้าถึงข้อมูลได้เพื่อประโยชน์สูงสุด ดังที่ สุขาดา หวังดี (2560) ให้ความหมายว่า ด้านการจัดการความรู้ให้เป็นระบบ เป็นการนำความรู้ที่ได้มาจัดเก็บอย่างเป็นระบบ เพื่อให้การเก็บรวบรวม ค้นหา และการนำความรู้ดังกล่าวไปใช้ประโยชน์ทำได้ง่ายและรวดเร็ว และมีการแบ่งชนิดเป็นหมวดหมู่ชัดเจน หรือประเภทความรู้โดยคำนึงว่าผู้เข้าไปใช้และลักษณะการทำงานของบุคลากรเป็นแบบใด เช่น แบ่งตามความชำนาญหรือความเชี่ยวชาญของบุคลากร โดยมีการสื่อสารให้ความรู้ร่วมกันพัฒนาความรู้อย่างต่อเนื่อง จึงสอดคล้องกับงานวิจัยของฉวีวรรณ หนูเมือง (2561) ได้ศึกษาเรื่อง การจัดการความรู้ของสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดกระบี่ ผลการวิจัยพบว่า ด้านการจัดความรู้ให้เป็นระบบ ในภาพรวม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับ ไอลดา สุขสี (2563) ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการจัดการความรู้ในโรงเรียนป่าไม้อุทิศ 15 (บ้านม่วงเฒ่า) ผลการวิจัยพบว่า ด้านการจัดความรู้ให้เป็นระบบ ในภาพรวม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากเช่นกัน

1.4 ด้านการประมวลและกลั่นกรองความรู้ ในภาพรวม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารและครูผู้สอน โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ กลุ่ม 1 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ผู้บริหารให้ความสำคัญต่อการประมวลและกลั่นกรองความรู้โดยติดตามประเมินผลอย่างสม่ำเสมอ ให้มีการปรับปรุงเอกสารให้มีเนื้อหาครบถ้วน สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และเป็นรูปแบบมาตรฐานเดียวกัน และมีข้อเสนอแนะสนับสนุนให้มีการนิเทศ กำกับ ติดตาม การจัดทำเอกสารอย่างสม่ำเสมอ มีการแต่งตั้งกรรมการนิเทศ และตรวจสอบเอกสาร โดยนำความรู้ไปเผยแพร่และถ่ายทอดให้กับบุคลากรทั่วทั้งสถานศึกษา เพื่อให้

สามารถนำความรู้ไปให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และใช้ให้เกิดประโยชน์และตรงกับความต้องการของสถานศึกษา ดังที่ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.) (2558) กำหนดว่า ด้านการประมวลและกลั่นกรองความรู้ โดยให้บุคลากรมีการประมวลความรู้ให้อยู่ในรูปแบบตามมาตรฐานที่กำหนดและภาษาที่เข้าใจง่ายและสะดวกต่อการใช้และในรูปแบบของเอกสารต้องเป็นมาตรฐานเดียวกันสะดวกต่อการจัดเก็บและการค้นหาและใช้ภาษาความหมายของคำต่าง ๆ ให้เหมือนกันทั้งโรงเรียนโดยให้มีความเที่ยงตรง ปรับปรุงความรู้ให้ครบถ้วนทันสมัย สอดคล้องและตรงตามความต้องการของผู้ใช้เพื่อให้มีความเข้าใจตรงกันและเพื่อความสะดวกรวดเร็วในการทำงาน และสอดคล้องกับโอลดา สุขสี (2563) ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการจัดการความรู้ในโรงเรียนป่าไม้อุทิศ 15 (บ้านม่วงเฒ่า) ผลการวิจัยพบว่า ด้านการประมวลและกลั่นกรองความรู้ ในภาพรวม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากเช่นกัน

1.5 ด้านการเข้าถึงความรู้ ในภาพรวม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารและครูผู้สอน โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ กลุ่ม 1 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ให้ความสำคัญกับการกำหนดรูปแบบวิธีการในการเข้าถึงความรู้ต่าง ๆ ในองค์กรอย่างชัดเจน จัดให้มีการประชาสัมพันธ์ข้อมูลความรู้ใหม่ ให้บุคลากรอย่างทั่วถึงโดยวิธีการที่หลากหลาย เช่น จัดทำป้ายนิเทศ หนังสือเวียน ประกาศเสียงตามสาย เป็นต้น และมีศูนย์ข้อมูลให้บุคลากรสามารถสืบค้นและเข้าถึงข้อมูลได้หลากหลายช่องทาง เช่น เอกสาร ระบบเทคโนโลยีที่สะดวก รวดเร็ว ตรงตามความต้องการในสถานศึกษา และร่วมกันเสนอแนะให้มีการจัดทำสารบัญข้อมูลความรู้ให้บุคลากรสามารถสืบค้นข้อมูลได้สะดวกและรวดเร็ว จึงสอดคล้องกับงานวิจัยฉวีวรรณ หนูเมือง (2561) ได้ศึกษาเรื่อง การจัดการความรู้ของสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดกระบี่ ผลการวิจัยพบว่า ด้านการเข้าถึงความรู้ ในภาพรวม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับของนจรส ศิริขรรแสง (2564) ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการจัดการความรู้ในโรงเรียนวัดปรังกาสิสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า ด้านการเข้าถึงความรู้ ในภาพรวม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากเช่นกัน

1.6 ด้านการแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ ในภาพรวม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารและครูผู้สอน โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ กลุ่ม 1 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ได้มีการจัดระบบพี่เลี้ยงเพื่อช่วยสอนงานและให้คำแนะนำแก่บุคลากรที่ไม่มีประสบการณ์ หลังเข้าร่วมประชุมอบรม สัมมนา ฯลฯ มีการจัดให้บุคลากรนำความรู้มาถ่ายทอดให้บุคลากรอื่นภายในโรงเรียน และมีการจัดกิจกรรมให้บุคลากรได้ปฏิบัติงานร่วมกันเป็นทีมหรือจัดตั้งทีมข้ามสายงาน) และเสนอแนะแนวทางให้มีการเผยแพร่ความรู้สู่เครือข่ายสร้างเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ ดังที่ โรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (2567) กำหนดว่าการแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ เป็นการนำความรู้ที่ได้จากการปฏิบัติงานมาแลกเปลี่ยนเคล็ดลัทธิเทคนิคการทำงาน เทคนิคการแก้ปัญหาหรือปรับปรุงคู่มือการปฏิบัติงาน และแบ่งปันความรู้โดยวิธีต่าง ๆ เช่น บุคลากรมีการสอนงานการแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันละกันมีการมีการเชิญวิทยากรมาให้ความรู้ การประชุมสัมมนาจัดทำเอกสาร จัดทำฐานความรู้ โดยนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ และมีการแบ่งปันความรู้เพื่อผู้ใช้ข้อมูลสามารถเลือกใช้ได้ตามสะดวกเพื่อนำมาพัฒนาตนเอง จึงสอดคล้องกับงานวิจัยของกมลพัทธ์ โด่งพิมาย

(2558) ได้ศึกษาเรื่อง การจัดการความรู้ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 31 ผลการวิจัยพบว่า ด้านการแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ ในภาพรวม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับปริญญ์ อันภักดี (2566) ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการจัดการความรู้ของสถานศึกษายุค new normal สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย ผลการวิจัยพบว่า ด้านการแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ ในภาพรวม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากเช่นกัน

1.7 ด้านการเรียนรู้ ในภาพรวม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารและครูผู้สอน โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ กลุ่ม 1 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ มีการสนับสนุนทรัพยากรในการสร้างนวัตกรรมของบุคลากรในโรงเรียน โดยการส่งเสริมให้บุคลากรมีความพร้อมในการเรียนรู้เพื่อพัฒนาโรงเรียนให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้และบุคลากรสามารถนำความรู้มาสร้างนวัตกรรม เพื่อแก้ปัญหาหรือพัฒนางานของตนเอง และร่วมกันชี้แนะแนวทางการวัดผลและประเมินผลการใช้ความรู้เพื่อนำผลมาวางแผนหรือปรับปรุงพัฒนางานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ดังที่ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ และสถาบันพึงผลผลิตแห่งชาติ (2548) กำหนดว่า ด้านการเรียนรู้ เป็นการทำให้การเรียนรู้เป็นส่วนหนึ่งของงาน เช่น เกิดระบบการเรียนรู้จากการสร้างองค์ความรู้ นำความรู้ไปใช้ให้เกิดการเรียนรู้และประสบการณ์ใหม่ และหมุนเวียนต่อไปอย่างต่อเนื่อง และนำความรู้ที่ได้จากการแบ่งปันแลกเปลี่ยนหรือสืบค้นไปใช้ประโยชน์ในการทำงานแล้วเกิดความรู้ใหม่ นำมาเข้าระบบจัดเก็บหรือแบ่งปันแลกเปลี่ยน ก็จะต้องมีความรู้ใหม่ให้ใช้ประโยชน์ต่อไปได้เรื่อย ๆ ควรทำให้การเรียนรู้เป็นส่วนหนึ่งของงาน เกิดระบบการเรียนรู้จากวงจร “สร้างองค์ความรู้ นำความรู้ไปใช้ให้เกิดการเรียนรู้และประสบการณ์ใหม่” หมุนเวียนต่อไปอย่างต่อเนื่องตามกระบวนการ จึงสอดคล้องกับงานวิจัยของชนากานต์ แก้วพิทักษ์ (2557) ได้ศึกษาเรื่อง การจัดการความรู้ของพนักงานส่วนตำบลในเขตอำเภออานมะขามเตี้ย จังหวัดกาญจนบุรี ผลการศึกษพบว่า ด้านการเรียนรู้ ในภาพรวม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับโสดา สุขสี (2563) ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการจัดการความรู้ในโรงเรียนป่าไม้อุทิศ 15 (บ้านม่วงเฒ่า) ผลการวิจัยพบว่า ด้านการเรียนรู้ ในภาพรวม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากเช่นกัน

จากผลการวิจัยสำหรับด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ บุคลากรมีส่วนร่วมในการแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ และมีการเผยแพร่ความรู้สู่เครือข่าย สร้างเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ (PLC) อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูมีส่วนร่วมในการแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้กันน้อย ทั้งนี้สถานศึกษาควรมีการนำเทคโนโลยีมาช่วยในการสื่อสารและแลกเปลี่ยนความรู้ ส่งเสริมให้มีเวทีหรือกิจกรรมสำหรับการแลกเปลี่ยนความรู้ เพื่อให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ เน้นที่ตัวบุคคลมากกว่า เครื่องมือ เทคโนโลยี หรืออุปกรณ์อำนวยความสะดวกต่าง ๆ เพราะสิ่งเหล่านั้นช่วยเอื้ออำนวยให้วิธีการนำไปสู่องค์กรแห่งการจัดการเรียนรู้ที่สะดวกขึ้น จึงควรเน้นการมีปฏิสัมพันธ์กันโดยตรง โดยการจัดการความรู้ต้องมีการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ ซึ่งลักษณะการจัดการเรียนรู้ต้องพัฒนาให้องค์กรและบุคลากรมีการเรียนรู้พร้อมกันและสามารถนำไปสร้างสรรค์นำไปสู่องค์กรแห่งความสำเร็จได้ ซึ่งในโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วนั้น การจัดการความรู้จะเป็นตัวกำหนดขององค์กรในการบริหารสถานศึกษาในการ

เรียนรู้ สร้างองค์ความรู้และเพิ่มสมรรถนะในการบริหารสถานศึกษาไปสู่เป้าหมายร่วมกัน ต้องร่วมสร้างและขับเคลื่อนการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ให้เจริญก้าวหน้าอย่างยั่งยืนและภูมิคุ้มกัน และต้องตระหนักถึงความสำคัญและความจำเป็นในการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ ให้ครูร่วมพัฒนาองค์กรเพิ่มศักยภาพความสามารถในการสร้างสรรค์องค์กรอย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพต่อไป

2. จากวัตถุประสงค์ของการวิจัย ข้อที่ 2 การเปรียบเทียบการจัดการความรู้ของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ กลุ่ม 1 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน ในภาพรวมไม่มีความแตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารและครูในสถานศึกษาของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ กลุ่ม 1 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ แต่ละโรงเรียนผู้บริหารและครูที่มีประสบการณ์ในการทำงาน มีการจัดการความรู้ไม่แตกต่างกัน ซึ่งได้แก่ ด้านการจัดการความรู้ให้เป็นระบบ ด้านการประมวลและกลั่นกรองความรู้ ด้านการเข้าถึงความรู้ และด้านการเรียนรู้ โดยให้ความสำคัญกับการสร้างเอกสาร คู่มือการปฏิบัติงานที่เกิดจากการปฏิบัติงาน การแก้ปัญหา ประสบการณ์การทำงาน มีการจัดทำรายงานผลการปฏิบัติงานของฝ่ายต่าง ๆ อย่างเป็นระบบเพื่อสะดวกต่อการสืบค้นและติดตามผลการปฏิบัติงาน ทั้งนี้ผู้บริหารยังให้ความสำคัญต่อการประมวลและกลั่นกรองความรู้โดยติดตามประเมินผลอย่างสม่ำเสมอ มีการส่งเสริมให้บุคลากรมีความพร้อมในการเรียนรู้เพื่อพัฒนาโรงเรียนให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด จึงสอดคล้องกับงานวิจัยของเสรี ทองคำ (2567) ได้ศึกษาเรื่องการจัดการความรู้และแนวทางการพัฒนาการจัดการความรู้สำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน ในภาพรวม ไม่มีความแตกต่างกัน และไม่สอดคล้องกับสุชาติา หวังดี (2560) ได้ศึกษาเรื่อง การจัดการความรู้ของครูในโรงเรียนกลุ่มศูนย์ภัทรบุรพา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด ผลการวิจัยพบว่า จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน ในภาพรวม มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ผู้บริหารและครูในสถานศึกษาของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ กลุ่ม 1 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษแต่ละโรงเรียน ผู้บริหารและครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานมีการจัดการความรู้แตกต่างกัน ได้แก่ ด้านการบ่งชี้ความรู้ ระหว่างประสบการณ์ในการทำงาน 5-10 ปี กับประสบการณ์การทำงานมากกว่า 10 ปี ขึ้นไป ด้านการสร้างและแสวงหาความรู้ ระหว่างประสบการณ์ในการทำงาน 5-10 ปี กับประสบการณ์การทำงานน้อยกว่า 5 ปี และด้านการแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ ระหว่างประสบการณ์ในการทำงาน 5-10 ปี กับประสบการณ์การทำงานน้อยกว่า 5 ปี อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารและครูมีการประชุม วิเคราะห์ ทำความเข้าใจวัตถุประสงค์ของการจัดการความรู้ มีการกำหนดและมอบหมายหน้าที่ให้แก่บุคลากรในการจัดการความรู้ มีการสร้างเอกสาร คู่มือการปฏิบัติงาน ที่เกิดจากการปฏิบัติงาน การแก้ปัญหา ประสบการณ์การทำงาน มีการพัฒนาปรับปรุงความรู้ที่มีอยู่ให้เป็นองค์ความรู้ใหม่อยู่เสมอ มีการจัดระบบพี่เลี้ยงเพื่อช่วยสอนงานและให้คำแนะนำแก่บุคลากรที่ไม่มีประสบการณ์ และหลังเข้าร่วมประชุม อบรม สัมมนา ฯลฯ มีการจัดให้บุคลากรนำความรู้มาถ่ายทอดให้บุคลากรอื่นภายในโรงเรียน ดังที่วีโลวรรณ เสาร์อินทร์ (2561) กล่าวว่า การจัดการความรู้เป็นสำคัญต่อการพัฒนาตนเอง บุคลากร และองค์กร ส่งผลให้บุคลากรมีความรู้

ความสามารถ มีทักษะที่ดีในการปฏิบัติงาน ช่วยลดขั้นตอนในการทำงานได้ ช่วยให้ปฏิบัติงานไม่ต้องลองผิดลองถูก บุคลากรในองค์กรได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน สามารถทำงานแทนกันได้ และผู้ที่แสวงหาความรู้มีช่องทางเข้าถึงความรู้ที่ต้องการได้อย่างรวดเร็ว ช่วยให้องค์กรมีความมั่นคงก้าวหน้าอย่างมีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ บุคลากรในองค์กรสามารถเข้าถึงแหล่งความรู้ที่ได้ง่าย สามารถแบ่งปันความรู้กันได้อย่างเหมาะสม จึงสอดคล้องกับงานวิจัยของธงชัย ศรีกัมพล (2557) ได้ศึกษาสภาพการจัดการความรู้ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 27 ผลการวิจัยพบว่า จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน ในภาพรวม มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 และสอดคล้องกับสุชาติ หวังดี (2560) ได้ศึกษาเรื่อง การจัดการความรู้ของครูในโรงเรียนกลุ่มศูนย์ภัทรบุรพา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การ ศึกษาประถมศึกษาตราด ผลการวิจัยพบว่า จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน ในภาพรวม มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.01

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

จากผลการศึกษาเรื่องการจัดการความรู้ของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ กลุ่ม 1 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัยในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.1 ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 การจัดการความรู้ของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ กลุ่ม 1 ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการ ดังนี้ ผู้บริหารควรส่งเสริมให้มีการวางแผน ศึกษาขอบเขตความรู้ที่จำเป็นสำหรับองค์กรที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ของสถานศึกษา กำกับ ติดตาม และประเมินผลการจัดการความรู้ และจัดกิจกรรมเพื่อรวบรวมแลกเปลี่ยนและแสวงหาความรู้ระหว่างบุคลากรในสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง

1.2 ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 การจัดการความรู้ของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ กลุ่ม 1 ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการ ดังนี้ ผู้บริหารควรส่งเสริมให้มีการจัดทำสารบัญช้อมูลความรู้ให้บุคลากรสามารถสืบค้นข้อมูลได้สะดวกและรวดเร็วเพื่อเผยแพร่ความรู้สู่เครือข่ายสร้างเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ และให้มีการใช้เทคโนโลยีในการจัดทำฐานข้อมูล ความรู้อย่างเป็นระบบ เพื่อให้สะดวกต่อการสืบค้น และบุคลากรทุกคนสามารถเข้าถึงได้

1.3 ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 การเปรียบเทียบการจัดการความรู้ของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ กลุ่ม 1 ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการ ดังนี้ ผู้บริหารควรส่งเสริมสนับสนุนให้มีการแต่งตั้งกรรมการนิเทศ จัดเวทีแลกเปลี่ยนความรู้ เผยแพร่ความรู้สู่เครือข่ายผ่านช่องทางการเรียนรู้ทางเทคโนโลยี และตรวจสอบเอกสารเพื่อวัดผลและประเมินผลการใช้ความรู้เพื่อนำผลมาวางแผนหรือปรับปรุงพัฒนางานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

งานวิจัยนี้ได้ข้อค้นพบในการพัฒนาและจัดเก็บองค์ความรู้ทางการศึกษา การใช้เทคโนโลยีในการจัดการความรู้ การพัฒนาองค์ความรู้เฉพาะด้านการเรียนรู้ของเด็กพิเศษที่สำคัญ คือ โรงเรียนศึกษา

สงเคราะห์สามารถพัฒนาฐานข้อมูลความรู้ที่มีการอัปเดตอย่างสม่ำเสมอ เพื่อเป็นแหล่งข้อมูลให้กับครูและ
ผู้ปกครอง รวมถึงการสร้างเอกสารคู่มือและแผนการสอนที่สามารถนำมาใช้ได้จริงในห้องเรียน สามารถนำไป
ประยุกต์ใช้กับเด็กและชุมชน โดยควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาเด็กพิเศษเป็นสิ่งที่สำคัญในกระบวนการ
จัดการความรู้ สำหรับประเด็นในการวิจัยครั้งต่อไปควรทำวิจัยในประเด็นเกี่ยวกับประสิทธิผลการบริหารการ
จัดการความรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ควรศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาแนวทางการ
จัดการความรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ และควรศึกษาเกี่ยวกับการจัดการความรู้
ที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

เอกสารอ้างอิง (References)

- กมลพัทธ์ โด่งพิมาย. (2558). **การจัดการความรู้ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษา
มัธยมศึกษา เขต 31. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ.**
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2562). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4) พุทธศักราช 2562.** กรุงเทพฯ
: สยามสปอร์ต ซินดิเคท.
- ฉวีวรรณ หนูเมือง. (2561). **การจัดการความรู้ของสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัด
กระบี่. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต, 14(1), 43-54.**
- ธงชัย ศรีกัมพล. (2557). **สภาพการจัดการความรู้ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษา เขต 27. การศึกษาค้นคว้าอิสระครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด.**
- ทิพวรรณ หล่อสุวรรณรัตน์. (2552). **องค์การแห่งความรู้ จากแนวคิดสู่การปฏิบัติ=The
knowledge organization: from concept to practice.** กรุงเทพฯ : รัตนไตร.
- นจรส ศิริขรรแสง. (2564). **แนวทางการจัดการความรู้ในโรงเรียนวัดปรังกาสิ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการ
บริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร.**
- ปริญญา อันภักดี. (2566). **แนวทางการจัดการความรู้ของสถานศึกษายุค New Normal สังกัดสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย. วารสารบริหารการศึกษา มศว., 20(38), 85-95.**
- โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยเชียงใหม่. (2567). **การจัดการความรู้ในสถานศึกษา. ค้นจาก
<https://satit.cmru.ac.th/2022/core/File/1220.pdf>**
- วิจารณ์ พานิช. (2546). **การจัดการความรู้ในยุคสังคมและเศรษฐกิจบนฐานความรู้.** กรุงเทพฯ : สถาบัน
ส่งเสริมการจัดการ ความรู้เพื่อสังคม.
- วิภาดา เวชประสิทธิ์. (2567). **การจัดการความรู้ (Knowledge Management). สืบค้นจาก
http://hsmi2.psu.ac.th/upload/forum/Phd_Wiphada_slide.pdf.**

- วิไลวรรณ เสาร์อินทร์. (2561). **ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการจัดการความรู้ของโรงเรียนในโครงการกองทุนการศึกษา**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตร มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.
- สมชาย นำประเสริฐชัย. (2558). **การจัดการความรู้**. กรุงเทพฯ : ซีเอ็ดดูเคชั่น.
- สำนักงานคณะกรรมการการพัฒนาระบบราชการและสถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ. (2548). **คู่มือการ จัดทำแผนจัดการความรู้ : โครงการพัฒนาส่วนราชการให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ และการจัดการความรู้ในส่วนราชการ**. กรุงเทพฯ : สำนักงาน ก.พ.ร. และสถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2559). **แผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (2560-2564)**. สืบค้นจาก www.nesdb.go.th/ewt_news.php?nid=6420 _____ . (2565). **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่สิบสาม พ.ศ. 2566–2570**. กรุงเทพฯ : ผู้แต่ง.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.). (2558). **การจัดการความรู้**. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ : คณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ.
- สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ. (2559). **แผนพัฒนาการจัดการศึกษาสงเคราะห์ ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2560-2564)**. กรุงเทพฯ : สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.
- _____. (2567). **ข้อมูลสารสนเทศ ปี 2566**. กรุงเทพฯ : ผู้แต่ง.
- สุชาดา หวังดี. (2560). **การจัดการความรู้ของครูในโรงเรียนกลุ่มศูนย์ภัทรบุรพา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด**. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารสถานศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา.
- เสรี ทองคำ. (2567). **การจัดการความรู้และแนวทางการพัฒนาการจัดการความรู้สำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2**. ค้นจาก <https://ojs.lib.buu.ac.th/index.php/education2/article/view/3001/431>
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30, 607-610.

การสื่อสารผ่านความสัมพันธ์ระหว่างตัวบทจากการแต่งหน้าของร่างทรงในพิธีกรรมรำแม่สะเอง

COMMUNICATION THROUGH TRANSTEXTUALITY FROM MAKEUP OF MEDIUMS IN MAE SA ENG FOLK DANCE RITUALS

กฤษณ์ คำนนท์^{1*}

Krit Kamnon^{1*}

¹รองศาสตราจารย์ ดร.สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

¹Assoc.Prof.Dr, Program in Communication, Faculty of Humanities and Social Sciences,
Sisaket Rajabhat University

*Corresponding Author E-mail : Web_webmaz@live.com

วันที่รับบทความ 10 กุมภาพันธ์ 2568

วันแก้ไขบทความ 27 เมษายน 2568

วันที่ตอบรับบทความ 29 เมษายน 2568

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างตัวบทจากการแต่งหน้าของร่างทรงในพิธีกรรมรำแม่สะเอง และเพื่อศึกษาลักษณะการใช้รหัสแต่งหน้าของร่างทรงในพิธีกรรมรำแม่สะเอง บ้านโนนปลัด ตำบลสุขสวัสดิ์ อำเภอไพรบึง จังหวัดศรีสะเกษ โดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม ในลักษณะการสังเกตแบบมีส่วนร่วมในฐานะผู้สังเกต (Participant as-observation) เกี่ยวกับลักษณะการแต่งหน้าของร่างทรงในพิธีกรรมรำแม่สะเอง จากผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key informants) ที่มาจากการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) รวมกับเทคนิคการเลือกตัวอย่างแบบลูกโซ่ (Snowball Sampling) จากผู้เชี่ยวชาญที่เป็นบุคคลที่มีความเกี่ยวข้องกับพิธีกรรมรำแม่สะเอง ซึ่งจำแนกเป็น 4 กลุ่ม คือ 1. ครูบาใหญ่แม่สะเอง จำนวน 1 คน 2. ครูบารองแม่สะเอง จำนวน 5 คน 3. ร่างทรง (เจ้าภาพ) จำนวน 1 คน 4. ผู้เข้าร่วมพิธี (คนในครอบครัวเจ้าภาพและญาติพี่น้องในสายตระกูล) จำนวน 5 คน ทั้งหมด จำนวน 12 คน ร่วมกับการวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Analytics) ผลการศึกษาพบว่า การแต่งหน้าของผู้เข้าทรงแม่สะเองในพิธีกรรมรำแม่สะเอง ได้ปรากฏให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างตัวบท (transtextuality) 2 ลักษณะ คือ 1. การเชื่อมโยงตัวบท (Intertextuality) ในลักษณะของการยืมหรือสำเนาตัวบทอื่นๆ (plagiarism) มาจากภาพของ “พระยาแถน” “ผีฟ้า” หรือ “เทวดา” 2. การเป็น “หุติยบท” (hypertext) โดยการแต่งหน้าเป็นสื่อ (Media) ที่เกิดจากการเลียนแบบ (Imitation) จากการปะติดปะต่อมาจากภาพต้นแบบ (Model) ของ “พระยาแถน” “ผีฟ้า” หรือ “เทวดา” ซึ่งทำหน้าที่ขยายตัวบทดั้งเดิม คือ ใบหน้าของผู้เข้าทรงที่มีฐานะเป็นตัวสื่อ (Medium) หรือเรียกว่า ปฐมบท (hypotext) ทั้งนี้พบว่า การแต่งหน้าของผู้เข้าทรงแม่สะเองได้ใช้รหัสการแต่งหน้า (Makeup code) คือ การแต่งหน้าตามลักษณะบทบาทเฉพาะ (Character Makeup) โดยการแต่งหน้าเกิดจากความคิด

ความเชื่อ ความรู้สึกนึกคิด ผสมรวมเข้ากับจินตนาการ จนเกิดเป็นภาพนิมิต (Simulacrum) ที่กลายเป็นความจริงเชิงสมมุติ (Hyperreality) ที่ เป็นความจริงในแบบของตนเอง ส่งผลให้เข้าใจอัตตของการสื่อสาร (Meta Communication) คือ “การบำบัดและเยียวยาจิตใจ”

คำสำคัญ (Keywords) : การสื่อสาร, ความสัมพันธ์ระหว่างตัวบท, การแต่งหน้า, ร่างทรง, รำแม่สะเอง

Abstract

This article aimed to study characteristics and makeup code of transtextuality through makeup of mediums for Mae Sa Eng folk dance rituals in Ban Pone Palat, Suk Sawat Subdistrict, Phrai Bueng District, Sisaket Province. Through a qualitative research methodology using participant observation in the form of participant as observer. This study explores the makeup styles of spirit mediums in the Mae Sa Eng dance ritual. The key informants were selected through purposive sampling combined with the snowball sampling technique. The experts involved in the Mae Sa Eng dance ritual were classified into four groups: 1. one chief Maesaeong master 2. five assistant Maesaeong masters 3. one spirit medium (host) and 4. five ceremony participants (family members and relatives of the host). totaling 12 individuals. The data were analyzed using descriptive analysis. This study revealed that the trans-communication was consisted of 1) plagiarism in the transtextuality was the consequence of images from Thaen (mandate of heaven), Phi Fah (souls or spirits) or angels and 2) hypertext in makeup as a media was from the imitation of models of Thaen, Phi Fah or angels clarifying faces as a medium of the medium. Furthermore, makeup code of the medium was a character makeup using idea, belief, feeling and imagination, resulting simulacrum. Its process was led to hyperreality which caused mental treatment and remedy (meta communication) eventually.

Keywords : communication, transtextuality, makeup, mediums, Thai Northeastern folk dance (Mae Sa Eng dance)

บทนำ (Introduction)

พิธีกรรมการรักษาโรคภัยไข้เจ็บ เป็นพิธีกรรมความเชื่อที่มีเรื่องของสิ่งลี้ลับเหนือธรรมชาติ เข้ามาเกี่ยวข้อง คนสมัยก่อนเชื่อว่าสิ่งลี้ลับเหนือธรรมชาติ คือ สิ่งศักดิ์สิทธิ์ผู้ทรงอิทธิฤทธิ์ ทรงพลัง อำนาจ เป็นผู้รู้ ผู้สร้างและสามารถช่วยเหลือมนุษย์โลกให้รอดพ้นจากภัยอันตรายต่างๆ ได้ด้วยเหตุนี้เมื่อมีผู้เจ็บไข้ได้ป่วยและไม่ทราบสาเหตุ จึงมีการจัดพิธีกรรมรักษาขึ้น โดยมี “ร่างทรง” ผู้ที่สามารถติดต่อสื่อสารกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์และ

อัญเชิญให้เข้ามาสังสถิตในร่างเพื่อทำนายสาเหตุของอาการเจ็บไข้ได้ป่วยและทำการรักษาผู้ป่วย (กลิ่น คงเหมือนเพชร, 2555)

ชาวกูย บ้านโพนปลัด ตำบลสุขสวัสดิ์ อำเภอไพรบึง จังหวัดศรีสะเกษ มีการนับถือพระพุทธศาสนา ควบคู่ไปกับการนับถือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ผีสง และเทวดาเป็นความเชื่อมาตั้งแต่สมัยบรรพกาลจนมาถึงปัจจุบัน โดยได้จำแนกผีออกเป็น 2 ประเภท คือ ผีดีคอยคุ้มครองให้อยู่เย็นเป็นสุขและปกป้องรักษาชาวบ้าน และก็ทำให้ทำให้เกิดความเดือนร้อน ความลำบาก และการเจ็บไข้ได้ป่วยได้เมื่อกระทำผิดจารีตประเพณี คือ ผีสะเอง ผีแถน ผีปู ผีตา และผีบรรพบุรุษ ส่วนผีร้ายมักทำให้เกิดเหตุเภทภัย ภัยอันตราย และเจ็บป่วยได้ คือ ผีเปรตและมีปอบ ชาวกูยนับถือจึงมีการนับถือ ผีสะเอง ผีสะเอง และผีแถน

สะเอง เป็นภาษากูย หมายถึง ผีแหม่มด ชาวกูยเชื่อว่าในลักษณะผสมผสานพราหมณ์ พุทธ ผี โดยมีความเชื่อว่า ผีแหม่มดเป็นผีที่อยู่ในประเภทเดียวกับผีผ้า ผีแถน พิธีกรรมพ้อนสะเองนี้เป็นพิธีกรรมการเข้าทรงผีแหม่มด เพื่อรักษาโรคภัยไข้เจ็บ อันเนื่องมาจากการผิดครู ผิดผี ผิดของรักษา เช่น ถูกผีวิญญาณบริษาดกระทำ จึงกลายเป็นผีที่ตอแย วิญญาณร้อนเร่พเนจร ไม่มีศาลสังสถิต โดยเชื่อว่าสาเหตุที่ผีกระทำให้เจ็บป่วยเนื่องจากกระทำผิดต่อผีบรรพบุรุษหรือทำผิดต่อข้อห้าม (Taboo) และของรักษาต่างๆ ที่เป็นจารีตของสังคม (กนกวรรณ ระลึก, 2542: 4) ทุกปีชาวกูย บ้านโพนปลัด ตำบลสุขสวัสดิ์ อำเภอไพรบึง จังหวัดศรีสะเกษ ได้มีการจัดพิธีเซ่นสรวงบูชาเลี้ยงผีสะเอง ในการประกอบพิธีกรรมส่วนใหญ่มาจากในชุมชนมีผู้ป่วยที่ทางการแพทย์หรือวิทยาศาสตร์ไม่สามารถรักษาได้ จึงต้องมีเข้าหาหมอทรงเพื่อหาสาเหตุของความเจ็บป่วยด้วยการประกอบพิธีกรรมรำแม่สะเอง

พิธีกรรม “แม่สะเอง” เป็นการแก้บน นำเครื่องเซ่นไหว้บูชา บรรเลงดนตรีประกอบ นำนางกรรมรายรำ เต้นร่อน เพื่อบูชาและแสดงความเคารพนับถือ โดยร่างทรงจะติดต่อสื่อสารกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์และอัญเชิญให้เข้ามาสังสถิตในร่างและรับเอากำเนิดหรือสะเองมาเป็นเครื่องบูชาประจำบ้านต่อไป สร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ครอบครัวและชุมชนให้เหนียวแน่น (ศิริรัตน์ ไชยศิวิมมงคล และคณะ, 2565: 194-195) พิธีกรรมรำแม่สะเองถูกนำเข้ามาใช้เพื่อยกระดับของสภาวะทางด้านจิตใจของผู้ป่วยที่อยู่ในสภาวะความเครียดวิตกกังวลทางด้านจิตใจและความเจ็บป่วยทางด้านร่างกาย เพื่อให้เกิดการผ่อนคลายความรู้สึก ฉะนั้นพิธีกรรมรำแม่สะเองจึงเป็นการสร้างพลังทางอารมณ์ความรู้สึก (Emotional energy) และสร้างอารมณ์ร่วมกัน (Collective emotion) อันนำไปสู่การประพฤติปฏิบัติตามคติความเชื่อ จารีต ประเพณีและบรรทัดฐานของสังคม

เมื่อพิจารณาถึงพิธีกรรมรำแม่สะเอง ถือเป็นกระบวนการสื่อสารกระบวนการหนึ่งที่ใช้องค์ประกอบต่างๆ ในพิธีกรรม เช่น การแสดง การร่ายรำ การร้องกลอนลำ เครื่องดนตรี เครื่องแต่งกาย เครื่องคาย และเครื่องสังเวย การไหว้ครู ที่ล้วนแล้วแต่สื่อความหมายในบริบทนั้นๆ เมื่อพิจารณาถึงพิธีกรรมรำแม่สะเอง ในแต่ละช่วงล้วนก็มีการสนทนาโต้ตอบกันระหว่างผู้ร่วมพิธีกรรมทุกคนในฐานะตัวแทนหรือร่างทรงของผีฟ้าคล้ายกับการแสดงละครรูปแบบหนึ่งที่มีการสื่อสารในหลายระดับ ปรากฏให้เห็นจากการสื่อสารผ่านการสนทนาโต้ตอบกันระหว่าง “ผีผ้า” กับร่างทรง ร่างทรงกับผู้ป่วย และร่างทรงกับผู้เข้าร่วมพิธี ซึ่งเป็นการสื่อสาร

ที่ช่วยบำบัดเยียวยา ลดภาวะความตึงเครียดทางด้านจิตใจ ซึ่งส่งผลให้ผู้ป่วยและผู้ร่วมพิธีกรรมเกิดมีสุขภาพจิตที่ดี มีกำลังใจ มีแรงผลักดันในการที่จะเผชิญปัญหา แก้ไขปัญหา และต่อสู้ชีวิตต่อไป

ในพิธีกรรมรำแม่สะเอง ของชาวกูย บ้านโพนปลัด ตำบลสุขสวัสดิ์ อำเภอไพรบึง จังหวัดศรีสะเกษ ผู้วิจัยสังเกตเห็น “ร่างทรง” ได้มีการใช้แป้งฝุ่นทาหน้าในขณะประกอบพิธีกรรม ซึ่งการทาแป้งฝุ่นนั้นก็เปรียบเสมือนการแต่งหน้า ผู้วิจัยเชื่อว่า การสื่อสารที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ส่วนใหญ่ไม่ได้เป็นชิ้นงานที่เป็นต้นฉบับ (Original) แต่เกิดจากการแปลงรูปของการสื่อสารจากที่เคยมีมาก่อน ดังนั้นผู้วิจัยจึงพิจารณาว่า การแต่งหน้าเป็นการสื่อสาร (Makeup as communication) ที่สามารถสื่อความหมายได้อย่างมากมาย และแม้แต่การทาแป้งเพียงก็ถือว่าเป็นการแต่งหน้าได้เช่นเดียวกัน สำหรับการสื่อสารด้วยการแต่งหน้าในพิธีกรรมรำแม่สะเองได้เกิดจากการแปลงรูปการสื่อสารของใบหน้าดั้งเดิมของร่างทรงที่เป็นตัวสื่อ (Medium) และเมื่อเกิดการแต่งหน้า (การทาแป้งฝุ่น) ใบหน้าก็กลายเป็นตัวสื่อ (Media) อีกตัวที่ซ้อนทับกันการสร้างและสื่อความหมายในบริบท (Context) ของพิธีกรรมรำแม่สะเอง

ผู้วิจัยสนใจเรื่องการสื่อสารด้วยการแต่งหน้าของร่างทรงในพิธีกรรมรำแม่สะเอง โดยการแต่งหน้าของร่างทรงนั้นไม่ได้ถูกนำมาใช้เพื่อสร้างความงามเพียงอย่างเดียว แต่การแต่งหน้าเปรียบเสมือน“หน้ากาก” ที่ถูกนำมาใช้เพื่อปกปิด อำพราง และเสริมสร้างบุคลิกลักษณะและช่วยในการแสดงสถานะภาพ บทบาทและหน้าที่ให้แก่มนุษย์ไปตามแต่จุดประสงค์ที่แตกต่างกัน ดังนั้นในการวิจัยนี้ได้ศึกษาผ่านฐานคิดของสำนักเทคโนโลยีเป็นตัวกำหนด (Technological Determinism) โดยนิยามการสื่อสารที่ว่า “การสื่อสารคือการสร้างและการแลกเปลี่ยนของความหมาย” มุ่งศึกษาลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างตัวบทจากการแต่งหน้าของร่างทรงในพิธีกรรมรำแม่สะเอง และลักษณะการใช้รหัสแต่งหน้าของร่างทรงในพิธีกรรมรำแม่สะเอง บ้านโพนปลัด ตำบลสุขสวัสดิ์ อำเภอไพรบึง จังหวัดศรีสะเกษ โดยการแต่งหน้าสามารถสร้าง แลกเปลี่ยนความหมาย และสามารถขยายประสบการณ์การรับรู้ของมนุษย์ให้กว้างขวางออกไปอย่างไม่หยุดยั้ง โดยมีประโยชน์ต่อสมาชิกในชุมชนทางด้านกานบำบัดสภาพจิตใจ การดำรงชีวิต และผลานความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล กลุ่มคน ครอบครัวและชุมชนให้เหนียวแน่นและกลมเกลียวกัน

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างตัวบทจากการแต่งหน้าของร่างทรงในพิธีกรรมรำแม่สะเอง บ้านโพนปลัด ตำบลสุขสวัสดิ์ อำเภอไพรบึง จังหวัดศรีสะเกษ
2. เพื่อศึกษาลักษณะการใช้รหัสแต่งหน้าของร่างทรงในพิธีกรรมรำแม่สะเอง บ้านโพนปลัด ตำบลสุขสวัสดิ์ อำเภอไพรบึง จังหวัดศรีสะเกษ

ประโยชน์ของการวิจัย

งานวิจัยนี้ทำให้เข้าใจลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างตัวบทและการใช้รหัสในการแต่งหน้าของร่างทรงในพิธีกรรมรำแม่สะเอง ซึ่งองค์ความรู้ที่ได้สามารถนำไปต่อยอดทางด้านการสร้างสรรค์ผลงานทางด้านการสื่อสาร และสามารถผลิตสื่อ ผลิตชิ้นงาน และผลิตผลงานทางด้านนิเทศศาสตร์ที่สามารถขยายประสบการณ์ด้านการรับรู้และสร้างเกิดความเข้าใจร่วมกัน (Mutual understanding) ของสมาชิกในสังคมได้

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้จำกัดขอบเขตของงานวิจัยโดย ศึกษาเฉพาะการสร้างความหมายของการแต่งหน้าของร่างทรงในพิธีกรรมรำแม่สะเองที่ปรากฏในพิธีกรรมแม่สะเองของชาวกูย บ้านโพนปลัด ตำบลสุขสวัสดิ์ อำเภอไพรบึง จังหวัดศรีสะเกษ ในปี พ.ศ. 2565 เท่านั้น

ข้อสันนิษฐานในงานวิจัย

การแต่งหน้าของร่างทรงในพิธีกรรมรำแม่สะเองเกิดจากความสัมพันธ์ระหว่างตัวบทในลักษณะที่แตกต่างกันออกไป สำหรับการใช้รหัสแต่งหน้าเป็นการใช้รหัสที่เปรียบเสมือนจารีต ทำเนียมปฏิบัติที่ช่วยเสริมสร้างและส่งเสริมถึงบุคลิกลักษณะของผู้เข้าทรงในขณะที่ประกอบพิธีกรรมรำแม่สะเอง ทั้งนี้การแต่งหน้าที่เกิดขึ้นสามารถกำหนด ขยายประสบการณ์ในการรับรู้ และช่วยบำบัดรักษาทางด้านจิตใจให้แก่ผู้ป่วยที่เป็นสมาชิกในชุมชนได้

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างตัวบท (transtextuality)

Gerard Genette ใช้แนวคิดเรื่อง Transtextuality เพื่อแสดงให้เห็นว่าตัวบทสามารถถูกแปลออกมาอย่างมีระบบและมีความหมายที่สามารถเข้าใจได้และการกระทำเช่นนั้น Genette ได้แยกย่อยคำว่า Transtextuality ออกเป็นอีก 5 ประเภท (อ้างอิงในเจริญพงศ์ ศรีกุล, 2550) ได้แก่ Intertextuality Paratextuality Metatextuality และ Architextuality ดังนี้

1.1 ลักษณะสัมพันธ์บท (Intertextuality) คือ ลักษณะความสัมพันธ์ของตัวบท 2 ตัวบทหรือมากกว่าที่ปรากฏอยู่ร่วมกันหรือการที่ตัวบทหนึ่งปรากฏอยู่ในตัวบทอื่นๆ ซึ่งเกิดขึ้นในลักษณะต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นปรากฏชัดเจนมากหรือน้อยก็ตาม

1.2 ลักษณะการเป็นปรสิตของตัวบท (Paratextuality) เป็นความสัมพันธ์ของตัวบทที่เรียกว่า “ปรสิตสาร” ซึ่งอยู่แวดล้อมตัวบทและช่วยประกอบตัวบทนั้นๆ เป็นตัวบทที่สมบูรณ์

1.3 ลักษณะอัตตะของตัวบท (Metatextuality) เป็นลักษณะความสัมพันธ์ของตัวบทซึ่งเชื่อมโยงสัมพันธ์กันในลักษณะที่ตัวบทหนึ่งทำหน้าที่อธิบายอีกตัวบทหนึ่ง

1.4 ลักษณะการเป็นทิวติบ (Hypertextuality) หรือลักษณะตัวบทลำดับที่สอง ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ของตัวบทโดยตัวบทหนึ่งซึ่งเกิดขึ้นภายหลัง เรียกว่า ทิวติบ ทำหน้าที่ขยายอีกตัวบทหนึ่งซึ่งเคยมีอยู่เดิม เรียกว่า ปฐมบท ซึ่งอยู่ในรูปแบบของการเลียนแบบ การผสมผสาน ลักษณะของตัวบทเดิม การล้อเลียนตัวบทเดิมและสุดท้าย

1.5 ลักษณะพันธูบ (Architextuality) พันธูบ เป็นความสัมพันธ์ที่รวมเอาความเชื่อมโยงของตัวบท แต่ละตัวบทต่อสิ่งที่ตัวบทนั้นนำเสนอ

สำหรับการวิจัยนี้ผู้วิจัยได้แนวคิดเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างตัวบทวิเคราะห์ลักษณะสัมพันธ์บ และลักษณะการเป็นทิวติบ เพื่อวิเคราะห์ลักษณะของการแต่งหน้าของร่างทรงในพิธีกรรมรำแม่สะเองที่เป็นตัวบท (text) หรือตัวสาร (Message) มีความลักษณะการเชื่อมโยงตัวบทกับตัวบทอื่นๆ ในการสื่อความหมายให้เกิดขึ้น

2. แนวคิดสัญวิทยา (Semiology)

ผู้วิจัยใช้ฐานคิดผ่านมุมมองของ John Fiske (1990) ที่ได้นำเสนอวิธีการที่ใช้ในการสำหรับการศึกษาศัญวิทยา (Semiology) หรือสัญศาสตร์ (Semiotics) โดยให้ความสำคัญในการศึกษา 3 ส่วน คือ

1. การศึกษาเรื่องของสัญลักษณ์ (Sign) เป็นการศึกษาถึงความแตกต่างของเครื่องหมายต่างๆ เป็นการศึกษาถึงวิธีการสื่อความหมาย โดยอาศัยความสัมพันธ์ของความหมายที่เกิดจากข้อตกลงของผู้ใช้ความหมายซึ่งเป็นผู้ประกอบสร้างเครื่องหมายในการสื่อความหมายขึ้นมาใช้ในแต่ละสังคมวัฒนธรรม

2. การศึกษาในเรื่องรหัส (Code) หมายถึง ระบบสัญลักษณ์ซึ่งเป็นกฎเกณฑ์หรือธรรมเนียมปฏิบัติที่เป็นที่ยอมรับของคนในแต่ละสังคมวัฒนธรรม โดยเป็นรหัสพฤติกรรมและรหัสการใช้ความหมายที่อยู่ในลักษณะของสัญลักษณ์ต่างๆ ที่ปรากฏอยู่เฉพาะในสังคมและวัฒนธรรมนั้น

3. วัฒนธรรม (Culture) คือ สัญลักษณ์ (Sign) และรหัส (Code) จะมีการทำงานหรือปฏิบัติการที่อยู่ในแต่ละวัฒนธรรม ดังนั้นสัญลักษณ์และรหัสนั้นจะดำรงและมีความสัมพันธ์หรืออยู่ภายใต้กรอบของแต่ละวัฒนธรรมและที่สำคัญก็คือมันจะมีความหมายเฉพาะเมื่ออยู่ในวัฒนธรรมนั้นๆ

สำหรับการวิจัยนี้ผู้วิจัยได้นำแนวคิดสัญวิทยามากรอบในการวิเคราะห์ถึงการแต่งหน้าที่มีฐานะเป็นบทหรือตัวสารที่เกิดจากนำเอาเครื่องหมายหรือสัญลักษณ์ต่างๆ มาผสมรวมกันผ่านการจัดการด้วยการใช้รหัสเพื่อสร้างความหมายของการแต่งหน้าของร่างทรงในพิธีกรรมรำแม่สะเองให้เกิดขึ้น

3. แนวคิดเรื่องสื่อก็คือสาร (Medium is the message)

แนวคิดพื้นฐานของ McLuhan (1964) ต่อเทคโนโลยีการสื่อสารที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับประสบการณ์ของมนุษย์ กล่าวคือ สื่อทุกชนิด (Media) คือ สิ่งที่มีอิทธิพลต่อการขยายด้านประสบการณ์ด้านผัสสะของมนุษย์ (Extension of Experience) สำหรับความสนใจเรื่องสื่อกับประสบการณ์ของมนุษย์นั้นจุดเด่นของ McLuhan อยู่ที่เขาไม่สนใจว่า “คนเรามีประสบการณ์กับอะไร” (what we experience) แต่กลับสนใจว่า “คนเรามีประสบการณ์อย่างไร” (How we experience) หากพูดในภาษาการ สื่อสารก็คือ McLuhan ไม่ได้สนใจ “เนื้อหาข่าวสาร”(Content) หากแต่สนใจ “รูปแบบของสื่อ” (form/media) ดังที่อยู่ในข้อสรุป

สั้นๆ ของเขาที่ว่า “เพียงแค่ตัวสื่อก็เป็นสารแล้ว” (medium is the message) เนื่องจาก McLuhan คิดว่าเพียงแค่การเปลี่ยนตัวสื่อเท่านั้น ก็จะสร้างผลกระทบให้เกิดการเปลี่ยนแปลงกับประสบการณ์ของมนุษย์แล้ว (กาญจนา แก้วเทพ, 2541: 230 - 238)

ผู้วิจัยเห็นว่าการแต่งหน้าเป็นตัวสื่อที่สามารถนำหนดความหมายและขยายประสบการณ์ในการรับรู้ของมนุษย์ให้กว้างขวางออกไปได้อย่างไม่มีที่สิ้นสุด และการแต่งหน้ายังเป็นส่วนขยายทางด้านจิตใจที่มีผู้ต่อการรับรู้ของสมาชิกในสังคม ในขณะที่เดียวกันการแต่งหน้าก็เป็นการสื่อสารในลักษณะ “สื่อก็คือสาร” จึงนำแนวคิดนี้มาเป็นกรอบแนวคิดในการวิเคราะห์ในการวิจัยนี้

4. แนวคิดภาพนิมิต (Simulacrum)

Baudrillard (1999 อ้างถึงใน วริยา นาคจิรังกูร, 2541) ยังมองว่าการลอกเลียนแบบนี้ทำให้เกิดรูปแบบการจำลองของความจริงที่ปราศจากต้นกำเนิดหรือความจริง นั่นก็คือความจริงนั่นเอง ของเขตของความเหนือจริงนี้ คือ การทำความจริงและจินตนาการได้ผนวกเข้าด้วยกัน จนเราไม่สามารถแยกได้ว่าอะไรคือจริงอะไรคือปลอม ดังนั้นความจริงกับการลอกเลียนแบบ จึงเป็นสิ่งที่เราสามารถเข้าไปมีประสบการณ์ได้โดยไม่มี ความแตกต่างกันและจริงๆ แล้วการลอกเลียนแบบยังทำให้เกิดประสบการณ์ที่สมจริงยิ่งกว่าความจริงของมันเสียอีก ดังนั้นเมื่อเส้นแบ่งระหว่างความจริงและจินตนาการถูกกลบไป ความไม่จริงก็ไม่จำเป็นต้องได้รับการตรวจสอบ ความเหนือจริงจึงมีลักษณะที่เป็นจริงมากกว่าจริง เพราะเป็นสิ่งที่อยู่ในยุคนี้ ในมุมมองของ วุฒินันท์ สุนทรขจิต (2551 : 303) กล่าวว่า ภาพนิมิต อันหมายถึงสิ่งที่เกิดขึ้นตามมาจากคนที่ผู้คนหรือ ผู้บริโภคยอมรับว่า สิ่งต่างๆ ที่ถูกทำเลียนแบบหรือทำเหมือนจริงนั้น คือ ความจริงและเกิดเป็นภาพนิมิตหรือ จินตนาการที่เกี่ยวข้องขึ้นในความรู้สึก

ผู้วิจัยได้นำแนวความคิดเรื่องภาพนิมิต เพื่อนำมาใช้อธิบายถึงลักษณะของการแต่งหน้าของผู้เข้าทรง แม้จะตนเองเกิดเป็นภาพนิมิต ซึ่งถูกทำเทียมหรือจำลองขึ้นมาจนกลายเป็นความจริงในแบบของตนเอง และไม่จำเป็นต้องไปตามหาความเป็นจริงของการแต่งหน้าของผู้เข้าทรงแม้ตนเองในพิธีกรรมรำแม่สะเองอีกต่อไป

5. แนวคิดเกี่ยวกับพิธีกรรมรำแม่สะเอง

พิธีสะเอง เป็นพิธีกรรมที่เกิดจากความเชื่อและความศรัทธาในการรักษาคนไข้ด้วยวิธีการประกอบ พิธีกรรม สาเหตุที่ประกอบพิธีกรรมนี้เกิดจากมีชาวบ้านหรือสมาชิกในครอบครัวไม่สบายเกิด การเจ็บไข้ได้ป่วย ถึงแม้จะรักษาด้วยวิธีการทางแพทย์ปัจจุบันแล้วยังไม่หายก็จะประกอบพิธีกรรมการเล่นสะเองหรือการรำสะเองขึ้นมาเพื่อรักษาผู้ป่วย (พนาสินธุ์ ศรีวิเศษ, 2562: 29) พิธีกรรมเล่นสะเอง ในจังหวัดศรีสะเกษ เนื่องจากชาวไทยกวยมักสร้างชุมชนอยู่ตามป่าตามเขา พึ่งพาสิ่งศักดิ์สิทธิ์และผี จึงเล่นสะเองเพื่อขอพรจากสิ่งศักดิ์สิทธิ์ และดวงวิญญาณของบรรพบุรุษ ให้ปกป้องรักษา โดยการติดต่อผ่านร่างทรงของแม่สะเอง เพื่อรำลึกถึงคุณงามความดีของบรรพบุรุษ การเล่นสะเองของชาวไทยกวยนี้จะมีกลองและฆ้อง ผู้ชายตีกลอง แลฆ้อง (วีระ สุดสังข์, 2542)

พิธีกรรม “แม่สะเอง” ความเชื่อตั้งแต่บรรพชนของชาวกูยในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษที่เชื่อในวิญญาณบรรพบุรุษ ผีและขวัญว่าเป็นพลังความเชื่อพื้นฐานที่กำหนดวิถีชีวิตในแง่มุมต่างๆ เกิดพฤติกรรมส่งผลในทุก

ด้านสร้างความมั่นใจ พลังความคิด ปัญญาในการแก้ปัญหาหรือปรับตัว สร้างแรงบันดาลใจความสามัคคี พิธีกรรมต่อสิ่งที่เหนือธรรมชาติที่ไม่มีตัวตน จากอดีตจนปัจจุบันนำนาฏกรรมมาใช้ในการฟ้อนขอฝน รักษาโรค สุขวัฏสงสารว่องต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ (ธีรรัตน์ ลีลาเลิศสุระกุล, 2559: 106) ดังนั้นพิธีกรรมรำสะเองจึงถือเป็น พิธีกรรมที่มีความเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของของชาวกูย บ้านโพนปลัด ตำบลสุขสวัสดิ์ อำเภอยะปริง จังหวัดศรีสะเกษ ที่มีความเชื่อวิญญาณของบรรพบุรุษ เทวดา และศักดิ์สิทธิ์ โดยพิธีกรรมรำสะเองช่วยให้ปกป้องรักษา ผ่านร่างทรงของแม่สะเองถือเป็นการให้กำลังใจจากสิ่งศักดิ์สิทธิ์ของชาวกูย ผู้วิจัยจึงนำแนวคิดดังกล่าวมาใช้ เป็นความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการรำสะเองในการวิเคราะห์เนื้อหาของการวิจัย

ระเบียบวิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้การ สังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) ในลักษณะการสังเกตแบบมีส่วนร่วมในฐานะผู้ สังเกต (Participant as-observation) ร่วมกับการใช้การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ (Informal interview) และการสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth interview) กับผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key informants) โดยใช้วิธีการ คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) รวมกับเทคนิคการเลือกตัวอย่างแบบลูกโซ่ (Snowball Sampling) จากผู้เชี่ยวชาญที่เป็นบุคคลที่มีความเกี่ยวข้องกับพิธีกรรมรำสะเอง ซึ่งจำแนกเป็น 4 กลุ่ม คือ 1. ครูบาใหญ่แม่สะเอง จำนวน 1 คน 2. ครูบารองแม่สะเอง จำนวน 5 คน 3. ร่างทรง (เจ้าภาพ) จำนวน 1 คน 4. ผู้เข้าร่วมพิธี (คนในครอบครัวเจ้าภาพและญาติพี่น้องในสายตระกูล) จำนวน 5 คน ทั้งหมด จำนวน 12 คน ร่วมกับการใช้ประสบการณ์ของผู้วิจัยในฐานะที่เป็นช่างแต่งหน้ามาเป็นเครื่องมือในการเก็บ ข้อมูล โดยผู้วิจัยได้ประกอบอาชีพเป็นช่างแต่งหน้าที่มีประสบการณ์มากกว่า 20 ปี โดยใช้การวิเคราะห์เชิง พรรณนา (Descriptive Analytics) เพื่อนำไปสู่การวิเคราะห์เนื้อหา หาข้อสรุปและความชัดเจน การเก็บ รวบรวมข้อมูลใช้แบบสัมภาษณ์

ผลการวิจัย (Research Results)

1. ลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างตัวบทจากการแต่งหน้าของร่างทรงในพิธีกรรมรำสะเอง บ้านโพนปลัด ตำบลสุขสวัสดิ์ อำเภอยะปริง จังหวัดศรีสะเกษ

ผลการวิจัยพบว่า การแต่งหน้าของผู้เข้าทรงแม่สะเองในพิธีกรรมรำสะเอง ได้ปรากฏให้เห็นถึง ความสัมพันธ์ระหว่างตัวบท (transtextuality) 2 ลักษณะ คือ ลักษณะที่หนึ่ง คือ ความสัมพันธ์ระหว่างตัว บทในลักษณะของการเชื่อมโยงตัวบท (Intertextuality) ในลักษณะของการยืมหรือสำเนาตัวบทอื่นๆ (plagiarism) มาจากภาพของ “พระยาแฉน” “ผีฟ้า” หรือ “เทวดา” โดยลักษณะการแต่งหน้าด้วยการทาแป้ง ผุ่นบนใบหน้าด้วยสีขาว มีลักษณะของการเชื่อมโยงตัวบทกับลักษณะใบหน้าของ “เทวดา” โดยชาวอีสานมี ความเชื่อว่า พระยาแฉนหรือผีฟ้า โดยสำหรับคำว่า “แฉน” เป็นคำเรียกรวมถึงเทวดา แฉนถือเป็นเทวดาที่อยู่ ในระดับที่สูงเปรียบเสมือน “พระอินทร์” ส่วนคำว่า “ผีฟ้า” จึงเปรียบเสมือนเป็นเทวดามากกว่าเป็นผี โดยมี

สถานะเป็นผีที่อยู่ในระดับสูงกว่าผีประเภทอื่นๆ ดังที่ครุบาใหญ่แม่สะเอง ได้กล่าวว่า “แบ้งสี่ขาวเป็นของบริสุทธิ์ มันเป็นตัวแทนของผีฟ้า” เช่นเดียวกับ ครุบารองแม่สะเอง ที่กล่าวว่า “ผีฟ้า เปรียบเสมือนเทวดา เมื่อประกอบพิธีกรรมจึงต้องทาแบ้งขาว เพื่อให้รู้ว่าทางมาในพิธีแล้ว”

ลักษณะที่สอง คือ ความสัมพันธ์ระหว่างตัวบทในลักษณะของการเป็น “ทิวติยบท” (hypertext) โดยการแต่งหน้าเป็นสื่อ (Media) ซึ่งทำหน้าที่ขยายตัวบทดั้งเดิม คือ ใบหน้าของผู้เข้าทรงที่มีฐานะเป็นตัวสื่อ (Medium) หรือเรียกว่า ปฐมบท (hypotext) กล่าวคือ การแต่งหน้าของผู้เข้าทรงแม่สะเองในพิธีกรรมรำแม่สะเอง อยู่ในรูปแบบของการเลียนแบบ (Imitation) ที่มีส่วนมาจากต้นแบบ (Model) โดยมีการปะติดปะต่อมาจากภาพของ “พระยาแถน” “ผีฟ้า” หรือ “เทวดา” ที่เข้ามาผสมรวมกับปฐมบทผสมรวมเข้าด้วยกัน ซึ่งเป็นการเลียนแบบในลักษณะที่ปราศจาก “การเสียดสี” แต่เป็นการสร้างตัวบทขึ้นใหม่ที่ได้ผสมผสานกับการใช้จินตนาการสร้างสรรค์ (Creative Imagination) ซึ่งปรากฏให้เห็นอย่างเด่นชัดออกมาในระดับผิวหน้า (Surface Level) ดังนั้นจากลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างตัวบทที่เกิดขึ้นจากการแต่งหน้าของร่างทรงในพิธีกรรมรำแม่สะเอง ถือเป็นการผลิตซ้ำภาพของ “พระยาแถน” “ผีฟ้า” หรือ “เทวดา” ที่สื่อความหมายถึงความบริสุทธิ์ ความสงบ และความดีงาม โดยถือเป็นส่วนขยายความรู้สึทางด้านจิตใจให้แก่ผู้ร่วมพิธีกรรมให้เกิดความสุข ความสบาย อยู่ดีกินดี และแคล้วคลาดปลอดภัยจากอันตราย

2. ลักษณะการใช้รหัสแต่งหน้าของร่างทรงในพิธีกรรมรำแม่สะเอง บ้านโพนปลัด ตำบลสุขสวัสดิ์ อำเภอไพรบึง จังหวัดศรีสะเกษ

ผลการวิจัยพบว่า การแต่งหน้าของผู้เข้าทรงแม่สะเองได้ใช้รหัสการแต่งหน้า (Makeup code) คือ การแต่งหน้าตามลักษณะบทบาทเฉพาะ (Character Makeup) ในบทบาทของ “พระยาแถน” “ผีฟ้า” หรือ “เทวดา” โดยการแต่งหน้าเกิดจากความคิด ความเชื่อ ความรู้สึกนึกคิด ผสมรวมเข้ากับจินตนาการ จนเกิดเป็นภาพนิมิต (Simulacrum) ที่กลายเป็นความจริงเชิงสมมุติ (Hyperreality) ที่ เป็นความจริงในแบบของตนเอง สำหรับการใช้รหัสแต่งหน้าของร่างทรง ส่งผลให้สามารถเข้าใจถึงอัตตของการสื่อสาร (meta communication) คือ “การบำบัดและเยียวยาจิตใจ” ทั้งนี้การแต่งหน้าของผู้เข้าทรงแม่สะเองนั้นมีฐานะเป็นตัวสื่อ (Medium) ที่มีบทบาทในการกำหนดเนื้อหาของตัวบท (Text) หรือตัวสาร (Message) ให้ถ่ายทอดความหมายภายใต้บริบท (Context) ของพิธีกรรมรำแม่สะเอง

ทั้งนี้ในการสื่อความหมายด้วยการแต่งหน้าของผู้เข้าทรงแม่สะเองในพิธีกรรมรำแม่สะเอง เห็นได้จากเมื่อผู้เข้าทรงแม่สะเองได้ใช้การสื่อสารด้วยการแต่งหน้าจากการทาแบ้งผืนสีขาวบนใบหน้า สามารถบ่งบอกถึงในสภาพของมนุษย์ได้ 2 มิติ คือ มิติแรก กรณีที่สวมบทบาทความเป็น “พระยาแถน” “ผีฟ้า” หรือ “เทวดา” โดยการแต่งหน้าได้สื่อความหมายถึงความบริสุทธิ์ ความผุดผ่อง และความดีงาม ตามที่ ครุบาใหญ่แม่สะเอง กล่าวว่า “เมื่อผีฟ้า ผีแถน เข้าท่านจะช่วยขจัดปัดเป่าสิ่งที่ไม่ดีออกไปทำให้เกิดความสุขกายสบายใจ” เช่นเดียวกับ ครุบารองแม่สะเอง ได้กล่าวว่า “ผีฟ้าเป็นตัวแทนของความดีงามและความบริสุทธิ์ ท่านมาดูแลลูกหลานให้สุขกายสบายใจ และคุ้มครองให้อยู่เย็นเป็นสุข” และมิติที่สอง กรณีที่สวมบทบาทเป็นภูตผีปีศาจ การแต่งหน้าได้สื่อความหมายถึงความว่างเปล่า ความอ้างว้าง และการไร้ทุกข์ ดังที่ ครุบารองแม่สะเอง กล่าว

ว่า “หากภูตผีเข้าร่างทรงจำทำให้เกิดความเจ็บป่วย ความทุกข์ และภัยพิบัติ ” ซึ่งสอดคล้องกับ ผู้เข้าร่วมพิธีกล่าวว่า “บางครั้งผีปีศาจก็มาทำให้ชาวบ้านวุ่นวายทำให้คนในชุมชนเจ็บป่วย และเกิดภัยแล้งขึ้น” ฉะนั้นในการประกอบพิธีกรรมรำแม่สะเอง ผู้เข้าทรงแม่สะเองหรือผู้ทำการสื่อสาร (Communicator) ล้วนแล้วแต่ปราศจากการมีอัตลักษณ์ที่ตายตัว ซึ่งสามารถการแสดงออกบทบาทได้หลายบทบาทในเวลาเดียวกัน ดังนั้นจึงต้องพิจารณาถึงบทบาทที่แสดงออกในแต่ละเวลา (Time) และสถานที่ (Space) เพื่อทำความเข้าใจถึงการแสดงตัวตน (Self) ของผู้เข้าทรงแม่สะเองหรือผู้ทำการสื่อสารจากบทบาทที่แสดงออกมาเท่านั้น

สำหรับการแสดงบทบาทของผู้เข้าทรงแม่สะเองเมื่ออยู่ในพิธีกรรม พบบทบาท 3 มิติ คือ มิติแรก บทบาทในการสร้างพลังขับเคลื่อนชีวิต คือ การให้กำลังใจในการใช้ชีวิต การทำความเข้าใจชีวิต และการใช้ชีวิตที่สงบสุข มิติที่สอง บทบาทในการอบรม บ่มเพาะ และการขัดเกลาสมาชิกในครอบครัว คือ การบอกกล่าว แนะนำ และสั่งคมให้รู้จักความกตัญญูต่อบิดามารดา การเคารพในเครือญาติ และการเคารพบูชาบรรพบุรุษผู้ล่วงลับ มิติที่สาม บทบาทในการสร้างความสัมพันธ์ของสมาชิกในสังคม คือ การสร้างคุณค่าทางจิตใจ การมีน้ำใจ การช่วยเหลือเกื้อกูลกัน และการเพื่อแผ่ต่อเพื่อนมนุษย์ในสังคม มิติสุดท้าย บทบาทในการควบคุมทางสังคม คือ การใช้แนะนำแนวทางในการประพฤติปฏิบัติตามขนบธรรมเนียม ประเพณีและจารีตของสังคม โดยทั้งหมดล้วนมีความเชื่อมโยงกันระหว่างความเชื่อทางเรื่องผี ในมิติของพญานาคราชซึ่งเป็นผีหรือเทพเจ้าสูงสุดที่ทำหน้าที่ปกปักรักษามนุษย์ ความเชื่อทางพระพุทธศาสนาในเรื่องกรรม ที่มาจากผลของการกระทำ บาป-บุญ การทำความดี การรักษาศีลธรรมอันนำไปสู่จุดมุ่งหมายสูงสุด คือ ความสงบสุขของชีวิตมนุษย์

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

การศึกษานี้ได้ปรากฏให้เห็นถึงองค์ความรู้ทางด้านการสื่อสาร ประการแรก การแต่งหน้าของผู้เข้าทรงแม่สะเองในพิธีกรรมรำแม่สะเอง ได้แสดงให้เห็น 1. ภาวะของการสื่อสารอะไร 2. ภาวะของการสื่อสารอย่างไร และ 3. ภาวะของการสื่อสารที่ใด โดยการสื่อสารได้เกิดลักษณะที่เรียกว่า “ไตรภาวะ” โดยการแต่งหน้าได้เข้าไปช่วยเสริมสร้างและเติมเต็มความหมายในการแสดงบทบาทให้แก่ผู้เข้าทรงแม่สะเองในพิธีกรรมรำแม่สะเอง ในฐานะ “สิ่งศักดิ์สิทธิ์” ที่สมาชิกในพิธีกรรมและสังคมยอมรับกันได้

ประการที่สอง การแต่งหน้าของผู้เข้าทรงแม่สะเองในพิธีกรรมรำแม่สะเอง เป็นการทำให้เหมือนหรือจำลอง (simulation) จนเป็นภาพนิมิต (simulacrum) ซึ่งเป็นความจริงในรูปแบบของมันเอง และไม่ต้องพิสูจน์หรือตามหาความเป็นจริงอีกต่อไป เพราะการแต่งหน้าของผู้เข้าทรงแม่สะเองในพิธีกรรมรำแม่สะเองเป็นความจริงในแบบของตัวเองและผู้ถูกรักษาและผู้ร่วมพิธีกรรมยอมรับได้ สอดคล้องกับ ศิริชัย ศิริกายะ (2558: 10) กล่าวว่า ขอบเขตความเป็นจริงกับความเหมือนจริงมีความคลุมเครืออย่างมาก และไม่มีคำถามว่าอะไรคือตัวจริงอะไรคือสิ่งที่ลอกแบบของจริง เพราะทุกอย่างเป็นความจริงในแบบของตนเองอันเป็นที่ยอมรับได้

ประการที่สาม การแต่งหน้าของผู้เข้าทรงแม่สะเองในพิธีกรรมรำแม่สะเองมีฐานะเป็นสื่อ (Medium) ในเวลาเดียวกันก็เป็นตัวสาร (Message) โดยตัวสื่อสามารถกำหนดความหมายของตัวสาร การแต่งหน้าจึงเป็นการสื่อสารในฐานะ “สื่อก็คือสาร” ตามคำอธิบายของแม็กลูฮัน (McLuhan, 1964) เนื่องจากการ

แตงหน้ามีบทบาทมากกว่าตัวสารที่ถ่ายทอดความหมายของการแตงหน้า ทั้งการแตงหน้ายังมีอิทธิต่อการกำหนดและเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้ถูกรักษาและผู้ร่วมพิธีกรรม

และประการสุดท้ายในการสร้างความหมายด้วยการแตงหน้าของผู้เข้าทรงแม่สะเองในพิธีกรรมรำแม่สะเอง ที่มีฐานะเป็นตัวบท (Text) จำเป็นต้องอาศัย “การแตงกาย” ในฐานะตัวบทร่วม (Co-text) ที่เข้ามาแทรกหรือซ้อนทับกัน (Superimpose) เพื่อเสริมสร้างและเติมเต็มความหมายของการแตงหน้าให้เกิดความสมบูรณ์ทางการสื่อสารขึ้น ทั้งนี้ความสัมพันธ์ระหว่างการแตงหน้าล้วนมีความสัมพันธ์ในลักษณะปฏิปักษ์สัมพันธ์แบบปฏิปักษ์สัมพันธ์แบบพึ่งพา (mutualism) แยกออกจากกันไม่ได้ต้องอยู่ร่วมกันไปตลอด เพื่อไปสู่การให้เกิดความเข้าใจร่วมกัน (Mutual understanding) ของสมาชิกในสังคม

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

การวิจัยนี้เป็นวิเคราะห์การสื่อสารด้วยการแตงหน้าของร่างทรงในพิธีกรรมรำแม่สะเองเท่านั้น ผู้วิจัยขอเสนอแนะสำหรับผู้สนใจในการศึกษาถึงพิธีกรรมการรำรำที่มีความเกี่ยวข้องกับการเข้าทรงที่ถูกนำมาใช้ในการบำบัดรักษาสมาชิกในชุมชน เพื่อศึกษาวิถีคิด คติความเชื่อ และธรรมเนียมปฏิบัติที่แตกต่างกันออกไปในแต่ละภูมิภาคของประเทศไทย ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาเพียงการสื่อสารด้วยการแตงหน้า ทว่ามีได้ศึกษาในประเด็นการสื่อสารด้วยเครื่องแตงกายและเครื่องประดับที่สามารถช่วยเสริมสร้างและเติมเต็มความหมายให้แก่ผู้เข้าทรงได้เช่นเดียวกัน การวิจัยนี้จึงเป็นแนวทางการศึกษาในประเด็นการสื่อสารหนึ่งที่สามารถในขยายองค์ความรู้ในวงวิชาการและนำไปสู่การพัฒนาในการสร้างสรรค์ผลงานทางการสื่อสารอีกต่อไป

เอกสารอ้างอิง (References)

- กนกวรรณ รัชก. (2542). การพ้องเสียงของชาวไทยภูเขา. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- กาญจนา แก้วเทพ. (2541). การวิเคราะห์สื่อ: แนวคิดและเทคนิค. กรุงเทพฯ : ภาควิชาสื่อสารมวลชน คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กลิ่น คงเหมือนเพชร. (2555). วรรณกรรมประเพณี และพิธีกรรม: สารัตถะและการสืบทอด. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา.
- เจริญพงศ์ ศรีสกุล. (2550). การออกแบบเนื้อหาส่วนควบและส่วนขยายในสื่อวีดิทัศน์. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทสาขาสถาปัตยกรรมมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสื่อสารมวลชน คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธีรรัตน์ ลีลาเลิศสุระกุล. (2558). ที่มาของการแสดงพื้นบ้านอีสานชุด เชิงโปง. ภาพสนธิ์: วิทยาลัยนาฏศิลปกาฬสินธุ์.
- พนาสินธุ์ ศรีวิเศษ. (2562). ดนตรีประกอบพิธีกรรมสะเองของกลุ่มชาติพันธุ์กูยในเขตอีสานตอนใต้. วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์. 11(1), 83-98.

- วริยา นาคจิรังกูร. (2541). การวิเคราะห์ภาพถ่ายบุคคลเชิงตรรกะการบริโภคของโบตริยาร์ด. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วีระ สุดสังข์. (2542). การเล่นสละของชาวภูยศรีสะเกษ. วารสารเมืองโบราณ. 26(1), 105-108.
- วุฒินันท์ สุนทรขจิต. (2551). ร้านอาหารญี่ปุ่นสมัยใหม่: พื้นที่การสื่อสารความหมายอัตลักษณ์และความ เป็นญี่ปุ่น. วิทยานิพนธ์วารสารศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาสื่อสารมวลชน คณะวารสารศาสตร์ และสื่อสารมวลชน. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ศิริรัตน์ ไชยศิวิมมงคล และคณะ. (2565). แม่สะเอง: ความสัมพันธ์ของพิธีกรรม ความเชื่อ และนาฏกรรม. วารสารสถาบันวิจัยพหุวัฒนธรรม. 9(2), 191-205.
- Fiske, J. (1990). *Introduction to Communication Studies*. London and New York: Routledge.
- McLuhan, M. (1964). *Understanding media: The extensions of man*. New York: McGraw-Hill.

การเข้าถึงสวัสดิการสังคมขั้นพื้นฐานอย่างเท่าเทียมสำหรับคนไร้บ้านในประเทศไทย
EQUITABLE ACCESS TO BASIC SOCIAL WELFARE FOR HOMELESS PEOPLE IN THAILAND

วรศรา กิจเกวียน^{1*} ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิตรลดา ไชยะ²

Warisara Kitkian^{1*} Asst. Prof. Chitralada Chaiya Ph.D

^{1,2}วิทยาลัยการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

College of Politics and Governance, Mahasarakham University¹ Thailand

66011382007@msu.ac.th*, Chitralada.c@msu.ac.th

วันที่รับบทความ 4 เมษายน 2568

วันแก้ไขบทความ 11 พฤษภาคม 2568

วันตอบรับบทความ 16 พฤษภาคม 2568

บทคัดย่อ(Abstract)

ปัญหาการไร้ที่อยู่อาศัยยังคงเป็นปัญหาสังคมระดับโลกที่ส่งผลกระทบต่อผู้คนนับล้านคนและยังเป็นการท้าทายที่สำคัญต่อการเข้าถึงสวัสดิการสังคมขั้นพื้นฐานอย่างเท่าเทียมกัน แม้ว่าประเทศไทยจะมีอัตราการไร้ที่อยู่อาศัยค่อนข้างต่ำเมื่อเทียบกับประเทศอื่น ๆ ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ แต่ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการเข้าถึงความไม่เท่าเทียมกันทางเศรษฐกิจและการดำเนินนโยบายยังคงมีอยู่ การศึกษานี้จะตรวจสอบปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเข้าถึงสวัสดิการสังคมอย่างเท่าเทียมกันสำหรับบุคคลไร้ที่อยู่อาศัยในประเทศไทย โดยเน้นที่ปัจจัยกำหนดทางเศรษฐกิจและสังคมโดยเฉพาะ เช่น อัตราการจ้างงาน ความไม่เท่าเทียมกันของรายได้ รายจ่ายของรัฐบาลด้านการศึกษาและการพัฒนาของมนุษย์โดยรวม การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ เผยให้เห็นความสัมพันธ์ที่สำคัญระหว่างปัญหาการไร้ที่อยู่อาศัยและตัวบ่งชี้ทางเศรษฐกิจและสังคมที่สำคัญ ได้แก่ อัตราการจ้างงาน (-0.855) ดัชนี GINI (-0.860) ดัชนีการพัฒนาของมนุษย์ (0.883) และรายจ่ายของรัฐบาลด้านการศึกษา (0.860) ซึ่งเน้นย้ำถึงปฏิสัมพันธ์ที่ซับซ้อนระหว่างนโยบายเศรษฐกิจและความมั่นคงทางสังคม ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่าการขยายโอกาสในการจ้างงาน การรับประกันการกระจายรายได้ที่เท่าเทียมกัน การเพิ่มการลงทุนด้านการศึกษา และการเสริมสร้างนโยบายการพัฒนาของมนุษย์นั้นมีความจำเป็นในการลดปัญหาคนไร้บ้านและปรับปรุงการเข้าถึงสวัสดิการสังคม การศึกษานี้เน้นย้ำถึงความจำเป็นเร่งด่วนสำหรับ กรอบนโยบายที่ครอบคลุม ที่บูรณาการ การเติบโตทางเศรษฐกิจ การศึกษาและมาตรการคุ้มครองทางสังคมเพื่อแก้ไขปัญหาคนไร้บ้านในประเทศไทยอย่างมีประสิทธิภาพ โดยการแก้ไขปัญหาคือความไม่เท่าเทียมกันทางโครงสร้างและส่งเสริมโอกาสทางเศรษฐกิจที่ครอบคลุม ประเทศไทยสามารถทำงานเพื่อให้มี ระบบสวัสดิการสังคมที่ยั่งยืนและเท่าเทียมกันมากขึ้นเพื่อให้แน่ใจว่าประชากรที่เปราะบางสามารถเข้าถึงบริการที่จำเป็นและโอกาสในการบูรณาการทางสังคมและเศรษฐกิจได้อย่างเพียงพอ

คำสำคัญ (Keywords) : การเข้าถึงสวัสดิการสังคม ปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคม อัตราการจ้าง ดัชนีการพัฒนามนุษย์ (HDI) ความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ การพัฒนาที่ยั่งยืน

Abstract

Homelessness remains a critical global social issue, affecting millions and posing significant challenges to equitable access to basic social welfare. Although Thailand reports a relatively low rate of homelessness compared to other Southeast Asian nations, issues related to accessibility, economic disparity, and policy implementation persist. This study examines the factors influencing equitable access to social welfare for homeless individuals in Thailand, with a particular focus on socio-economic determinants, including employment rates, income inequality, government expenditure on education, and overall human development. A correlation analysis reveals significant relationships between homelessness and key socio-economic indicators, including the employment rate (-0.855), GINI index (-0.860), Human Development Index (0.883), and government expenditure on education (-0.860), underscoring the intricate interplay between economic policies and social stability. The findings suggest that expanding employment opportunities, ensuring equitable income distribution, increasing investment in education, and strengthening human development policies are essential in mitigating homelessness and improving access to social welfare. This study highlights the urgent need for comprehensive policy frameworks that integrate economic growth, education, and social protection measures to effectively address homelessness in Thailand. By tackling structural inequalities and fostering inclusive economic opportunities, Thailand can work towards a more sustainable and equitable social welfare system, ensuring that vulnerable populations have adequate access to essential services and opportunities for social and economic integration.

Keywords: Social Welfare Accessibility, Socio-Economic Determinants, Employment Rate, Human Development Index (HDI), Economic Disparity, Sustainable Development

บทนำ (Introduction)

ปัญหาคนไร้บ้านยังคงเป็นปัญหาเรื้อรังระดับโลกที่ส่งผลกระทบต่อผู้คนนับล้านคนในบริบททางสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองที่หลากหลายตามข้อมูลจาก World Population Review (2024) ประเทศที่มีจำนวนคนไร้บ้านมากที่สุด ได้แก่ ปากีสถาน (8,000,000 คน) บังกลาเทศ (5,000,000 คน) ฟิลิปปินส์ (4,500,000 คน) และอัฟกานิสถาน (4,660,000 คน) ในทางกลับกันประเทศไทยรายงานคนไร้บ้านเพียง

2,700 คน ซึ่งน้อยกว่าประเทศกำลังพัฒนาอื่นๆ ในภูมิภาคอย่างมาก อย่างไรก็ตาม ตัวเลขดังกล่าวทำให้เกิดคำถามสำคัญเกี่ยวกับความถูกต้องของข้อมูล ความไม่สอดคล้องของคำจำกัดความ และประสิทธิภาพของนโยบายสวัสดิการสังคมของประเทศไทยในการแก้ไขปัญหาคนไร้บ้าน แม้ว่าสถิติอย่างเป็นทางการของประเทศไทยจะระบุว่าประชากรไร้บ้านมีจำนวนค่อนข้างน้อย แต่บุคคลจำนวนมากที่ประสบปัญหาที่อยู่อาศัยไม่มั่นคงอาจไม่นับรวมในเกณฑ์ชีวิตการไร้บ้านอย่างเป็นทางการ ปัจจัยต่างๆ เช่น ที่อยู่อาศัยที่ไม่เป็นทางการ ที่พักชั่วคราว และบุคคลไร้บ้านที่ไม่ได้ลงทะเบียน อาจทำให้มีการรายงานต่ำกว่าความเป็นจริงอย่างมาก นอกจากนี้ อุปสรรคเชิงโครงสร้างในการเข้าถึงสวัสดิการสังคม เช่น ข้อกำหนดด้านเอกสารทางกฎหมาย ประสิทธิภาพของระบบราชการที่ต่ำ และการดำเนินนโยบายที่ไม่ต่อเนื่องอาจทำให้หลายคนเสี่ยงต่อการไร้บ้านโดยไม่ได้รับการรับรองจากรัฐอย่างเหมาะสม นโยบายสวัสดิการและกรอบกฎหมายของประเทศไทยที่เกี่ยวข้องกับคนไร้บ้านยังคงไม่ได้รับการพัฒนาเมื่อเทียบกับประเทศที่มีระบบสวัสดิการสังคมที่มั่นคง เช่น เยอรมนี (คนไร้บ้าน 262,600 คน) หรือสหราชอาณาจักร (คนไร้บ้าน 380,000 คน) ประเทศที่มีแนวทางที่เน้นที่อยู่อาศัยเป็นหลัก เช่น ฟินแลนด์ (คนไร้บ้าน 4,114 คน) นอร์เวย์ (คนไร้บ้าน 3,325 คน) และเดนมาร์ก (คนไร้บ้าน 5,789 คน) แสดงให้เห็นว่าการแทรกแซงนโยบายที่มีประสิทธิผลสามารถลดจำนวนคนไร้บ้านได้อย่างมากแม้จะมีข้อจำกัดทางเศรษฐกิจก็ตาม นอกเหนือจากความไม่มั่นคงด้านที่อยู่อาศัยแล้วการศึกษาระดับนานาชาติยังเน้นย้ำถึงจุดเชื่อมโยงระหว่างการไร้ที่อยู่อาศัยและพฤติกรรมทางอาชญากรรมโดยเฉพาะในกลุ่มคนหนุ่มสาวการทบทวนวรรณกรรมของสหราชอาณาจักรอย่างเป็นระบบเกี่ยวกับความรู้ที่อยู่อาศัยของเยาวชนและการกระทำผิด (Self et al., 2025) พบว่าโรคทางจิต การแตกแยกในครอบครัว การใช้สารเสพติดความบอบช้ำทางใจการพัวพันกับแก๊งและผู้ที่ถูกจากการดูแลที่พลอยอย่างมากต่อความรู้ที่อยู่อาศัยของเยาวชนและความเป็นไปได้ในการก่ออาชญากรรมผลการวิจัยที่คล้ายกันนี้พบในบริบทอื่นๆรวมถึงในแคนาดาซึ่งการวิจัยเกี่ยวกับความรู้ที่อยู่อาศัยในชนบทและทางไกลชี้ให้เห็นว่าการตีตราทางสังคมการขาดบริการที่อยู่อาศัยอย่างเป็นทางการและการพึ่งพาเครือข่ายสนับสนุนที่ไม่เป็นทางการทำให้ความไม่มั่นคงด้านที่อยู่อาศัยรุนแรงขึ้นและผลักดันให้บุคคลเข้าสู่วัฏจักรของความยากจนและอาชญากรรม (Forchuk et al., 2025) การศึกษาวิจัยในสหราชอาณาจักรเน้นย้ำถึงความจำเป็นในการแทรกแซงนโยบายแบบองค์รวมที่บูรณาการกลยุทธ์ด้านที่อยู่อาศัย การสนับสนุนทางสังคม และการป้องกันอาชญากรรม การศึกษาครั้งนี้เน้นย้ำถึงช่องว่างนโยบายหลายประการรวมทั้งการขาดกรอบการทำงานระดับชาติสำหรับการติดตามเยาวชนไร้บ้านการตอบสนองของหน่วยงานปกครองท้องถิ่นที่ไม่สอดคล้องกันและการขาดการส่งมอบบริการร่วมกันในภาคส่วนที่อยู่อาศัยสุขภาพและความยุติธรรมช่องว่างเหล่านี้ส่งผลให้บริการต่างๆ ไม่ต่อเนื่องและไม่สามารถตอบสนองความต้องการที่ซับซ้อนของเยาวชนไร้บ้านได้ทำให้มีความเสี่ยงที่จะกระทำผิดซ้ำและไร้บ้านเป็นเวลานาน

วัตถุประสงค์การวิจัย(Research Objectives)

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมที่ส่งผลต่อการเข้าถึงสวัสดิการสังคมอย่างเท่าเทียมกันของบุคคลไร้บ้านในประเทศไทย โดยพิจารณาจากความสัมพันธ์ที่ซับซ้อน

ระหว่างสภาพเศรษฐกิจ นโยบายสังคม และภาวะไร้บ้านการวิจัยครั้งนี้จึงตรวจสอบปัจจัยสำคัญที่กำหนดการเข้าถึงสวัสดิการสังคมโดยการวิเคราะห์ตัวชี้วัดทางเศรษฐกิจและกรอบนโยบาย การศึกษานี้มุ่งหวังที่จะระบุช่องว่างในระบบและเสนอแนวทางนโยบายที่มีประสิทธิภาพ วัตถุประสงค์ของการวิจัยครั้งนี้มีดังนี้

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเข้าถึงสวัสดิการสังคมอย่างเท่าเทียมกันของบุคคลไร้บ้านในประเทศไทย โดยพิจารณาถึงอุปสรรคทางกฎหมาย เศรษฐกิจ และสังคม
2. เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยกำหนดทางเศรษฐกิจและสังคมที่สำคัญกับภาวะไร้ที่อยู่อาศัย โดยมุ่งเน้นที่อัตราการจ้างงานความไม่เท่าเทียมกันของรายได้รายจ่ายของรัฐบาลด้านการศึกษาและการพัฒนาของมนุษย์โดยรวม
3. เพื่อประเมินความสัมพันธ์ระหว่างภาวะไร้ที่อยู่อาศัยและตัวชี้วัดทางเศรษฐกิจและสังคมที่สำคัญ ได้แก่ อัตราการจ้างงาน (-0.855) ดัชนี GINI (-0.860) ดัชนีการพัฒนามนุษย์ (0.883) และรายจ่ายของรัฐบาลด้านการศึกษา (-0.860) เพื่อทำความเข้าใจถึงผลกระทบที่มีต่อแนวโน้มภาวะไร้ที่อยู่อาศัยได้ดีขึ้น
4. เพื่อประเมินประสิทธิภาพของนโยบายที่มีอยู่ที่เกี่ยวข้องกับโอกาสในการจ้างงานการกระจายรายได้การลงทุนด้านการศึกษา และการพัฒนาบุคลากรในการแก้ไขปัญหาคนไร้บ้านในประเทศไทย
5. เพื่อเสนอกรอบนโยบายที่ครอบคลุมซึ่งบูรณาการการเติบโตทางเศรษฐกิจการศึกษาและมาตรการคุ้มครองทางสังคมเพื่อสร้างแนวทางการป้องกันภาวะไร้ที่อยู่อาศัยที่ครอบคลุมและยั่งยืนมากขึ้น
6. เพื่อเสนอแนะแนวทางในการลดความไม่เท่าเทียมกันทางโครงสร้างและส่งเสริมโอกาสทางเศรษฐกิจที่ครอบคลุม เพื่อให้มั่นใจว่าบุคคลไร้บ้านในประเทศไทยสามารถเข้าถึงสวัสดิการสังคมและความมั่นคงในระยะยาวได้ดีขึ้น

วิธีการวิจัย ผู้วิจัยใช้ (ระเบียบวิธีวิจัย เช่น การสำรวจเชิงปริมาณ, การสัมภาษณ์เชิงคุณภาพ หรือการทดลองทางวิทยาศาสตร์) โดยมีรายละเอียดดังนี้

เครื่องมือการวิจัย

1. วิธีการวิเคราะห์

เพื่อให้การวิเคราะห์ข้อมูลมีความเข้มงวดและเชื่อถือได้ งานวิจัยนี้ใช้ซอฟต์แวร์ IBM-SPSS (เวอร์ชัน 29) ซึ่งเป็นที่รู้จักในด้านความแม่นยำในการคำนวณทางสถิติ กรอบการวิเคราะห์มุ่งเน้นไปที่ สมการเชิงเส้นทั่วไป (Linear Model Equation) เป็นวิธีการที่ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางในการอธิบายพลวัตของตัวแปรหลายตัว

2. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ถูกวางโครงสร้างอย่างรอบคอบ โดยมีการบันทึกทุกขั้นตอนอย่างละเอียดเพื่อให้สามารถตรวจสอบความถูกต้องของผลลัพธ์ได้ ซึ่งรวมถึงการนำเสนอผลลัพธ์ในรูปแบบของตัวชี้วัด ระดับนัยสำคัญทางสถิติ (Statistical Significance Metrics), ช่วงความเชื่อมั่น (Confidence Intervals), ขนาดของผลกระทบ (Effect Sizes), การคำนวณค่าสัมประสิทธิ์ (Coefficient), ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน

(Standard Error) และค่า p -value ของแต่ละตัวแปร โดยตัวแปรที่มีค่า p -value น้อยกว่า 0.05 ถือว่ามีนัยสำคัญทางสถิติ

3. การตรวจสอบความน่าเชื่อถือและการทดสอบวินิจฉัย (Validation and Diagnostic Tests)

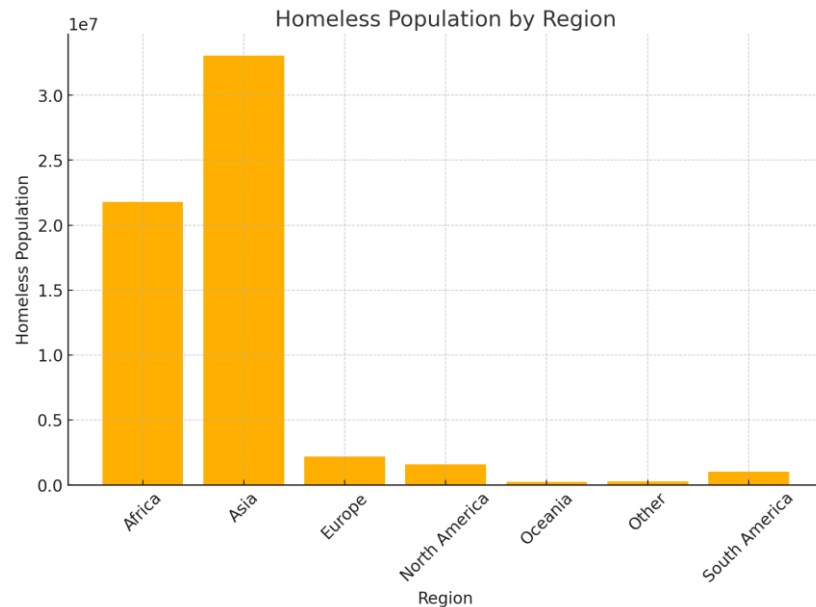
เพื่อรับรองความน่าเชื่อถือของผลการวิเคราะห์ถดถอย งานวิจัยได้ใช้ขั้นตอนตรวจสอบและการทดสอบวินิจฉัยเพิ่มเติม ได้แก่ วิเคราะห์เศษตกค้าง (Residuals), ตรวจสอบความเป็นปกติ (Normality), ตรวจสอบความแปรปรวนของค่าคงที่ (Homoscedasticity), ตรวจสอบความเป็นอิสระของตัวแปรสังเกตการณ์ (Independence of Observations), การประเมินปัจจัยขยายความแปรปรวน (Variance Inflation Factor: VIF) เพื่อตรวจหาปัญหาการเกิดความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ (Multicollinearity)

สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ (Correlation analysis) และการวิเคราะห์ถดถอย (Regression analysis) แบบสมการเชิงเส้นทั่วไป (Chitralada Chaiya, 2024) โดยแปรผลจากระดับนัยสำคัญทางสถิติ, ช่วงความเชื่อมั่น, ขนาดของผลกระทบ, ค่าสัมประสิทธิ์, ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน และค่า p -value ของตัวแปรแต่ละตัวแปร โดยตัวแปรที่มีค่า p -value น้อยกว่า 0.05 ถือว่ามีนัยสำคัญทางสถิติ

การวิเคราะห์ระดับภูมิภาคและเศรษฐกิจสังคมของภาวะไร้บ้าน: แนวโน้มระดับโลกและตำแหน่งของประเทศไทย

ภาวะไร้บ้านเป็นปัญหาระดับโลกที่ส่งผลกระทบต่อผู้คนนับล้านคนโดยมีความแตกต่างกันอย่างมากในแต่ละภูมิภาคเนื่องจากโครงสร้างเศรษฐกิจนโยบายของรัฐบาลและค่าใช้จ่ายความปลอดภัยทางสังคมระดับของภาวะไร้บ้านไม่ได้สะท้อนเพียงแค่ปัญหาที่อยู่อาศัยไม่เพียงพอเท่านั้นแต่ยังรวมถึงความแตกต่างทางเศรษฐกิจและสังคมที่กว้างขึ้นเช่นความไม่เท่าเทียมกันของรายได้การว่างงานและการเข้าถึงบริการทางสังคมที่จำเป็นการทำความเข้าใจความแตกต่างในระดับภูมิภาคของภาวะไร้บ้านจะช่วยให้เข้าใจอย่างลึกซึ้งถึงประสิทธิผลของแนวทางนโยบายที่แตกต่างกันและความท้าทายเชิงโครงสร้างที่ประเทศต่างๆ เผชิญในระดับโลกเอเชียมีประชากรไร้บ้านมากที่สุดโดยมีมากกว่า 33 ล้านคนซึ่งเป็นผลมาจากการขยายตัวของเมืองอย่างรวดเร็วความไม่เท่าเทียมกันทางเศรษฐกิจและระบบสวัสดิการสังคมที่ไม่เพียงพอตามมาด้วยแอฟริกาโดยมีประชากรไร้บ้านมากกว่า 21 ล้านคนซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความยากจนที่ยังรากลึกและการขาดโครงสร้างพื้นฐานในทางกลับกันยุโรปและอเมริกาเหนือมีรายงานจำนวนประชากรที่น้อยกว่าเมื่อเทียบกับกันเนื่องจากโครงการคุ้มครองทางสังคมและนโยบายที่อยู่อาศัยที่เข้มงวดยิ่งขึ้นแต่ปัญหาคนไร้บ้านยังคงเป็นปัญหาเร่งด่วนในเมืองใหญ่แม้ว่าประเทศไทยจะมีรายงานประชากรไร้บ้านค่อนข้างน้อยโดยอยู่ที่ประมาณ 2,700 คน แต่ยังคงมีปัญหาคriticalเกี่ยวกับความถูกต้องของข้อมูลและการรวมเอากรอบสวัสดิการสังคมเข้าไว้ด้วยกัน เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศเพื่อนบ้านในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เช่น ฟิลิปปินส์และอินโดนีเซีย ซึ่งมีอัตราการไร้บ้านสูงกว่าอย่างเห็นได้ชัด ประเทศไทยดูเหมือนจะมีกลไกสวัสดิการที่มีประสิทธิภาพมากกว่า อย่างไรก็ตามการเข้าถึงและความยั่งยืนของบริการเหล่านี้โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับกลุ่มที่ถูกละเลยโดยการวิเคราะห์แนวโน้มระดับภูมิภาคและเปรียบเทียบสถานการณ์ของประเทศไทยกับรูปแบบทั่วโลกส่วนนี้มุ่งหวังที่จะให้ความเข้าใจอย่างครอบคลุมเกี่ยวกับปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมที่มีอิทธิพลต่อภาวะไร้บ้าน

นอกจากนี้ยังเน้นย้ำถึงประเด็นนโยบายสำคัญ เช่น เสถียรภาพการจ้างงาน การกระจายรายได้ และการแทรกแซงของรัฐบาลซึ่งมีบทบาทสำคัญในการแก้ไขปัญหาภาวะไร้บ้านอย่างมีประสิทธิภาพ การทำความเข้าใจพลวัตเหล่านี้ถือเป็นสิ่งจำเป็นในการพัฒนาแนวทางที่ครอบคลุมและเท่าเทียมกันสำหรับสวัสดิการสังคมที่รับรองแนวทางแก้ไขปัญหาระยะยาวสำหรับผู้ที่มีความเสี่ยงต่อการไร้บ้าน

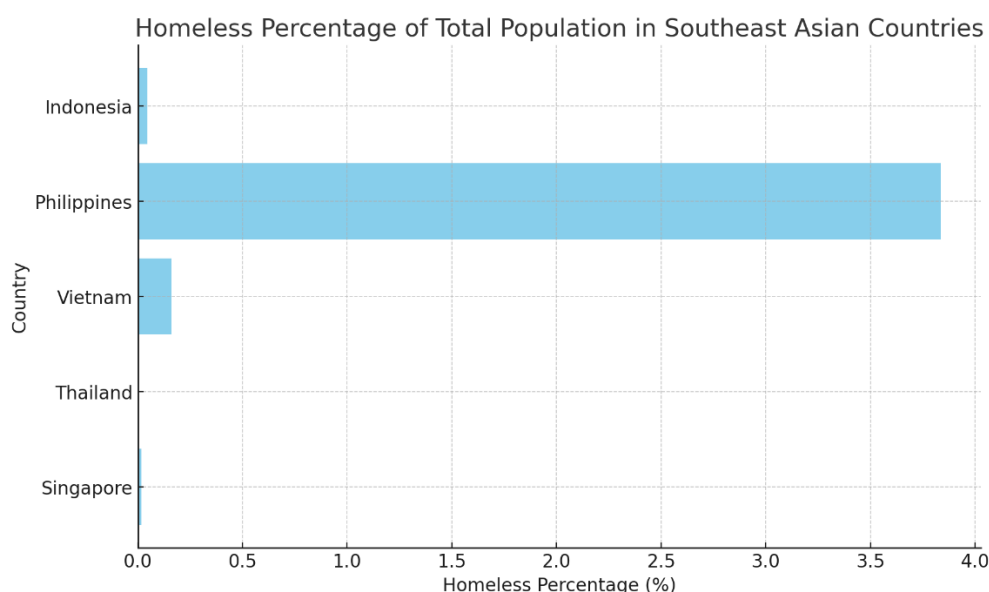

ภาพที่ 1 ประชากรไร้บ้านในแต่ละภูมิภาค

ที่มา : Our World in Data. (2023)

ข้อมูลที่ให้มาเน้นย้ำถึงความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญของประชากรไร้บ้านในแต่ละภูมิภาคของโลก เอเชียมีประชากรไร้บ้านมากที่สุด โดยมีมากกว่า 33 ล้านคน ซึ่งสะท้อนถึงความท้าทายที่เผชิญในพื้นที่ที่มีประชากรหนาแน่นและการขยายตัวของเมืองอย่างรวดเร็ว รองลงมาคือแอฟริกา ซึ่งมีประชากรไร้บ้านมากกว่า 21 ล้านคน ซึ่งสะท้อนถึงความยากจน การอพยพภายในประเทศ และการขาดแคลนโครงสร้างพื้นฐานด้านที่อยู่อาศัยในประเทศต่างๆ ของแอฟริกา ในทางกลับกัน ยุโรปรายงานว่าประชากรไร้บ้านมีจำนวนน้อยกว่ามากโดยอยู่ที่เพียงกว่า 2 ล้านคนซึ่งอาจเป็นผลมาจากระบบสวัสดิการสังคมที่แข็งแกร่งขึ้น โปรแกรมสวัสดิการที่ครอบคลุมและการเน้นที่ที่อยู่อาศัยในสังคมในหลายประเทศในยุโรปในทำนองเดียวกันอเมริกาเหนือมีประชากรไร้บ้านค่อนข้างน้อยอยู่ที่ประมาณ 1.6 ล้านคนแม้ว่าตัวเลขนี้จะกระจุกตัวอยู่ในเมืองใหญ่ๆ เช่น ลอสแอนเจลิสและนิวยอร์กซึ่งเป็นเมืองที่ปัญหาคนไร้บ้านเป็นที่สังเกตได้และมีการพูดถึงบ่อยครั้งอเมริกาใต้ซึ่งมีผู้ไร้บ้านประมาณ 1 ล้านคนเผชิญกับความท้าทายที่คล้ายกับในแอฟริกาและเอเชียซึ่งความยากจนและความไม่เท่าเทียมกันในเมืองเป็นปัจจัยที่ทำให้จำนวนผู้ไร้บ้านเพิ่มสูงขึ้น โอเชียเนีย รวมถึงประเทศต่างๆ เช่น ออสเตรเลียและนิวซีแลนด์ รายงานว่าจำนวนผู้ไร้บ้านลดลงเหลือเกือบ 250,000 คนซึ่งสะท้อนให้เห็นทั้งเศรษฐกิจที่ร่ำรวยกว่าและบริการสังคมที่ดีกว่าในภูมิภาคนี้สุดท้ายข้อมูลยังรวมถึงรายการที่มีชื่อว่า “โอเชียเนีย” (ซึ่งดูเหมือนจะซ้ำกับโอเชียเนีย) โดยมีผู้ไร้บ้าน 224,617 คนและหมวด “อื่น ๆ” ซึ่งรายงานว่ามีคนไร้บ้าน

257,917 คนแม้ว่าจะไม่ชัดเจนว่าหมวดหมู่เหล่านี้หมายถึงภูมิภาคหรือประชากรที่เจาะจงใดก็ตาม การแบ่งตามภูมิภาคทำให้เราเข้าใจได้ว่าปัญหาคนไร้บ้านเป็นปัญหาที่ซับซ้อนและมีหลายแง่มุมซึ่งได้รับอิทธิพลจากปัจจัยต่าง ๆ เช่นสภาพเศรษฐกิจนโยบายของรัฐบาลการขยายตัวของเมืองและระบบช่วยเหลือทางสังคมในภูมิภาคอย่างเอเชียและแอฟริกาซึ่งความยากจนแพร่หลายและโอกาสทางเศรษฐกิจมีจำกัดมักพบปัญหาคนไร้บ้านมากกว่าในทางกลับกันภูมิภาคที่มีระบบสนับสนุนทางสังคมที่แข็งแกร่งกว่าเช่นยุโรปและอเมริกาเหนือมีจำนวนต่ำกว่าแม้ว่าปัญหายังคงมีนัยสำคัญในศูนย์กลางเมืองก็ตามการวิเคราะห์นี้อาจมีความเกี่ยวข้องอย่างยิ่งเมื่อพิจารณาว่าภูมิภาคต่างๆรวมถึงประเทศไทยมีวิธีการแก้ปัญหาคนไร้บ้านและการเข้าถึงสวัสดิการสังคมอย่างไรเท่าเทียมกันอย่างไรจากการพิจารณาว่าภูมิภาคอื่นๆจัดการกับคนไร้บ้านอย่างไรประเทศไทยสามารถดึงบทเรียนจากการแทรกแซงนโยบายและโครงการสังคมที่เคยได้ผลในพื้นที่อื่นมาใช้ได้

ภาพที่ 2 สัดส่วนประชากรไร้บ้านต่อประชากรทั้งหมดในประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้
ที่มา : World bank (2565)

การไร้ที่อยู่อาศัยเป็นปัญหาทางสังคมที่สำคัญซึ่งส่งผลกระทบต่อความสามารถของบุคคลในการเข้าถึงความต้องการพื้นฐาน เช่น ที่พักพิง การดูแลสุขภาพ และบริการสวัสดิการสังคม (United Nations, 2021) ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ การไร้ที่อยู่อาศัยมีความแตกต่างกันอย่างมากในแต่ละประเทศเนื่องจากความแตกต่างในการพัฒนาเศรษฐกิจ นโยบายสังคม และการแทรกแซงของรัฐบาล (World Bank, 2022) ประเทศไทยซึ่งเป็นที่รู้จักในเรื่องเศรษฐกิจที่ค่อนข้างมั่นคงและโครงการสวัสดิการสังคมที่จัดตั้งขึ้นอย่างดี มีประชากรไร้ที่อยู่อาศัยค่อนข้างน้อยเมื่อเทียบกับเพื่อนบ้านในภูมิภาค อย่างไรก็ตาม การมีอยู่ของระดับการไร้ที่อยู่อาศัยใด ๆ ก็ตามทำให้เกิดความกังวลเกี่ยวกับประสิทธิภาพและความเท่าเทียมกันของนโยบายสวัสดิการสังคม (Jones & Smith, 2020) การวิเคราะห์นี้ใช้ข้อมูลเกี่ยวกับการไร้ที่อยู่อาศัยในประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เพื่อตรวจสอบสถานการณ์การไร้ที่อยู่อาศัยในปัจจุบันของประเทศไทยที่เกี่ยวข้องกับภูมิภาคและประเมินว่าบริการสวัสดิการ

สังคมกระจายอย่างเท่าเทียมกันหรือไม่จากตารางเปอร์เซ็นต์ประชากรไร้บ้านในประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้พบว่าประเทศไทยมีประชากรไร้บ้านประมาณ 2,700 คนคิดเป็นเพียง 0.0038% ของประชากรทั้งหมด (71,721,112 คน) (ธนาคารพัฒนาเอเชีย, 2021) ตัวเลขนี้ต่ำกว่าฟิลิปปินส์อย่างมากซึ่งมีคนไร้บ้าน 4,500,000 คนคิดเป็น 3.83% ของประชากรทั้งหมดและอินโดนีเซียซึ่งคนไร้บ้าน 122,000 คน คิดเป็น 0.043 % ของประชากรทั้งหมด (ธนาคารโลก, 2022) เปอร์เซนต์ที่ต่ำของคนไร้บ้านในประเทศไทยบ่งชี้ว่าโครงการสวัสดิการสังคมของประเทศอาจมีประสิทธิภาพในการป้องกันภาวะไร้บ้านขั้นรุนแรงอย่างไรก็ตามจำเป็นต้องประเมินอย่างมีวิจารณญาณว่าการเข้าถึงสวัสดิการสังคมมีความเท่าเทียมครอบคลุมและยั่งยืนสำหรับบุคคลทุกคนหรือไม่

ตารางที่ 1 ความว่างของงานของประเทศไทยและภูมิภาคที่แตกต่างกันในปี 1991 ถึง 2023

ปี	ประเทศไทย (%)	โลก (%)	ผู้ซื้อ (%)	เอเชียตะวันออกเฉียงใต้และแปซิฟิก (%)	ในเขตเมือง (%)	อเมริกา (%)
1991	2.6	5.1	5.0	2.4	8.3	7.4
1992	1.4	5.7	5.5	2.4	9.0	7.5
1993	1.5	5.5	5.3	2.7	10.7	6.9
1994	1.3	5.3	5.1	3.0	11.7	6.1
1995	1.1	5.7	5.5	3.0	11.4	5.6
1996	1.1	5.7	5.5	3.1	11.6	5.4
1997	0.9	5.7	5.5	3.2	11.6	4.9
1998	3.4	6.0	5.8	3.5	11.2	4.5
1999	3.0	6.0	5.8	3.7	10.5	4.2
2000	2.4	6.0	5.8	3.6	9.5	4.0
2001	2.6	6.0	5.8	4.0	8.4	4.7
2002	1.8	6.0	5.8	4.3	8.7	5.8
2003	1.5	6.0	5.8	4.5	9.0	6.0
2004	1.5	6.0	5.8	4.4	9.3	5.5
2005	1.4	6.0	5.8	4.5	9.2	5.1
2549	1.2	6.0	5.8	4.4	8.4	4.6
2007	1.2	6.0	5.8	4.4	7.5	4.6
2008	1.2	6.0	5.8	4.4	7.5	7.3
2009	1.5	6.0	5.8	4.5	9.6	9.3

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ปี	ประเทศไทย (%)	โลก (%)	ผู้ซื้อ (%)	เอเชียตะวันออกเฉียงใต้และแปซิฟิก (%)	ในเขตเมือง (%)	อเมริกา (%)
2010	0.6	6.0	5.8	4.2	10.2	9.6
2011	0.7	6.0	5.8	4.1	10.3	8.9
2012	0.6	6.0	5.8	4.0	11.4	8.1
2013	0.2	6.0	5.8	4.0	12.0	7.4
2014	0.6	6.0	5.8	4.0	11.6	6.2
2015	0.6	6.0	5.8	4.1	10.9	5.3
2016	0.7	6.0	5.8	4.0	10.0	4.9
2017	0.8	6.0	5.8	3.9	9.1	4.4
2018	0.8	6.0	5.8	3.8	8.2	3.9
2019	0.7	6.0	5.8	3.9	7.5	3.7
2020	1.1	6.0	5.8	4.3	7.8	8.1
2021	1.2	6.0	5.8	4.1	7.7	5.4
2022	0.9	6.0	5.8	4.1	6.7	3.2
2023	0.7	6.0	5.8	3.9	6.6	3.1

ที่มา : World bank. (2025).

ตารางที่ 1 ให้อำนาจประกอบด้วยข้อมูลการว่างงานในภูมิภาคและประเทศต่างๆ รวมถึงประเทศไทยในช่วงหลายทศวรรษที่ผ่านมา หากต้องการเชื่อมโยงข้อมูลนี้กับหัวข้อ"การเข้าถึงสวัสดิการสังคมขั้นพื้นฐานอย่างเท่าเทียมกันสำหรับคนไร้บ้านในประเทศไทย"เรามาเน้นที่ผลการค้นพบที่สำคัญและผลกระทบที่มีต่อคนไร้บ้านและสวัสดิการสังคมในประเทศไทยกัน

1. แนวโน้มการว่างงานและผลกระทบต่อคนไร้บ้านอัตราการว่างงานในประเทศไทย: อัตราการว่างงานของประเทศไทยมีการผันผวนแต่ยังคงค่อนข้างต่ำเมื่อเทียบกับภูมิภาคอื่นๆ ตัวอย่างเช่น ในปี 1991 ประเทศไทยมีอัตราการว่างงานอยู่ที่ 2.63% ซึ่งลดลงเหลือ 1.35% ในปี 1992 และยังคงอยู่ในระดับต่ำในปีต่อๆ มา โดยเฉลี่ยอยู่ที่ประมาณ 1% ในช่วงปลายทศวรรษ 1990 และต้นทศวรรษ 2000 แนวโน้มนี้บ่งชี้ว่าประเทศไทยมีตลาดแรงงานที่ค่อนข้างเสถียรเมื่อเทียบกับภูมิภาคอื่น ๆ อย่างไรก็ตามอัตราการว่างงานที่ต่ำไม่ได้บ่งชี้ว่าทุกคนมีงานทำที่ยั่งยืนหรือมีรายได้ดีโดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับประชากรที่เปราะบางที่สุดความเกี่ยวข้องกับภาวะไร้บ้าน: แม้ว่าอัตราการว่างงานของประเทศไทยจะต่ำแต่ก็ไม่ได้รับประกันการเข้าถึงสวัสดิการสังคมอย่างเท่าเทียมกันสำหรับพลเมืองทุกคนโดยเฉพาะกลุ่มที่ถูกละเลย เช่น ความเหลื่อมล้ำทาง

เศรษฐกิจและการขาดแคลนที่อยู่อาศัยราคาไม่แพงสามารถผลักดันให้เกิดภาวะไร้บ้านได้แม้ในประเทศที่มีอัตราการว่างงานต่ำเสถียรภาพในตลาดการจ้างงานอาจช่วยลดภาวะไร้บ้านได้ในระดับหนึ่งแต่ก็อาจปกปิดปัญหาเชิงระบบที่ลึกซึ้งกว่าซึ่งทำให้บุคคลไม่สามารถมีที่อยู่อาศัยที่มั่นคงหรือบริการทางสังคมที่จำเป็นได้

2. การเปรียบเทียบตามภูมิภาคโลกอาหรับและแอฟริกาใต้สะท้อนว่าอัตราการว่างงานในโลกอาหรับและแอฟริกาใต้สะท้อนว่าประเทศไทยโดยตัวเลขสูงเกิน 10 % ในเวลาหลายปีโดยเฉพาะในโลกอาหรับอัตราการว่างงานที่สูงขึ้นนี้มักสัมพันธ์กับการเข้าถึงบริการทางสังคมที่น้อยลงและความเสี่ยงต่อความยากจนและภาวะไร้บ้านที่เพิ่มมากขึ้นในภูมิภาคที่มีอัตราการว่างงานสูงอัตราการว่างงานมีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้นเนื่องจากขาดโอกาสในการจ้างงานที่อยู่อาศัยราคาไม่แพงและการสนับสนุนทางสังคมเขตยูโรและเอเชียตะวันออก:ภูมิภาคยุโรปตะวันออกและแปซิฟิกมีอัตราการว่างงานสูงขึ้นในช่วงที่เศรษฐกิจตกต่ำ ดังจะเห็นได้จากปี 2552 เมื่ออัตราการว่างงานทั่วโลกเพิ่มขึ้นเนื่องจากวิกฤตการณ์ทางการเงิน ประเทศในภูมิภาคเหล่านี้จะมีระบบสวัสดิการสังคมที่แข็งแกร่งกว่าแต่ระบบเหล่านี้เผชิญกับความท้าทายในการเข้าถึงอย่างเท่าเทียมกันโดยเฉพาะในช่วงที่เศรษฐกิจตึงตัวประเทศไทยสามารถศึกษาจากภูมิภาคเหล่านี้เพื่อสร้างระบบสวัสดิการสังคมที่แข็งแกร่งยิ่งขึ้นสำหรับประชากรไร้บ้านเพื่อให้แน่ใจว่าพวกเขาสามารถเข้าถึงที่อยู่อาศัยและการสนับสนุนได้แม้ในช่วงวิกฤตการณ์

3. การดำเนินงานของประเทศไทยในบริบทสวัสดิการสังคมผลกระทบต่อการเข้าถึงสวัสดิการสังคม:อัตราการว่างงานที่ต่ำของประเทศไทยในช่วงหลายทศวรรษที่ผ่านมาอาจบ่งชี้ว่าเศรษฐกิจค่อนข้างมีเสถียรภาพแต่ไม่ได้แก้ไขปัญหาดังกล่าวเช่นความไม่เท่าเทียมกันของรายได้การขาดแคลนที่อยู่อาศัยราคาไม่แพงหรือการเข้าถึงสวัสดิการของกลุ่มคนด้อยโอกาสได้อย่างครอบคลุม ประชากรไร้บ้านอาจยังเผชิญกับอุปสรรคในระบบเช่นการขาดเอกสารปัญหาสุขภาพจิตและการตีตราทางสังคมซึ่งขัดขวางไม่ให้พวกเขาเข้าถึงบริการสวัสดิการความเกี่ยวข้องกับโครงการสวัสดิการสังคม:ระบบสวัสดิการสังคมของประเทศไทยจำเป็นต้องให้ความสนใจว่าผู้ที่มีความเสี่ยงสูงที่สุดที่จะไร้ที่อยู่อาศัยเช่นคนงานที่ทำงานแรงงานข้ามชาติและบุคคลที่ไม่มีที่อยู่อาศัยที่มั่นคงสามารถเข้าถึงทรัพยากรได้อย่างเท่าเทียมกันซึ่งรวมถึงการเข้าถึงการดูแลสุขภาพที่อยู่อาศัยชั่วคราวความช่วยเหลือทางกฎหมายและการสนับสนุนระยะยาวเพื่อกลับคืนสู่สังคมข้อมูลการว่างงานระบุว่าแม้ว่าประเทศไทยจะมีอัตราการว่างงานค่อนข้างต่ำแต่ความแตกต่างทางเศรษฐกิจยังคงมีอยู่ซึ่งอาจส่งผลให้เกิดการไร้ที่อยู่อาศัยเมื่อผู้คนไม่สามารถเข้าถึงบริการทางสังคมเหล่านี้ได้

4. ผลกระทบเชิงนโยบายต่อประเทศไทยการแก้ไขปัญหาการว่างงานไม่เต็มที่:ประเทศไทยจะต้องแก้ไขปัญหาการว่างงาน ไม่เต็มที่และต้องแน่ใจว่าไม่เพียงแต่จะมีให้เท่านั้นแต่จะต้องมีรายได้เพียงพอที่จะตอบสนองความต้องการพื้นฐานของคนงานรวมถึงการเข้าถึงที่อยู่อาศัยและการดูแลสุขภาพแนวทาง Housing First:ประเทศต่างๆในเอเชียตะวันออกและยุโรปที่เผชิญกับวิกฤตเศรษฐกิจได้เริ่มนำแนวทาง Housing First มาใช้ ซึ่งเสนอที่อยู่อาศัยให้กับคนไร้บ้านก่อนเป็นอันดับแรก ก่อนที่จะแก้ไขปัญหาอื่นๆ เช่น การจ้างงานสุขภาพจิตหรือการใช้สารเสพติดประเทศไทยอาจพิจารณาใช้แนวทางที่คล้ายคลึงกันเพื่อให้แน่ใจว่าคนไร้บ้านมีรากฐานที่มั่นคงก่อนที่จะพวกเขาจะกลับเข้าสู่กำลังแรงงานหรือเข้าสู่สังคมได้อีกครั้งการสร้างระบบสวัสดิการ

สังคมที่แข็งแกร่งยิ่งขึ้น:เนื่องจากอัตราการว่างงานของประเทศไทยค่อนข้างต่ำการเน้นที่การสร้างระบบสวัสดิการสังคมที่ครอบคลุมมากขึ้นจึงมีความสำคัญ โดยควรครอบคลุมถึงการสนับสนุนทางการเงินสำหรับผู้ว่างงานที่อยู่อาศัยที่ได้รับการอุดหนุนและบริการด้านสุขภาพจิตสำหรับประชากรไร้บ้านการสร้างนโยบายที่ครอบคลุมมากขึ้นซึ่งเข้าถึงกลุ่มที่เปราะบางที่สุดจะเป็นกุญแจสำคัญในการป้องกันและลดปัญหาการไร้บ้านในประเทศไทย แม้ว่าประเทศไทยจะมีอัตราการว่างงานค่อนข้างต่ำเมื่อเทียบกับหลายภูมิภาค แต่ก็ไม่ได้เป็นหลักประกันว่าประชากรกลุ่มเปราะบางที่สุดรวมถึงคนไร้บ้านจะสามารถเข้าถึงสวัสดิการสังคมขั้นพื้นฐานได้อย่างเท่าเทียมกันความสัมพันธ์ระหว่างอัตราการว่างงานที่ต่ำและคนไร้บ้านนั้นไม่ชัดเจนนักและประเทศไทยต้องเน้นที่การแก้ไขความไม่เท่าเทียมกันเชิงโครงสร้างขยายเครือข่ายความปลอดภัยทางสังคมและให้แน่ใจว่าระบบสวัสดิการมีความครอบคลุมอย่างแท้จริงการพิจารณาแนวโน้มในภูมิภาคและตัวอย่างระดับโลกจะทำให้ประเทศไทยสามารถเสริมสร้างการตอบสนองต่อปัญหาคนไร้บ้านและจัดให้มีระบบสนับสนุนที่เท่าเทียมกันมากขึ้นสำหรับพลเมืองที่ถูกละเลยมากที่สุด

ตัวชี้วัดทางเศรษฐกิจและสังคมที่มีอิทธิพลต่อนโยบายสวัสดิการในประเทศไทย

ภาพที่ 3 อัตราการจ้างงานในประเทศไทย ระหว่างปี พ.ศ. 2553–2563

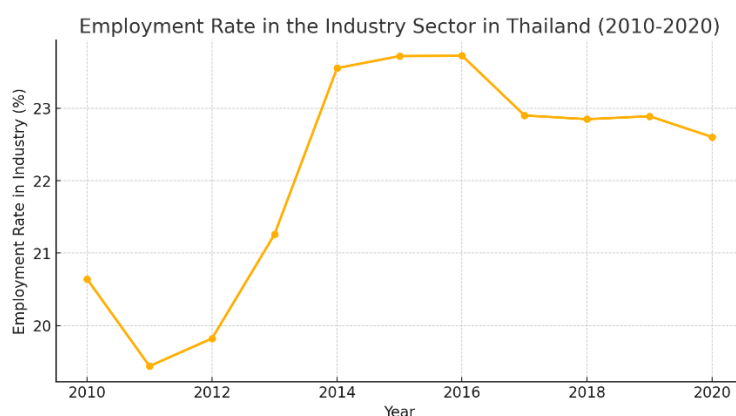
ที่มา : World bank. (2025).

อัตราการจ้างงานของประเทศไทยตั้งแต่ปี 2553 ถึง 2563 มีแนวโน้มลดลง โดยมีการผันผวน ตลอดช่วงเวลา อัตราการจ้างงานสูงสุดที่บันทึกไว้คือในปี 2554 ที่ 72.796% ในขณะที่อัตราต่ำสุดคือในปี 2563 ที่ 66.283% อัตราการจ้างงานโดยเฉลี่ยในช่วงเวลาดังกล่าวอยู่ที่ 69.06% โดยมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ 2.25 ซึ่งบ่งชี้ถึงความแปรปรวนในระดับปานกลาง

เมื่อพิจารณาแนวโน้มดังกล่าวอย่างใกล้ชิด จะพบว่าหลังจากอัตราการจ้างงานแตะจุดสูงสุดในปี 2554 อัตราการจ้างงานก็ลดลงอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะหลังจากปี 2556 การลดลงนี้เห็นได้ชัดเจนมากขึ้น ตั้งแต่ปี 2557 เป็นต้นมา โดยอัตราการจ้างงานลดลงต่ำกว่า 70% และยังคงลดลงทุกปี การลดลงที่สำคัญที่สุด

เกิดขึ้นระหว่างปี 2556 ถึง 2557 ซึ่งบ่งชี้ถึงการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจมหภาคที่อาจเกิดขึ้นหรือการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างในตลาดแรงงาน แนวโน้มข้างล่างอาจเกิดจากหลายปัจจัย เช่น ความผันผวนทางเศรษฐกิจ การเปลี่ยนแปลงในการจ้างงานภาคอุตสาหกรรม และการเปลี่ยนแปลงทางประชากรศาสตร์

อัตราการจ้างงานที่ลดลงอาจส่งผลต่อนโยบายตลาดแรงงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการแก้ไขปัญหาความมั่นคงในการทำงานและความยืดหยุ่นทางเศรษฐกิจ นอกจากนี้ยังอาจบ่งชี้ถึงการเปลี่ยนแปลงในการมีส่วนร่วมของกำลังแรงงาน การทำงานอัตโนมัติหรือการเปลี่ยนแปลงในความต้องการแรงงานในแต่ละภาคส่วน จำเป็นต้องมีการสืบสวนเพิ่มเติมเพื่อระบุสาเหตุหลักของการลดลงนี้และประเมินมาตรการนโยบายที่จะช่วยเพิ่มเสถียรภาพการจ้างงานในประเทศไทย

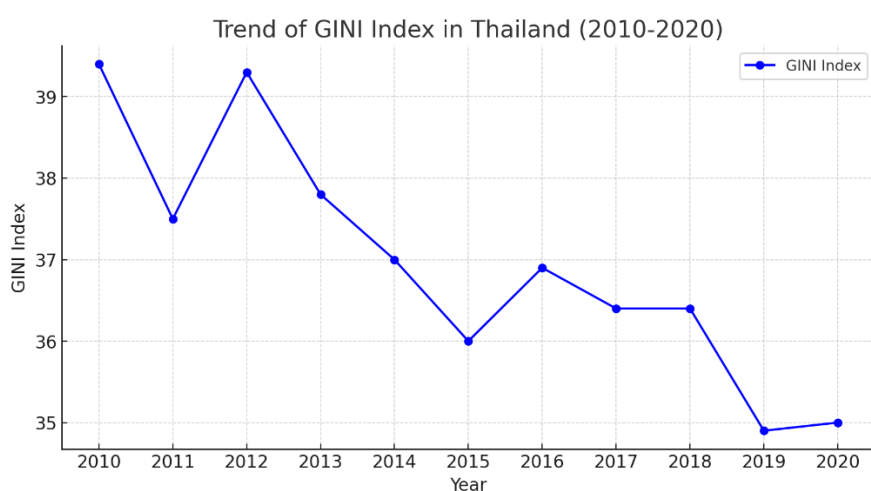

ภาพที่ 4 อัตราการจ้างงานในภาคอุตสาหกรรมของประเทศไทย ระหว่างปี พ.ศ. 2553-2563
ที่มา : World bank. (2025).

อัตราการจ้างงานในภาคอุตสาหกรรมของประเทศไทยตั้งแต่ปี 2010 ถึง 2020 มีแนวโน้มผันผวน โดยมีการเพิ่มขึ้นโดยทั่วไปจนถึงปี 2016 ตามมาด้วยการลดลงเล็กน้อยและคงที่ อัตราการจ้างงานสูงสุดที่ 23.72% ในปี 2016 หลังจากนั้นก็สังเกตเห็นแนวโน้มลดลง โดยแต่ละระดับ 22.6% ในปี 2020 อัตราการจ้างงานเฉลี่ยในช่วงเวลาดังกล่าวอยู่ที่ 22.13% โดยต่ำสุดอยู่ที่ 19.44% ในปี 2011 และสูงสุดอยู่ที่ 23.72% ในปี 2016 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานที่ 1.57% บ่งชี้ถึงความแปรปรวนในระดับปานกลางในระดับการจ้างงานในช่วงเวลาดังกล่าว เนื่องจากการจ้างงานในภาคอุตสาหกรรมแต่ละระดับสูงสุดในปี 2559 ช่วงเวลาดังกล่าวอาจสอดคล้องกับการปรับปรุงสวัสดิการสังคมและการลดจำนวนคนไร้บ้าน อย่างไรก็ตาม การลดลงของการจ้างงานในเวลาต่อมาตั้งแต่ปี 2559 เป็นต้นไปทำให้เกิดความกังวลเกี่ยวกับผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นต่อประชากรกลุ่มเปราะบางโดยเน้นย้ำถึงความจำเป็นในการติดตามแนวโน้มการไร้บ้านอย่างต่อเนื่องที่เกี่ยวข้องกับพลวัตของตลาดแรงงานจากมุมมองด้านนโยบายแนวโน้มที่สังเกตพบเน้นย้ำถึงความสำคัญของการรักษาเสถียรภาพและขยายโอกาสในการจ้างงานภายในภาคอุตสาหกรรมเพื่อรักษาผลกระทบเชิงบวกต่อสังคมอัตราการจ้างงานที่ลดลงหลังปี 2559แสดงให้เห็นว่าควรเสริมสร้างนโยบายการสร้างงานโดยเฉพาะในอุตสาหกรรมที่สามารถรองรับแรงงานจำนวนมากนอกจากนี้เพื่อบรรเทาผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคมจากความผันผวนของการ

จ้างงานควรพิจารณาการกระจายโอกาสทางเศรษฐกิจนอกเหนือจากภาคอุตสาหกรรม โดยเฉพาะในภาคบริการและเทคโนโลยี นอกจากนี้ การฝึกอบรมอาชีพศึกษาและความคิดริเริ่มในการพัฒนาทักษะที่ปรับให้เหมาะสมกับความต้องการของอุตสาหกรรมอาจช่วยเพิ่มความสามารถในการปรับตัวของตลาดแรงงาน ทำให้แรงงานมีความยืดหยุ่นและสามารถรับมือกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจได้

โดยสรุป แม้ว่าภาคอุตสาหกรรมจะมีบทบาทสำคัญในการสร้างงาน แต่ความผันผวนของภาคอุตสาหกรรมทำให้จำเป็นต้องมีมาตรการเชิงรุกเพื่อป้องกันผลกระทบเชิงลบต่อสวัสดิการสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในความสัมพันธ์กับการไร้ที่อยู่อาศัย การสร้างโอกาสการจ้างงานที่มั่นคงและครอบคลุมจะเป็นสิ่งสำคัญในการส่งเสริมความมั่นคงทางเศรษฐกิจและการเข้าถึงสวัสดิการสังคมขั้นพื้นฐานอย่างเท่าเทียมกันในประเทศไทย

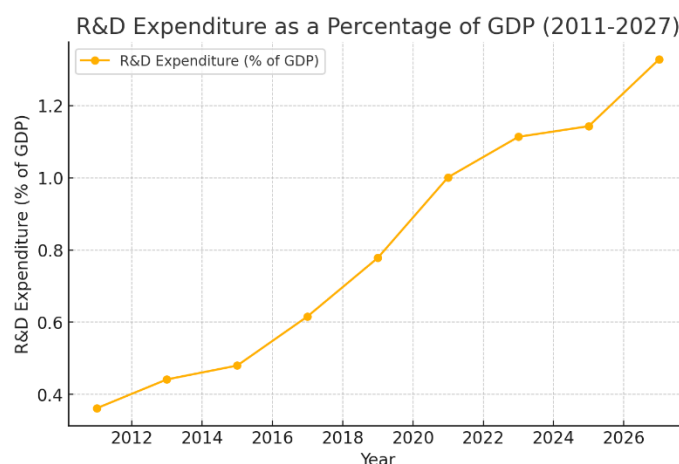
ภาพที่ 5 แนวโน้มดัชนีจีนิในประเทศไทย (พ.ศ. 2553-2563)

ที่มา : World bank. (2025).

ดัชนี GINI ของประเทศไทยตั้งแต่ปี 2010 ถึง 2020 แสดงให้เห็นแนวโน้มที่ผันผวนแต่โดยรวมแล้วลดลง ซึ่งบ่งชี้ถึงการลดลงของความไม่เท่าเทียมกันของรายได้ ดัชนีเริ่มต้นที่ 39.4 ในปี 2010 มีความผันผวนเล็กน้อย ไปถึง 39.3 ในปี 2012 จากนั้นค่อย ๆ ลดลงเหลือ 35.0 ในปี 2020 การลดลงอย่างรวดเร็วที่สุดเกิดขึ้นระหว่างปี 2018 ถึง 2019 ซึ่งดัชนีลดลงจาก 36.4 เป็น 34.9 ซึ่งบ่งชี้ถึงการลดลงอย่างมีนัยสำคัญของความไม่เท่าเทียมกัน

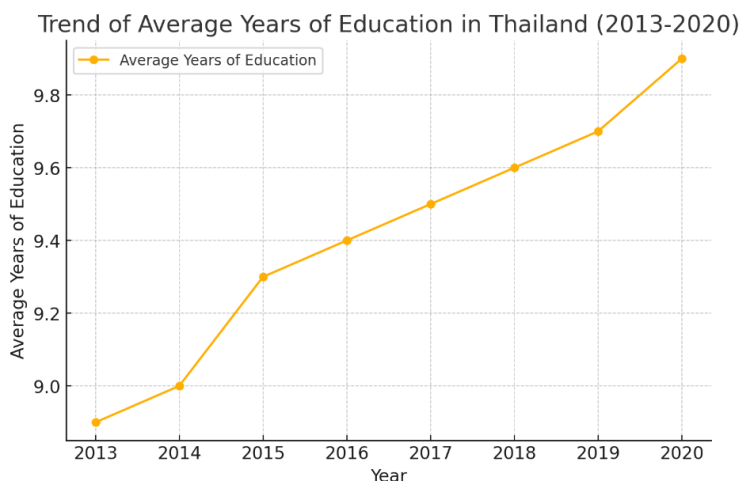
แนวโน้มนี้อาจเกิดจากนโยบายของรัฐบาลที่มุ่งลดความเหลื่อมล้ำของรายได้ การปรับปรุงโครงสร้างสวัสดิการสังคม และการเติบโตทางเศรษฐกิจที่เป็นประโยชน์ต่อกลุ่มที่มีรายได้น้อย อย่างไรก็ตาม การเพิ่มขึ้นเป็นระยะๆ เช่น ในปี 2012 และ 2016 บ่งชี้ว่าการลดความเหลื่อมล้ำไม่ได้มีความสม่ำเสมออย่างสมบูรณ์ ความผันผวนเหล่านี้อาจเชื่อมโยงกับปัจจัยทางเศรษฐกิจภายนอก การเปลี่ยนแปลงรูปแบบการจ้างงาน หรือการเปลี่ยนแปลงนโยบายที่ส่งผลต่อการกระจายรายได้

แม้ว่าภาพรวมจะดีขึ้นแต่ประเทศไทยยังคงเผชิญกับความท้าทายในการกระจายรายได้อย่างเท่าเทียมกันควรมีการวิเคราะห์ประสิทธิภาพของนโยบายทางสังคมและเศรษฐกิจเพิ่มเติมเพื่อพิจารณาบทบาทของนโยบายเหล่านี้ในการลดความเหลื่อมล้ำนอกจากนี้จำเป็นต้องมีการศึกษาเชิงคุณภาพเพื่อสำรวจปัจจัยโครงสร้างพื้นฐานที่ส่งผลต่อความเหลื่อมล้ำของรายได้เพื่อให้แน่ใจว่าการลดลงของดัชนี GINI ที่สังเกตพบจะส่งผลให้คุณภาพชีวิตของประชากรกลุ่มด้อยโอกาสดีขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม

ภาพที่ 6 การลงทุนด้านวิจัยและพัฒนาคิดเป็นร้อยละของ GDP (พ.ศ. 2554-2570)
ที่มา : World bank. (2025).

ภาพแสดงแนวโน้มของค่าใช้จ่ายด้านการวิจัยและพัฒนาเป็นเปอร์เซ็นต์ของ GDP ในประเทศไทย ตั้งแต่ปี 2554 ถึง 2570 ข้อมูลดังกล่าวเผยให้เห็นแนวโน้มขาขึ้นอย่างต่อเนื่องซึ่งบ่งชี้ถึงการเน้นย้ำ การลงทุนด้านการวิจัยและพัฒนาเพิ่มขึ้นตั้งแต่ปี 2011 ถึงปี 2015 การเพิ่มขึ้นของค่าใช้จ่ายด้านการวิจัยและพัฒนาเป็นไปอย่างค่อยเป็นค่อยไป โดยขยับจาก 0.3615% เป็น 0.4799% อย่างไรก็ตาม หลังจากปี 2015 จะเห็นการเพิ่มขึ้นอย่างชัดเจนมากขึ้น โดยแต่ละระดับ 0.7783% ในปี 2019 และเกิน 1% ในปี 2021 แนวโน้ม ขาขึ้นยังคงดำเนินต่อไปในปีที่คาดการณ์ไว้ โดยแต่ละระดับสูงสุดที่ 1.3282 % ในปี 2027 การเพิ่มขึ้นของค่าใช้จ่ายด้านการวิจัยและพัฒนาอย่างต่อเนื่องนี้บ่งชี้ว่ารัฐบาลไทยและภาคเอกชนให้ความสำคัญกับนวัตกรรมและความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี การลงทุนดังกล่าวน่าจะมีส่วนสนับสนุนการเติบโตทางเศรษฐกิจในระยะยาว ผลผลิตที่เพิ่มขึ้นและความสามารถในการแข่งขันที่สูงขึ้นในตลาดโลกนอกจากนี้การเพิ่มเงินทุนด้านการวิจัยและพัฒนาอาจส่งผลดีต่อโอกาสในการจ้างงานอุตสาหกรรมที่ใช้ความรู้และการพัฒนาทุนมนุษย์โดยรวม อย่างไรก็ตามจำเป็นต้องมีการวิจัยเพิ่มเติมเพื่อประเมินประสิทธิภาพและผลกระทบของการลงทุนเหล่านี้ต่อสวัสดิการทางเศรษฐกิจและสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการแก้ไขปัญหาต่างๆ เช่น การไร้ที่อยู่อาศัยและความไม่เท่าเทียมกัน

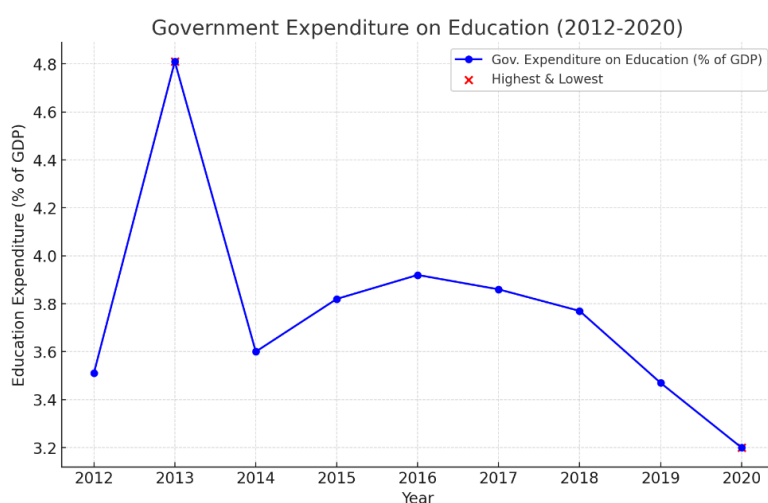

ภาพที่ 7 แนวโน้มจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยในประเทศไทย (พ.ศ. 2556-2563)

ที่มา : World bank. (2025).

ภาพแสดงแนวโน้มจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของประเทศไทยตั้งแต่ปี 2556 ถึง 2563 ข้อมูลดังกล่าวบ่งชี้ว่ามีการเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องในแต่ละปี โดยเริ่มจาก 8.90 ปีในปี 2556 และเพิ่มขึ้นเป็น 9.90 ปีในปี 2563 แนวโน้มที่เพิ่มขึ้นนี้ชี้ให้เห็นถึงการปรับปรุงอย่างต่อเนื่องในการเข้าถึงและการรักษาไว้ในระบบการศึกษา

สังเกตได้ว่าการเพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัดระหว่างปี 2014 ถึง 2015 โดยจำนวนปีการศึกษา เฉลี่ยเพิ่มขึ้นจาก 9.00 ปีเป็น 9.30 ปี การเติบโตยังคงคงที่หลังจากนั้น สะท้อนถึงนโยบายการศึกษาที่ก้าวหน้า การลงทุนของรัฐบาลที่เพิ่มขึ้น หรือโครงสร้างพื้นฐานด้านการศึกษาที่ได้รับการปรับปรุง อย่างไรก็ตาม แม้ว่าแนวโน้มจะเป็นไปในทางบวก แต่การเพิ่มขึ้นโดยรวมยังคงเป็นไปอย่างค่อยเป็นค่อยไปซึ่งบ่งชี้ว่าอาจต้องใช้ความพยายามเพิ่มเติมเพื่อเร่งการบรรลุผลทางการศึกษาโดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับประชากรที่ด้อยโอกาสการวิเคราะห์เพิ่มเติมอาจสำรวจผลกระทบของการปรับปรุงเหล่านี้ต่อโอกาสในการจ้างงาน ความคล่องตัวทางเศรษฐกิจ และความเท่าเทียมทางสังคมภายในประเทศ

ภาพที่ 8 งบประมาณรัฐบาลด้านการศึกษา (พ.ศ. 2555-2563)

ที่มา : World bank. (2025).

ระหว่างปี 2010 ถึง 2020 รายจ่ายด้านการศึกษารัฐบาลไทยเป็นเปอร์เซ็นต์ของ GDP มีการเปลี่ยนแปลงอย่างเห็นได้ชัด ในปี 2010 รายจ่ายอยู่ที่ 3.51% ซึ่งเพิ่มขึ้นเป็น 4.81% ในปี 2011 อย่างไรก็ตาม ในปีต่อ ๆ มา รายจ่ายดังกล่าวลดลงเหลือ 3.15% ในปี 2020 แนวโน้มการใช้จ่ายด้านการศึกษาที่ลดลงนี้ถือเป็นเรื่องที่น่ากังวล โดยเฉพาะเมื่อพิจารณาว่าในปี 2562 ประเทศไทยจัดสรรงบประมาณ ด้านการศึกษาเพียง 3% ของ GDP ซึ่งลดลงจาก 3.7% เมื่อห้าปีก่อน การจัดสรรงบประมาณดังกล่าวต่ำกว่าที่คาดไว้ที่ 4.4% สำหรับประเทศในระยยะพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทย การลดงบประมาณด้านการศึกษาอาจส่งผลกระทบต่อคุณภาพการศึกษาและการเติบโตทางเศรษฐกิจในระยะยาว การลงทุนด้านการศึกษามีความสำคัญต่อการพัฒนาทุนมนุษย์ซึ่งจะช่วยสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน การลดลงของรายจ่ายด้านการศึกษาอาจขัดขวางความสามารถของประเทศไทยในการเพิ่มทักษะและผลผลิตของแรงงาน

เพื่อแก้ไขปัญหาหนี้ ขอแนะนำให้ประเทศไทยประเมินลำดับความสำคัญของงบประมาณอีกครั้ง เพื่อให้แน่ใจว่ามีการจัดสรรงบประมาณสำหรับการศึกษาอย่างเพียงพอ การจัดสรรค่าใช้จ่ายด้านการศึกษาให้สอดคล้องกับมาตรฐานสากลและศักยภาพทางเศรษฐกิจของประเทศถือเป็นสิ่งสำคัญในการส่งเสริมแรงงานที่มีทักษะและส่งเสริมความเจริญรุ่งเรืองทางเศรษฐกิจ

ตารางที่ 2 แสดงการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับจำนวนบุคคลไร้บ้าน

สมมติฐาน	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์	ค่าพี	สำคัญ
การจ้างงานที่เพิ่มขึ้นในภาคอุตสาหกรรมมีความเกี่ยวข้องกับการลดลงของจำนวนคนไร้บ้าน	-0.818	0.025	-
อัตราการจ้างงานที่สูงขึ้นมีความเกี่ยวข้องกับการลดลงของจำนวนคนไร้บ้าน	-0.855	0.014	-
ดัชนี GINI ที่สูงขึ้นมีความเกี่ยวข้องกับการเพิ่มขึ้นของจำนวนคนไร้บ้าน	-0.860	0.013	-
ดัชนีการพัฒนามนุษย์ (HDI) ที่สูงขึ้นมีความเกี่ยวข้องกับการลดลงของการไร้ที่อยู่อาศัย	0.883	0.008	-
ค่าใช้จ่ายด้านการวิจัยและพัฒนาที่เพิ่มขึ้นเป็นเปอร์เซ็นต์ของ GDP มีความเกี่ยวข้องกับการลดลงของจำนวนคนไร้บ้าน	0.909	0.005	-
อายุเฉลี่ยของการศึกษาที่สูงขึ้น (อายุ 15-59 ปี) เกี่ยวข้องกับจำนวนผู้ไร้บ้านที่ลดลง	0.927	0.003	-
การใช้จ่ายของรัฐบาลที่เพิ่มขึ้นด้านการศึกษามีความสัมพันธ์กับการลดลงของจำนวนคนไร้บ้าน	-0.860	0.013	-

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ที่นำเสนอในตารางที่ 1 พิจารณาความสัมพันธ์ ระหว่างปัจจัยทางเศรษฐกิจ และสังคมต่างๆ กับอัตราการไร้บ้านในประเทศไทย ผลการวิจัยระบุถึงความสัมพันธ์ที่สำคัญหลายประการ ดังนี้

อุตสาหกรรมการจ้างงานและภาวะไร้บ้าน: ความสัมพันธ์เชิงลบที่แข็งแกร่ง (-0.818) แสดงให้เห็นว่าโอกาสในการจ้างงานที่เพิ่มขึ้นภายในภาคอุตสาหกรรมมีความเกี่ยวข้องกับการลดลงของภาวะไร้บ้าน ซึ่งหมายความว่า การเพิ่มการจ้างงานในภาคอุตสาหกรรมอาจเป็นกลยุทธ์ที่มีประสิทธิภาพในการลดภาวะไร้บ้าน

อัตราการจ้างงานและภาวะไร้บ้าน ในทำนองเดียวกัน ความสัมพันธ์เชิงลบ (-0.855) ระหว่างอัตราการจ้างงานและภาวะไร้บ้านบ่งชี้ว่าอัตราการจ้างงานที่สูงขึ้นมีความเชื่อมโยงกับระดับภาวะไร้บ้านที่ลดลง ซึ่งเน้นย้ำถึงความสำคัญของนโยบายที่มุ่งเพิ่มโอกาสในการจ้างงานเพื่อบรรเทาภาวะไร้บ้าน

ดัชนี GINI และภาวะไร้บ้าน: ความสัมพันธ์เชิงลบ (-0.860) ระหว่างดัชนี GINI (การวัดความไม่เท่าเทียมกันของรายได้) และภาวะไร้บ้าน แสดงให้เห็นว่าความไม่เท่าเทียมกันของรายได้ที่สูงขึ้นมีความเกี่ยวข้องกับภาวะไร้บ้านที่เพิ่มขึ้น การแก้ไขปัญหาความไม่เท่าเทียมกันของรายได้ผ่านนโยบายเศรษฐกิจที่เท่าเทียมกันอาจมีความสำคัญในการลดภาวะไร้บ้าน

ดัชนีการพัฒนามนุษย์ (HDI) และภาวะไร้บ้าน: ความสัมพันธ์เชิงบวก (0.883) บ่งชี้ว่าการปรับปรุงดัชนีการพัฒนามนุษย์ซึ่งสะท้อนถึงการพัฒนามนุษย์โดยรวมมีความเกี่ยวข้องกับการลดลงของภาวะไร้บ้านซึ่งเน้นย้ำถึงบทบาทของกลยุทธ์การพัฒนาที่ครอบคลุมในการบรรเทาภาวะไร้บ้าน

ค่าใช้จ่ายด้านการวิจัยและพัฒนาเป็นเปอร์เซ็นต์ของ GDP และจำนวนผู้ไร้บ้าน: ความสัมพันธ์เชิงบวก (0.909) แสดงให้เห็นว่าการลงทุนที่เพิ่มขึ้นในการวิจัยและพัฒนาเชื่อมโยงกับการลดลงของจำนวนผู้ไร้บ้านซึ่งอาจเป็นผลมาจากการสร้างโซลูชันที่สร้างสรรค์และการเติบโตทางเศรษฐกิจที่กระตุ้นโดยกิจกรรมการวิจัยและพัฒนา

อายุเฉลี่ยของการศึกษา (อายุ 15-59 ปี) และการไร้ที่อยู่อาศัย: ความสัมพันธ์เชิงบวกที่แข็งแกร่ง (0.927) บ่งชี้ว่าระดับการศึกษาเฉลี่ยที่สูงขึ้นมีความเกี่ยวข้องกับการลดลงของอัตราการไร้ที่อยู่อาศัยที่ลดลงการลงทุนด้านการศึกษาจึงอาจเป็นปัจจัยสำคัญในการป้องกันภาวะไร้ที่อยู่อาศัย

รายจ่ายของรัฐบาลด้านการศึกษาและคนไร้บ้าน: ความสัมพันธ์เชิงลบ (-0.860) แสดงให้เห็นว่าการใช้จ่ายของรัฐบาลที่เพิ่มขึ้นด้านการศึกษาสัมพันธ์กับการลดลงของคนไร้บ้าน ซึ่งตอกย้ำความสำคัญของการลงทุนของภาครัฐด้านการศึกษาในฐานะเครื่องมือสำหรับเสถียรภาพทางสังคม

ข้อเสนอแนะ

คำแนะนำด้านนโยบาย

1. การกำหนดนโยบายที่มุ่งลดปัญหาคนไร้บ้านต้องใช้แนวทางองค์รวมการเพิ่มโอกาสในการจ้างงานเพียงอย่างเดียวอาจไม่เพียงพอจึงต้องพิจารณาปัจจัยด้านโครงสร้างเศรษฐกิจและสังคมแทนเช่นการเข้าถึงบริการสาธารณะความไม่เท่าเทียมกันของรายได้และการปรับปรุงมาตรฐานการครองชีพโดยรวมสำหรับประชากรที่เปราะบาง

2. การแก้ไขปัญหาความไม่เท่าเทียมกันต้องให้กลยุทธ์ที่ครอบคลุมมากกว่าดัชนี GINI ซึ่งรวมถึงการพัฒนากระบวนทัศน์ที่ยุติธรรมและการนำโปรแกรมการฝึกอาชีพที่ออกแบบมาโดยเฉพาะเพื่อสนับสนุนบุคคลไร้บ้านในการได้รับทักษะที่สามารถนำไปใช้ได้จริงมาใช้

3. การลงทุนด้านการศึกษาและการวิจัยควรให้ความสำคัญกับการสร้างโอกาสโดยตรงสำหรับกลุ่มที่ถูกกลั่นแกล้งให้ความสำคัญเป็นพิเศษกับการออกแบบหลักสูตรและโปรแกรมที่มอบทักษะเชิงปฏิบัติให้แก่บุคคลไร้บ้านซึ่งช่วยให้พวกเขาปรับตัวเข้ากับตลาดแรงงานได้ง่ายขึ้น

4. จำเป็นต้องมีการวิจัยเพิ่มเติมเพื่อตรวจสอบผลกระทบของดัชนีการพัฒนามนุษย์ (HDI) และค่าใช้จ่ายด้านการวิจัยและพัฒนา (R&D) ที่เกี่ยวข้องกับนโยบายแก้ไขปัญหาคอนโดมินิอัม แม้ว่าผลการวิจัยในปัจจุบันจะให้ข้อมูลเชิงลึกที่สำคัญทางสถิติ แต่ขาดการตรวจสอบเชิงคุณภาพเกี่ยวกับกลไกและกระบวนการพื้นฐานที่ผลักดันผลลัพธ์เหล่านี้

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์ได้ด้วยดี เนื่องจากได้รับความกรุณาจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิตรลา ไชยยะ ที่ปรึกษาทางวิจัยที่กรุณาให้คำแนะนำและให้ความรู้ในส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยในครั้งนี้ ด้วยความใส่ใจอย่างยิ่ง ผู้วิจัยตระหนักถึงความตั้งใจและความทุ่มเทของอาจารย์จึงขอขอบพระคุณอย่างสูงยิ่งไว้ ณ ที่นี้

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่างานวิจัยฉบับนี้จะมีประโยชน์อยู่ไม่น้อย จึงขอมอบส่วนดีทั้งหมดนี้ให้แก่เหล่าคุณอาจารย์ที่ได้มีส่วนร่วมทำให้ผลงานวิจัยฉบับนี้เป็นประโยชน์ต่อผู้ที่เกี่ยวข้อง ในส่วนของข้อบกพร่องต่าง ๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นนั้นขออภัยผิดเพียงผู้เดียว และยินดีอย่างยิ่งที่จะรับฟังคำแนะนำจากทุกท่านที่ได้เข้ามาศึกษาเพื่อเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนางานวิจัยต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2563). แผนพัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมของ

ประเทศไทย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เทพปัญญาวิสัย.

กระทรวงยุติธรรม. (2562). จำนวนผู้ต้องขัง ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2562. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์กระทรวงยุติธรรม.

ธนาคารพัฒนาแห่งเอเชีย. (2021). รายงานการคุ้มครองทางสังคมในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้.

กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ธนาคารพัฒนาแห่งเอเชีย.

ธนาคารโลก. (2022). ตัวชี้วัดการพัฒนาโลก: คนไร้บ้านและความยากจน. วอชิงตัน ดี.ซี.: โรงพิมพ์

ธนาคารโลก.

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2023). กลุ่มชาติพันธุ์จำแนกตามอายุและเพศ อังกฤษและเวลส์ : สัมมะโน

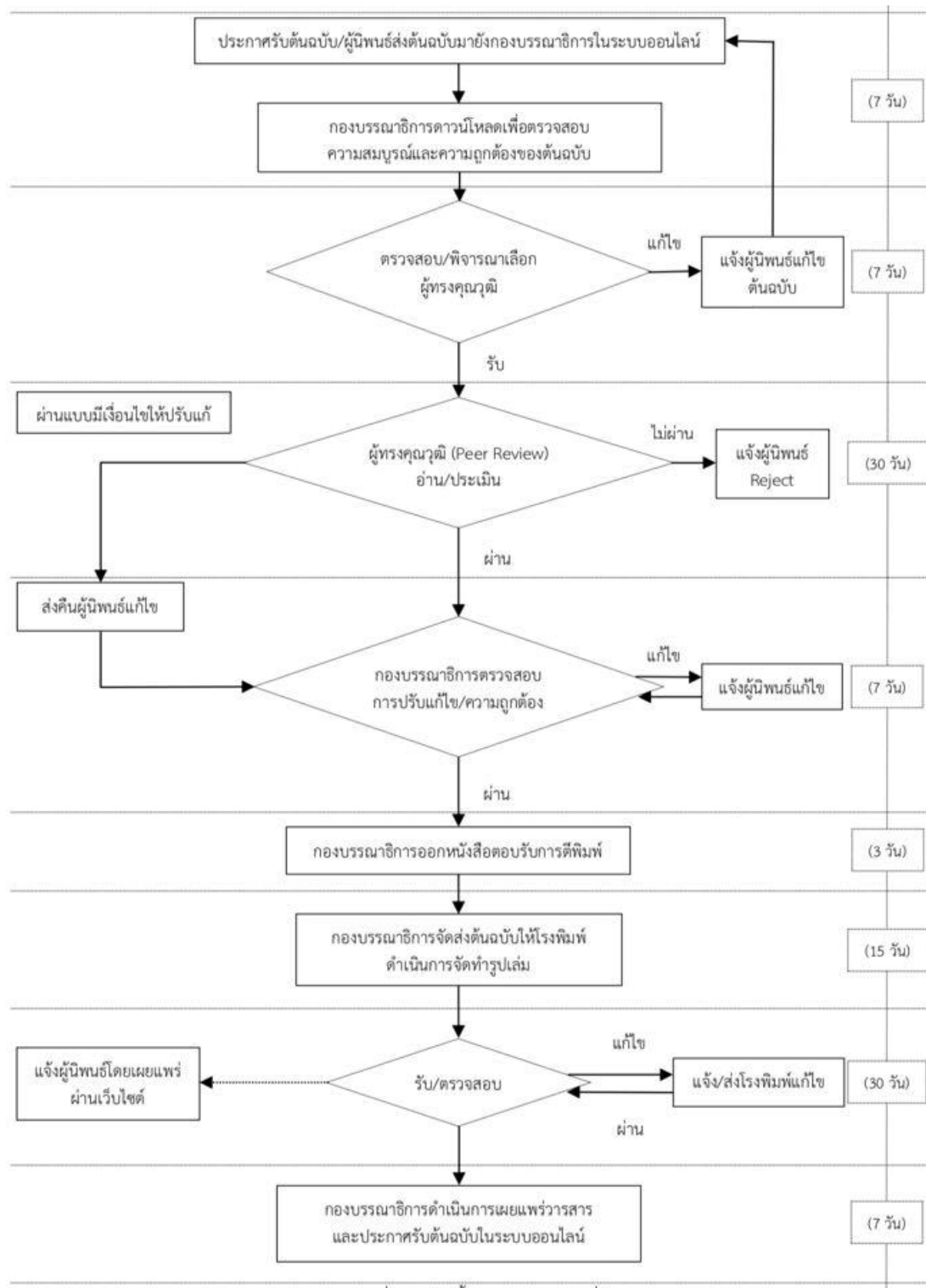
ประชากร พ.ศ. 2564. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สำนักงานสถิติแห่งชาติ.

สหประชาชาติ. (2021). รายงานภาวะไร้บ้านทั่วโลก. นิวยอร์ก : โรงพิมพ์สหประชาชาติ.

- ที่פקפ. (2023). **ทางเลือกฉุกเฉินสำหรับคนไร้บ้านอายุ 16 ถึง 25 ปี**. กรุงเทพฯ : บริษัทพรินท์ซิติ จำกัด.
- Aspalter, C. (2016). **งานสังคมสงเคราะห์ในเอเชียตะวันออก**. Routledge.
- Boyden, J. (2015). **วัยเด็กและผู้กำหนดนโยบาย: มุมมองเชิงเปรียบเทียบในเรื่องโลกาภิวัตน์ของวัยเด็ก**. Routledge.
- Centrepont. (2023). **Unaccounted : ขนาดของเยาวชนไร้บ้านในสหราชอาณาจักร**. Centrepont.
- Chandra, Y., & Kerlin, J. A. (2021). “การประกอบการทางสังคมในบริบท: เส้นทางสู่การมีส่วนร่วมสนับสนุนใหม่ในสาขานี้”. *Social Enterprise Journal*, 17(1), 56–75.
- Doherty, B., & Kittipanya-Ngam, P. (2021). “การเกิดขึ้นและการเติบโตที่ท้าทายขององค์กรเพื่อสังคมในประเทศไทย”. *Social Enterprise Journal*, 17(2), 134–152.
- Gaetz, S. (2014). **การเติบโต : การคิดใหม่เกี่ยวกับการตอบสนองต่อปัญหาคนไร้บ้านของเยาวชนในแคนาดา. เครือข่ายวิจัยปัญหาคนไร้บ้านของแคนาดา. โทรอนโต : มหาวิทยาลัยยอร์ก**.
- Hwang, S. W., Tolomiczenko, G., Kouyoumdjian, F. G., & Garner, R. E. (2005). “การแทรกแซงเพื่อปรับปรุงสุขภาพของคนไร้บ้าน : การทบทวนอย่างเป็นระบบ”. *American Journal of Preventive Medicine*, 29(4), 311–319.
- Jasni, M. A., Hassan, N., & Ibrahim, F. (2022). “การพึ่งพากันระหว่างความยากจนและภาวะไร้บ้านในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้: กรณีศึกษาของมาเลเซีย อินโดนีเซีย ไทย และสิงคโปร์”. *วารสารกฎหมายรัฐบาล และการสื่อสารระหว่างประเทศ*, 7(28), 1–16.
- Kennett, P. (2001). **นโยบายสังคมเปรียบเทียบ : ทฤษฎีและการวิจัย**. Open University Press.
- Quilgars, D., Fitzpatrick, S., & Pleace, N. (2011). **การยุติปัญหาคนไร้บ้านของเยาวชน: ความเป็นไปได้ ความท้าทาย และวิธีแก้ปัญหามิทางปฏิบัติ**. มหาวิทยาลัยยอร์ก.
- Sturge, G. (2022). **สถิติประชากรเรือนจำของสหราชอาณาจักร**. ห้องสมุดสภาสามัญ.
- Tipple, G., & Speak, S. (2009). **The hidden millions : Homelessness in developing domestics**. Routledge.
- UNDP. (2021). **กลยุทธ์สวัสดิการสังคมแบบครอบคลุมในประเทศกำลังพัฒนา**. นิวยอร์ก : โรงพิมพ์โครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ.
- UNESCO. (2023). **นโยบายการศึกษาและสวัสดิการสังคม**. ปารีส : สำนักพิมพ์องค์การยูเนสโก.
- Waters, T., & LeBlanc, K. (2005). “ผู้ลี้ภัยและการศึกษา: โรงเรียนรัฐบาลขนาดใหญ่ที่ไม่มีรัฐชาติ”. *Comparative Education Review*, 49(4), 389–412.
- Wildgoose, J. C. Jr. (2024). “เส้นทางการไร้ที่อยู่อาศัยในประเทศทางเหนือและใต้ของโลก : การวิเคราะห์เชิงวิพากษ์”. *วารสารนโยบายสังคมโลก*, 12(3), 215–232.
- World Population Review. (2024). **ประชากรไร้บ้านจำแนกตามประเทศ**. วอชิงตัน : World Population Review Press.
- Zufferey, C., & Yu, N. (2018). **ใบหน้าของคนไร้บ้านในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก**. Routledge.

ภาคผนวก (Appendex)

ขั้นตอนการดำเนินงานวารสารวิชาการบัณฑิตศึกษา

หมายเหตุ : ระยะเวลา (จำนวนวัน) ที่ปรากฏในขั้นตอนอาจมีการเปลี่ยนแปลงได้ตามความเหมาะสม

หลักเกณฑ์การเสนอบทความและคำแนะนำสำหรับผู้นิพนธ์ เพื่อตีพิมพ์ในวารสารวิชาการบัณฑิตศึกษา

สำนักงาน :

กองบรรณาธิการวารสารวิชาการบัณฑิตศึกษา โครงการบัณฑิตศึกษา อาคาร 28 ชั้น 1
186 หมู่ที่ 1 ถนนสุรินทร์ – ปราสาท ตำบลนอกเมือง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ 32000
โทรศัพท์/โทรสาร 044-710000, 094-5694453

<https://so13.tci-thaijo.org/index.php/ajgs>

E-mail : graduate_journal@srnu.ac.th

ISSN XXXX -XXXX (Print)

ISSN XXXX -XXXX (Online)

นโยบายและขอบเขตการตีพิมพ์เผยแพร่ (Scope and Publication Policies)

วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ มีนโยบายในการส่งเสริม รวบรวมและเผยแพร่บทความวิชาการ บทความวิจัยและนวัตกรรมของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา คณาจารย์ บุคลากร นักวิชาการ ตลอดจนผู้สนใจทั้งภายในและภายนอกสำหรับการพัฒนาองค์ความรู้ให้กับชุมชนและสังคม โดยมุ่งเน้นการเผยแพร่บทความวิชาการ บทความวิจัยและนวัตกรรมทางด้านสังคมศาสตร์และด้านการศึกษา กำหนดการตีพิมพ์ปีละ 2 ฉบับ ออกราย 6 เดือนคือ เล่มที่ 1 มกราคม-มิถุนายน และเล่มที่ 2 กรกฎาคม - ธันวาคม โดยรูปแบบผลงานที่วารสารจะรับพิจารณามี 2 ประเภทคือบทความวิชาการและบทความวิจัย ซึ่งจะต้องได้รับการตรวจสอบทางวิชาการ(Peer Review) โดยมีผู้พิจารณา 3 คน ทั้งภายในและภายนอกสถาบัน จากหลากหลายสถาบัน เพื่อให้วารสารมีคุณภาพในระดับมาตรฐานสากล และนำไปอ้างอิงได้ ผลงานที่ส่งมาตีพิมพ์ จะต้องมีการเสนองานบทความความรู้เดิมและเสนอความรู้ใหม่ที่ทันสมัยรวมทั้งข้อคิดเห็นที่เกิดประโยชน์ต่อผู้อ่าน ผลงานจะต้องไม่เคยถูกนำไปตีพิมพ์เผยแพร่ใน วารสารอื่นใดมาก่อน และไม่ได้อยู่ในระหว่างการพิจารณาของวารสารใด ๆ

การพิจารณาและคัดเลือกบทความ (Consideration and selection of articles)

บทความที่ส่งมายังวารสารวิชาการบัณฑิตศึกษาจะได้รับการพิจารณาจากคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจสอบบทความ (Peer Reviewer) อย่างน้อยสามท่าน โดยบทความผู้นิพนธ์ภายนอกจะได้รับการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิภายในหนึ่งท่านและผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกอย่างน้อยสองท่าน ส่วนบทความผู้นิพนธ์ภายในสถาบัน จะได้รับการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกหน่วยงานที่จัดทำวารสารทั้งสามท่านที่มีความเชี่ยวชาญตรงตามสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง และได้รับความเห็นชอบจากกองบรรณาธิการก่อนตีพิมพ์ ทั้งนี้จะมีรูปแบบที่ผู้พิจารณาบทความไม่ทราบชื่อผู้นิพนธ์บทความและผู้นิพนธ์บทความไม่ทราบชื่อผู้พิจารณาบทความเช่นเดียวกัน (Double-Blind Peer Review) และทางกองบรรณาธิการขอสงวนสิทธิ์ที่จะไม่พิจารณาบทความจนกว่าจะได้แก้ไขให้ถูกต้องตามข้อกำหนดของวารสาร ทั้งนี้ บทความต้นฉบับที่ส่งมาตีพิมพ์จะต้องไม่เคยตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารหรือสิ่งพิมพ์

ใดมาก่อน และไม่อยู่ในระหว่างพิจารณาเสนอขอตีพิมพ์ในวารสารหรือสิ่งพิมพ์อื่น ๆ หากมีการใช้ภาพหรือตารางของผู้อื่นที่ปรากฏในสิ่งตีพิมพ์อื่นมาแล้ว ผู้พิมพ์ต้องขออนุญาตเจ้าของลิขสิทธิ์ก่อน พร้อมทั้งแสดงหนังสือที่ได้รับ การยินยอมต่อกองบรรณาธิการก่อนที่บทความจะได้รับการตีพิมพ์ สำหรับทัศนะและข้อคิดเห็นของบทความในวารสารฉบับนี้ เป็นของผู้พิมพ์แต่ละท่าน ไม่ถือเป็นทัศนะและความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการ

ส่วนประเภทของบทความที่ลงตีพิมพ์ในวารสาร

วารสารวิชาการบัณฑิตศึกษา ตีพิมพ์บทความประเภทต่าง ๆ ดังนี้

1. บทความวิจัย

รายงานผลงานวิจัยใหม่ที่มีองค์ความรู้อันเป็นประโยชน์ เป็นเรื่องที่อยู่ในความสนใจทันต่อเหตุการณ์ และยุคสมัย ซึ่งไม่เคยตีพิมพ์ในวารสารใด ๆ มาก่อน ควรมีองค์ประกอบดังนี้

1.1 ชื่อเรื่อง (Title) ให้มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยพิมพ์ชื่อเรื่องเป็นภาษาไทยและตามด้วยภาษาอังกฤษ

1.2 ผู้พิมพ์ (Author) ชื่อและนามสกุลทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

1.3 บทคัดย่อ (Abstract) ให้มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

1.4 คำสำคัญ (Keywords) ให้มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ระบุคำเป็นคำสำคัญของเนื้อหา ครอบคลุมชื่อเรื่องที่ศึกษา เหมาะสำหรับนำไปใช้เป็นคำค้นหาข้อมูล

1.5 บทนำ (Introduction) เป็นส่วนของเนื้อหาที่อธิบายถึงความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา และเหตุผลนำไปสู่การศึกษาวิจัย ทั้งนี้ ควรอ้างอิงเอกสารและงานวิจัยที่มีความทันสมัยและความถูกต้องที่เกี่ยวข้องด้วยเพื่อให้มีน้ำหนักและเกิดความน่าเชื่อถือ

1.6 วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objectives) ระบุวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการวิจัย

1.7 กรอบแนวคิดการวิจัย(ถ้ามี)อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่ศึกษา โดยการอนุมานกรอบแนวคิดเชิงทฤษฎีได้อย่างกระชับและเข้าใจง่าย

1.8 สมมติฐานการวิจัย(ถ้ามี) สมมติฐานที่แสดงถึงความสัมพันธ์ของตัวแปรที่ศึกษากับคำตอบที่ผู้วิจัยคาดคะเนโดยใช้ภาษาที่เข้าใจง่ายสามารถสื่อความหมายได้โดยตรง

1.9 วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods) อธิบายถึงกระบวนการดำเนินการวิจัยอย่างละเอียด และชัดเจน กล่าวถึงรายละเอียดของวิธีการศึกษา เช่น ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา ขอบเขตการศึกษา วิธีการศึกษา เครื่องมือที่ใช้และวิธีการเก็บข้อมูลในการวิจัยมีความเหมาะสมและคุณภาพ รวมทั้งสถิติที่นำมาใช้วิเคราะห์ข้อมูล

1.10 ผลการวิจัย (Research Results) เสนอผลการวิจัยที่ตรงประเด็นตามลำดับขั้นของการวิจัย ควรจำแนกผลออกเป็นหมวดหมู่และสัมพันธ์กับวัตถุประสงค์ของการศึกษา โดยการบรรยายในเนื้อเรื่องหรือแสดงรายละเอียดเพิ่มเติมด้วยภาพประกอบ ตาราง กราฟ หรือแผนภูมิ ตามความเหมาะสม

1.11 อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion) อภิปรายผลโดยวิเคราะห์เปรียบเทียบผลการวิจัยให้เข้ากับหลักทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งนำข้อค้นพบของงานวิจัยมาอภิปรายเพื่อเชื่อมโยงผลการวิจัยให้สอดคล้องกับประเด็นปัญหาการวิจัย เพื่อให้มีความเข้าใจหรือเกิดความรู้ใหม่ที่เกี่ยวกับงานวิจัยนั้น รวมทั้งข้อดี ข้อเสียของวิธีการศึกษา เสนอแนะความคิดเห็นใหม่ ๆ ปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้ เพื่อเป็นแนวทางที่จะนำไปประยุกต์ให้เกิดประโยชน์

1.12 ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions) ระบุข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้ และข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

1.13 เอกสารอ้างอิง (References) เป็นการอ้างอิงเอกสารและงานวิจัยที่มีความทันสมัยและความถูกต้องที่เกี่ยวข้องด้วยเพื่อให้มีน้ำหนักและเกิดความน่าเชื่อถือ โดยเป็นการอ้างอิงแทรกในเนื้อหา (In-text Citation) แบบนามปีที่ใช้ระบบ APA (American Psychological Association citation style) คือการอ้างอิงเอกสารไว้ส่วนหน้าหรือส่วนหลังของข้อความนั้น ๆ ให้ใช้ได้ทั้งภาษาไทยและหรือภาษาอังกฤษ ทั้งนี้หากการอ้างอิงเอกสารเป็นภาษาอังกฤษให้ระบุเฉพาะนามสกุลผู้ค้นคว้าด้วยจุลภาค (,) ปีที่พิมพ์ (ค.ศ.) และเลขหน้า ตามรูปแบบดังนี้ Author/(Year of Publication) หรือ (Author./Year of Publication) เช่น Supsin (2018) หรือ (Brown, 1997) เป็นต้น

2. บทความวิชาการ

หัวข้อและเนื้อหาควรชี้ประเด็นที่ต้องการนำเสนอให้ชัดเจนและมีลำดับเนื้อหาที่เหมาะสม เพื่อให้ผู้อ่านสามารถเข้าใจได้ชัดเจน รวมถึงใช้ทฤษฎีวิเคราะห์และเสนอแนะประเด็นอย่างสมบูรณ์ ควรมีองค์ประกอบดังนี้

2.1 ชื่อเรื่อง (Title) ให้มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยพิมพ์ชื่อเรื่องเป็นภาษาไทยและตามด้วยภาษาอังกฤษบรรทัดถัดมา

2.2 ผู้นิพนธ์ (Author) ชื่อและนามสกุลทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

2.3 บทคัดย่อ (Abstract) ให้มีภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

2.4 คำสำคัญ (Keywords) ให้มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ระบุคำเป็นคำสำคัญของเนื้อหา ครอบคลุมชื่อเรื่องที่ศึกษา เหมาะสมสำหรับนำไปใช้เป็นคำค้นหาข้อมูล

2.5 บทนำ (Introduction) เป็นส่วนแนะนำและปูพื้นเรื่อง เพื่อให้ผู้อ่านทราบข้อมูลเบื้องต้นของเนื้อหา

2.6 เนื้อหา (Content) เนื้อหาบทความ มีการแบ่งประเด็นเรื่องย่อย ๆ และการจัดเรียงลำดับเป็นไปตามรายละเอียดของเนื้อหา

2.7 บทสรุป (Conclusion) การสรุปเนื้อหาในบทความทั้งหมดออกมาอย่างชัดเจน กระชับ โดยมีการสรุปปิดท้ายเนื้อหาที่นำเสนอ

2.8 เอกสารอ้างอิง (References) เป็นการอ้างอิงเอกสารและงานวิจัยที่มีความทันสมัยและความถูกต้องที่เกี่ยวข้องด้วยเพื่อให้มีน้ำหนักและเกิดความน่าเชื่อถือ โดยเป็นการอ้างอิงแทรกในเนื้อหา (In-

text Citation) แบบนามปีที่ใช้ระบบ APA (American Psychological Association citation style) คือ การอ้างอิงเอกสารไว้ส่วนหน้าหรือส่วนหลังของข้อความนั้น ๆ ให้ใช้ได้ทั้งภาษาไทยและหรือภาษาอังกฤษ ทั้งนี้ หากการอ้างอิงเอกสารเป็นภาษาอังกฤษให้ระบุเฉพาะนามสกุลผู้พิมพ์ขึ้นด้วยจุลภาค (,) ปีที่พิมพ์ (ค.ศ.) และ เลขหน้า ตามรูปแบบดังนี้ Author/(Year of Publication) หรือ (Author./Year of Publication) เช่น Supsin (2018) หรือ (Brown, 1997) เป็นต้น

การส่งบทความ

บทความที่จะตีพิมพ์ในวารสารวิชาการบัณฑิตศึกษา ต้องส่งบทความผ่านระบบออนไลน์ได้ที่ <https://so13.tci-thaijo.org/index.php/ajgs> และสำเนาหลักฐานการชำระเงินค่าธรรมเนียมมาที่ กองบรรณาธิการวารสารวิชาการบัณฑิตศึกษา โครงการบัณฑิตศึกษา อาคาร 28 ชั้น 1 186 หมู่ที่ 1 ถนนสุรินทร์ – ปราสาท ตำบลนอกเมือง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ 32000 โทรศัพท์/โทรสาร 044-710000, 094-5694453 / 044-514694

รูปแบบบทความและการพิมพ์เนื้อหาบทความ

1. การเตรียมต้นฉบับบทความ มีรายละเอียดดังนี้

1.1 ขนาดต้นฉบับ ขนาดหน้ากระดาษ A4 โดยมีการตั้งค่าน้ำกระดาษความกว้าง 8.5 นิ้ว และความสูง 11 นิ้ว โดยเว้นระยะห่างระหว่างขอบกระดาษด้านบนและด้านซ้าย 1 นิ้ว ด้านขวาและด้านล่าง 1 นิ้ว

1.2 รูปแบบการพิมพ์ เนื้อหาในบทความส่วนแรก จัดเป็นแบบ 1 คอลัมน์ คือ ชื่อเรื่อง ชื่อผู้วิจัย บทคัดย่อ และคำสำคัญ อยู่ส่วนหน้าแรก ส่วนที่สอง จัดเป็นแบบ 1 คอลัมน์ คือเนื้อหาบทความที่อยู่ส่วนหน้าที่สองเป็นต้นไป

1.3 ใช้รูปแบบตัวอักษร TH SarabunPSK พิมพ์ด้วยโปรแกรมไมโครซอฟต์เวิร์ด

1.4 หัวกระดาษ ประกอบด้วยเลขหน้า ขนาดตัวอักษร 16 ชนิดตัวธรรมดา ตำแหน่งชิดขอบกระดาษด้านขวาบน

1.5 ชื่อเรื่อง/ชื่อบทความภาษาไทย/ภาษาอังกฤษ ขนาดตัวอักษร 18 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งกึ่งกลางหน้ากระดาษ

1.6 ชื่อผู้นิพนธ์ภาษาไทย/ภาษาอังกฤษ ระบุเฉพาะชื่อและนามสกุล ไม่ต้องมีคำนำหน้า เว้น 2 เคาะระหว่างชื่อและนามสกุล ขนาดตัวอักษร 16 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งกึ่งกลางหน้ากระดาษใต้ชื่อเรื่อง

1.7 เครื่องหมายเลข¹ เขียนไว้บนนามสกุลผู้นิพนธ์ เพื่อระบุสังกัดคณะ หน่วยงาน และอีเมลของผู้นิพนธ์

1.8 หัวข้อของบทคัดย่อภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ขนาดตัวอักษร 16 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งชิดขอบกระดาษด้านซ้าย

1.9 เนื้อหาบทคัดย่อภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ขนาดตัวอักษร 16 ชนิดตัวธรรมดา ให้จัดเป็นแบบ 1 คอลัมน์ บรรทัดแรกเว้น 7 ตัวอักษรจากขอบกระดาษด้านซ้ายและพิมพ์ให้ชิดขอบทั้งสองด้าน ส่วนเนื้อหาบทความที่อยู่หน้าที่สองเป็นต้นไปให้จัดเป็นแบบ 1 คอลัมน์เช่นกัน ทั้งนี้ ควรมีความยาวไม่เกิน 500 คำ และลักษณะของบทคัดย่อควรประกอบไปด้วย วัตถุประสงค์ (Objective) วิธีการศึกษา (Methods) ผลการศึกษา (Results) และคุณค่าหรือการนำไปใช้ประโยชน์

1.10 หัวข้อคำสำคัญภาษาไทยและอังกฤษ ขนาดตัวอักษร 16 ชนิดตัวธรรมดา ตำแหน่งชิดขอบกระดาษด้านซ้าย ระบุคำสำคัญที่นำไปใช้เป็นคำค้น คำสำคัญแต่ละคำค้นด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) ทั้งนี้ ควรมีคำสำคัญ 3-5 คำ โดยต้องจัดเรียงคำสำคัญตามตัวอักษร

1.11 หัวข้อเรื่อง ขนาดตัวอักษร 16 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งชิดขอบกระดาษด้านซ้าย

1.12 หัวข้อย่อ ขนาดตัวอักษร 16 ชนิดตัวธรรมดา ระบุหมายเลขหน้าหัวข้อย่อโดยเรียงตามลำดับหมายเลข

1.13 จำนวนต้นฉบับ ควรมีความยาวอยู่ระหว่าง 10-12 หน้า โดยนับรวมตาราง รูปภาพ แผนภูมิ และเอกสารอ้างอิง

1.14 การอ้างอิงแทรกในเนื้อหา (In-text Citation) และการระบุแหล่งที่มา โดยมีรูปแบบการอ้างอิงแบบนามปี คือ การอ้างอิงเอกสารไว้ส่วนหน้าหรือส่วนหลังของข้อความนั้น ๆ ให้ใช้ได้ทั้งภาษาไทยและหรือภาษาอังกฤษ ทั้งนี้หากการอ้างอิงเอกสารเป็นภาษาอังกฤษให้ระบุเฉพาะนามสกุลผู้พิมพ์ด้วยจุลภาค (,) ปีที่พิมพ์ (ค.ศ.) และเลขหน้า ตามรูปแบบดังนี้ Author/(Year of Publication) หรือ (Author./Year of Publication) เช่น Supsin (2018 : 18) หรือ (Brown, 1997) เป็นต้น

1.15 ตาราง รูปภาพ และแผนภูมิ กรณีเป็นตารางให้ชื่อตารางอยู่ด้านบน กรณีที่เป็นรูปภาพหรือแผนภูมิ ให้ระบุชื่อรูปภาพหรือแผนภูมิอยู่ด้านล่าง ตำแหน่งชิดขอบกระดาษด้านซ้าย

ตารางที่ 1 รายละเอียดรูปแบบการเตรียมต้นฉบับบทความ

รายละเอียด	ขนาดอักษร	รูปแบบ	ชนิด
ชื่อเรื่อง (ภาษาไทย/ภาษาอังกฤษ)	18	กึ่งกลาง	ตัวหนา
ชื่อผู้พิมพ์ (ภาษาไทย/ภาษาอังกฤษ)	16	กึ่งกลาง	ตัวหนา
หน่วยงานที่สังกัด (เชิงอรรถ : Footnote) (ภาษาไทย/ภาษาอังกฤษ)	16	ชิดซ้าย	ตัวธรรมดา
บทคัดย่อ คำสำคัญ (ภาษาไทย/ภาษาอังกฤษ)	16	ชิดซ้าย	ตัวหนา
หัวข้อหลักตามรูปแบบบทความกำหนดไว้	16	ชิดซ้าย	ตัวหนา
หัวข้อย่อย	16	ชิดซ้าย	ตัวหนา
เนื้อหาตามรูปแบบบทความกำหนดไว้	16	ชิดซ้าย	ตัวธรรมดา
เอกสารอ้างอิง (ภาษาไทย/ภาษาอังกฤษ)	16	ชิดซ้าย	ตัวหนา
ชื่อตาราง (ตารางที่ : จัดไว้บนตาราง)	16	ชิดซ้าย	ตัวหนา
รายละเอียดชื่อตาราง (พิมพ์ต่อจากชื่อตาราง)	16	ชิดซ้าย	ตัวธรรมดา
รูปภาพ/แผนภูมิ			
ชื่อรูปภาพ/แผนภูมิ	16	ชิดซ้าย	ตัวหนา
(ภาพ/แผนภูมิที่ : จัดไว้ใต้รูปภาพ/แผนภูมิ)			
รายละเอียดชื่อรูปภาพ/แผนภูมิ (พิมพ์ต่อจากชื่อรูปภาพ/ แผนภูมิ)	16	ชิดซ้าย	ตัวธรรมดา
การอ้างอิงแทรกในเนื้อหา : ใช้รูปแบบการอ้างอิงแบบนามปี โดยใช้ได้ทั้งภาษาไทยและหรือภาษาอังกฤษ ทั้งผู้พิมพ์ที่เป็นชาวไทยและต่างประเทศ			
เอกสารอ้างอิง : ใช้รูปแบบการอ้างอิงแบบ APA (American Psychological Association citation style)			
โดยการอ้างอิงเอกสารให้ใช้ได้ทั้งภาษาไทยและหรือภาษาอังกฤษ ทั้งนี้ หากการอ้างอิงเอกสารเป็นภาษาอังกฤษให้ระบุเฉพาะนามสกุลผู้พิมพ์ด้วยจุลภาค (,) ปีที่พิมพ์ (ค.ศ.) และเลขหน้า ตามรูปแบบ			
จำนวนต้นฉบับ : ควรมีความยาวอยู่ระหว่าง 10-12 หน้า			

2. การเขียนเอกสารอ้างอิงท้ายบทความ

2.1 การเขียนเอกสารอ้างอิงให้ใช้ตามรูปแบบของ APA (American Psychological Association citation style) โดยการอ้างอิงเอกสารที่เป็นภาษาไทยหรือภาษาต่างประเทศที่ไม่ใช่ภาษาอังกฤษ ผู้นิพนธ์ต้องแปลเป็นภาษาอังกฤษด้วย หากผู้นิพนธ์มีมากกว่า 3 คน ให้ใส่ชื่อผู้นิพนธ์ทุกคน โดยจัดเรียงตามพยัญชนะ สระ ตามรูปแบบการอ้างอิงตามลำดับก่อนหลังให้ถูกต้อง

2.2 การเรียงลำดับเอกสารอ้างอิงท้ายบทความ (References) ให้เรียงตามลำดับอักษรของชื่อผู้นิพนธ์ โดยไม่ต้องมีตัวเลขกำกับ ให้เริ่มต้นด้วยรายชื่อเอกสารอ้างอิงภาษาไทยก่อน และต่อด้วยรายชื่อเอกสารอ้างอิงภาษาต่างประเทศ และชื่อผู้นิพนธ์ให้อ้างนามสกุลก่อน โดยเขียนตามรูปแบบเดียวกันกับการอ้างอิงเอกสารที่เป็นภาษาอังกฤษ

2.3 ในกรณีที่อ้างอิงเอกสารที่เป็นภาษาไทย หากต้องการอ้างอิงเป็นภาษาอังกฤษให้แปลเอกสารอ้างอิงนั้นเป็นภาษาอังกฤษเพิ่มเติม และปีพุทธศักราชให้ปรับเป็นปีคริสตศักราช โดยนำไปต่อท้ายรายการอ้างอิงข้างต้นภายใต้หัวข้อ Translated Thai References และให้วงเล็บคำว่า [In Thai] ไว้ท้ายเอกสารอ้างอิงด้วย และชื่อผู้นิพนธ์ให้อ้างนามสกุลก่อน โดยเขียนตามรูปแบบเดียวกันกับการอ้างอิงเอกสารที่เป็นภาษาอังกฤษ

ตัวอย่างลำดับการเขียนเอกสารอ้างอิงท้ายบทความ

วันชัย สุขตาม. (2560). **ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับรัฐศาสตร์**. สุรินทร์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์.
ลออรัตน์ จิตต์พงษ์, เบญญาภา กาลเขว้า, ประทีป กาลเขว้า. (2562). พฤติกรรมการบริโภคผักให้ปลอดภัยจากสารพิษของประชาชนบ้านแสนสำราญ ตำบลสามขา อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์. **วารสารสภาการสาธารณสุขชุมชน**. 1(1) : 53-60
Nakorn Chaiwongsakda, Prawet Anunauea, Niwest Jeenaboonrueang, Seksan Winyangkul, Kwanruan Sinnarong, Thanakorn Jakkaew, et al. (2015). Vehicle routing by using a saving algorithm and the traveling salesman problem: a case study of a drinking water factory. **TJOR**. 3(1) : 51-61.

3. รูปแบบการเขียนเอกสารอ้างอิงท้ายบทความ

3.1 หนังสือ (Book)

ชื่อ/นามสกุลผู้นิพนธ์./ (ปีที่พิมพ์)./ **ชื่อหนังสือ**./ครั้งที่พิมพ์ (ถ้ามี)./เมืองที่พิมพ์./:สำนักพิมพ์.

Author./ (Year of Publication)./ **Title of Book**./ Edition of Book./ Place of Publication./: Publisher Name.

ตัวอย่าง

กฤษณา วงษาสันต์. (2542). **วิธีไทย**. กรุงเทพฯ : เวิร์ดเวฟ เอ็ดดูเคชั่น.

Cook, Robert D. (1995). **Finite Element Modeling for Stress Analysis**. New york : John wiley & sons.

3.2 รายงานทางวิชาการ

ชื่อ/นามสกุลผู้พิมพ์./(ปีที่พิมพ์)./ชื่อเรื่อง./เมืองที่พิมพ์./หน่วยงานที่เผยแพร่.

Author./(Year of Publication)./Title./Edition of Book./Place of Publication./Publisher Name.

ตัวอย่าง

อัคราพร สุขทอง. (2558). **การพัฒนาเทคนิคการสอน “เรียมอันเร” จากภูมิปัญญาชาวบ้านสุรินทร์**.

สุรินทร์ : คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์.

Hickman, George A. (2010). **The Management of Teaching for Quality Improvement Chiang Mai Thailand**. Chiang Mai : Chiang Mai University.

3.3 วิทยานิพนธ์

ชื่อ/นามสกุลผู้พิมพ์./(ปีที่พิมพ์)./ชื่อวิทยานิพนธ์./วิทยานิพนธ์ระดับ/(บัณฑิต, มหาบัณฑิต, ดุษฎีบัณฑิตให้
ระบุลงให้ชัดเจน)/ชื่อสถานศึกษา.

Author./(Year of Publication)./Title of Thesis./Degree of Thesis./Publisher Name.

ตัวอย่าง

คณินนิตย์ ไสยโสภณ. (2554). **คุณค่าและความเชื่อตำนานนาครที่มีอิทธิพลต่อวิถีประชากรกลุ่มชนลุ่มน้ำแม่โขง
ในเขตวัฒนธรรมศรีโคตรบูร**. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชายุทธศาสตร์การ
พัฒนาภูมิภาค (กลุ่มอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง)บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์.

Kaewnimitchai, N. (1996). **An Analysis of College Student Culture in Thai Higher Education
Institutions**. Doctoral Dissertation Graduate School Chulalongkorn University.

3.4 รายงานการประชุม

ชื่อ/นามสกุลผู้พิมพ์./(ปีที่พิมพ์)./ชื่อบทความ./ในชื่อรายงานการประชุม./วันเดือนปีที่จัด./เลขหน้า./
สถานที่./สำนักพิมพ์.

Author./ (Year of Publication)./Title of Article./In Title./Date of Publication./page./Place of Publication./:./Publisher Name.

ตัวอย่าง

วิสูตร อยู่คง. (2537). การฟื้นตัวของป่าชุมชนดงใหญ่. ใน**การบรรยายเรื่องการฟื้นฟูป่าโดยช่วยต้นไม้ให้สืบพันธุ์ตามธรรมชาติ**. วันที่ 11 เมษายน 2537. หน้า 10-11. กรุงเทพฯ : ศูนย์ฝึกอบรมวนศาสตร์ชุมชน.

Sinlarat, P. (1995). Success and Failure of Faculty Development in Thai University. In **Preparing Teachers for all the World's Children : An Era of Transformation Proceedings of International Conference, Bangkok**. pp. 217-233. Bangkok : UNICEF.

3.5 วารสาร

ชื่อ/นามสกุลผู้พิมพ์.(ปี)./ชื่อบทความ./ชื่อวารสาร./ปีที่พิมพ์(ฉบับที่พิมพ์)/:./เลขหน้าแรก-หน้าสุดท้าย.
Author./ (Date of Publication)./Title of Article./Name of Journal./Year(Volume)/:./page.

ตัวอย่าง

สารภี วรรณตรง. (2559). ประวัติศาสตร์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ : สุวรรณภูมิ-อุษาคเนย์ ภาคพิสดาร. **วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์**. 18(1) : 129-134.

Cooray, V. (1992). Horizontal Fields Generated by Return Strokes. **Radio Science**. 27(9) : 529-537.

3.6 หนังสือพิมพ์

ชื่อ/นามสกุลผู้พิมพ์.(ปี./เดือน/วันที่พิมพ์)./ชื่อบทความ./ชื่อหนังสือพิมพ์./เลขหน้าแรก-หน้าสุดท้าย.
Author./ (Date of Publication)./Title of Article./Name of Newspaper./page.

ตัวอย่าง

ปรียา เหล่าวิวัฒน์. (2549, พฤศจิกายน 6). เกียรติอันภาคภูมิใจ. **กรุงเทพธุรกิจ**. หน้า 6.

Jewell, Mark. (2006, November 7). Silent Aircraft' Spreads its Wings. **Bangkok Post**. p. B5.

3.7 สื่ออินเทอร์เน็ต

ชื่อ/นามสกุลผู้เผยแพร่.(ปี)./ชื่อบทความ./[ประเภทสื่อที่เข้าถึง]./เข้าถึงได้จาก/:./แหล่งข้อมูลหรือที่อยู่เว็บไซต์./สืบค้น/วัน/เดือน/ปีที่สืบค้น.

Author./ (Year of Publication)./Title of Article./[Online]./Available/:/Name of
website./Retrieved/Date of Publication.

ตัวอย่าง

กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์. (2548). พาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : <http://www.moc.go.th/thai/dbe/ecoco/e-com> 3.htm. สืบค้น 3 กรกฎาคม 2548.

Costello, M. (2002). Sicl of Stocks? Here Are 7 Alterantives. W. [Online]. Available :
http://momey.cnn.com/2002/07/09/pf/investing/q_alternatives/index.htm.
Retrieved July 11, 2002.

3.8 การสัมภาษณ์

ผู้ให้สัมภาษณ์./ (ปี./เดือน/วันที่)./ตำแหน่ง(ถ้ามี)./สัมภาษณ์.

Name of Interview./ (Date of Publication)./position./Interview.

ตัวอย่าง

เกษม จันทร์แก้ว. (2554, สิงหาคม 1). นายกสภามหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์. สัมภาษณ์.

Waterworth, Peter. (2003, December 1). Principal lecturer, Deakin University. Interview.

การติดต่อโฆษณาและการสมัครสมาชิก

การติดต่อโฆษณา การสั่งซื้อและการสมัครเป็นสมาชิกวารสารวิชาการบัณฑิตศึกษา กรุณาติดต่อ
กองบรรณาธิการวารสารวิชาการบัณฑิตศึกษา โครงการบัณฑิตศึกษา อาคาร 28 ชั้น 1
186 หมู่ที่ 1 ถนนสุรินทร์ – ปราสาท ตำบลนอกเมือง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ 32000
โทรศัพท์/โทรสาร 044-710000, 094-5694453
<https://so13.tci-thaijo.org/index.php/ajgs>
E-mail : graduate_journal@srnu.ac.th

อัตราค่าวารสาร

กำหนดออกวารสารปีละ 3 ฉบับ จำหน่ายราคาฉบับละ 200 บาท ไม่รวมค่าส่ง

อัตราค่าสมาชิก

ปีละ 1,000 บาท

จริยธรรมของการตีพิมพ์เผยแพร่ผลงาน (Publication Ethics)

จริยธรรมของผู้พิมพ์/ผู้แต่ง (Ethics of the Authors)

1. ผู้พิมพ์/ผู้แต่ง ต้องได้รับความเห็นชอบในการส่งบทความจากผู้ร่วมพิมพ์(ถ้ามี)
2. ผู้พิมพ์/ผู้แต่งที่มีชื่อปรากฏในบทความทุกคน ต้องเป็นผู้ที่มีส่วนในการดำเนินการวิจัยจริง
3. ผู้พิมพ์/ผู้แต่งต้องรับรองว่าผลงานที่ส่งมานั้นเป็นผลงานใหม่ และไม่เคยตีพิมพ์ที่ไหนมาก่อน
4. ผู้พิมพ์/ผู้แต่งต้องรายงานข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นในการทำวิจัย โดยต้องไม่บิดเบือนข้อมูล หรือให้ข้อมูลอันเป็นเท็จ
5. ผู้พิมพ์/ผู้แต่งบทความต้องไม่คัดลอกผลงานของผู้อื่น ซึ่งทางวารสารได้กำหนดความซ้ำซ้อนของผลงาน ด้วยโปรแกรม CopyCat เريب Thaijo โดยทางวารสารได้กำหนดค่าไว้ในระดับ ไม่เกิน 20%
6. ผู้พิมพ์/ผู้แต่งบทความจะต้องปรับบทความตามรูปแบบและขนาดตัวอักษรตามแบบฟอร์ม (template) ของวารสาร
7. ผู้พิมพ์/ผู้แต่งต้องอ้างอิงผลงานของผู้อื่น หากมีการนำผลงานเหล่านั้นมาใช้ในบทความของตัวเอง เช่น ภาพ ตาราง เป็นต้น
8. ผู้พิมพ์/ผู้แต่งต้องตรวจสอบความถูกต้องของรายการเอกสารอ้างอิง ทั้งในแง่ของรูปแบบและเนื้อหา

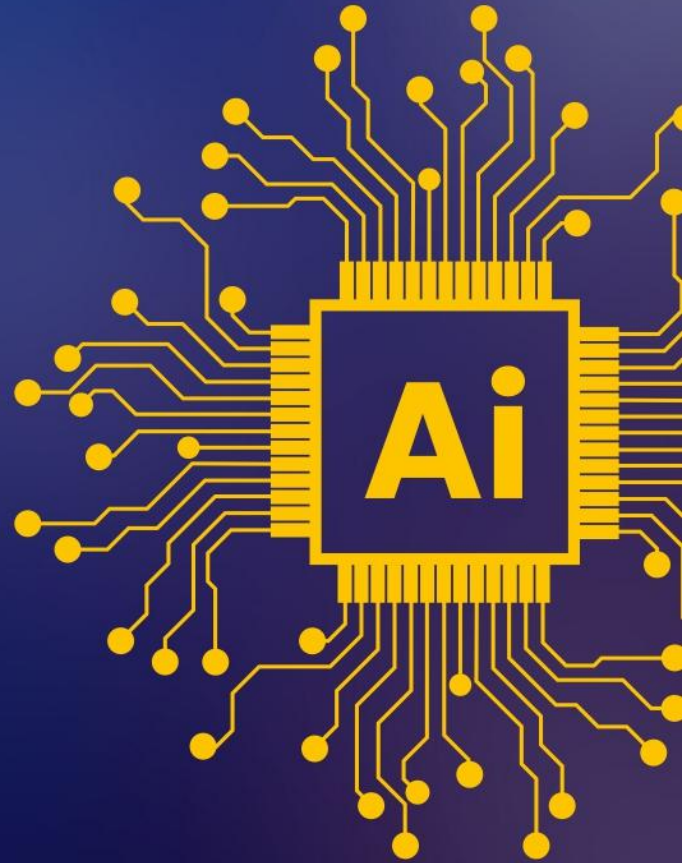
จริยธรรมของผู้บรรณาธิการวารสาร (Ethics of Editors)

1. บรรณาธิการต้องพิจารณาคุณภาพของบทความ เพื่อการตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารที่ตนเองรับผิดชอบ
2. บรรณาธิการต้องไม่เปิดเผยข้อมูลของผู้เขียน และผู้ประเมินบทความแก่บุคคลอื่น ๆ
3. บรรณาธิการมีหน้าที่พิจารณาตีพิมพ์เผยแพร่ผลงานวิจัยที่มีระเบียบวิธีวิจัยที่ถูกต้อง และให้ผลที่น่าเชื่อถือ โดยนำผลของการวิจัยมาเป็นตัวชี้ว่า สมควรตีพิมพ์เผยแพร่หรือไม่
4. บรรณาธิการต้องไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อนกับผู้เขียนและผู้ประเมิน
5. บรรณาธิการต้องมีการตรวจสอบบทความในด้านการคัดลอกผลงานผู้อื่น (Plagiarism) อย่างจริงจัง
6. เมื่อบรรณาธิการตรวจพบการคัดลอกผลงานของผู้อื่น จะต้องระงับการประเมินและติดต่อผู้เขียน เพื่อพิจารณาตอบรับหรือปฏิเสธการตีพิมพ์การตีพิมพ์
7. หากบรรณาธิการตรวจพบว่า บทความมีการลอกเลียนบทความอื่นโดยมิชอบ หรือมีการปลอมแปลงข้อมูล ซึ่งสมควรถูกถอดถอน แต่ผู้เขียนปฏิเสธที่จะถอนบทความ บรรณาธิการสามารถดำเนินการถอนบทความได้โดยไม่ต้องได้รับความยินยอมจากผู้เขียน ซึ่งถือเป็นสิทธิและความรับผิดชอบต่อบทความของบรรณาธิการ

จริยธรรมของผู้ประเมิน (Ethics of Reviewers)

1. ผู้ประเมินบทความ ต้องรักษาความลับและไม่เปิดเผยข้อมูลของบทความที่ส่งมาเพื่อพิจารณาแก่บุคคลอื่น ๆ ที่ไม่เกี่ยวข้อง ในช่วงระยะเวลาของการประเมินบทความ

2. หลังจากได้รับบทความจากบรรณาธิการวารสาร และผู้ประเมินบทความเห็นว่าตนเองมีผลประโยชน์ที่ทับซ้อนกับผู้พิมพ์ / ผู้แต่ง เช่น [กรณี รู้จักกับตัวผู้พิมพ์ / ผู้แต่งเป็นการส่วนตัว เป็นผู้ร่วมโครงการที่ปรึกษา อื่น ๆ] ผู้ประเมินต้องแจ้งต่อบรรณาธิการโดยตรงทันที เพราะอาจทำให้ขาดอิสระในการให้ข้อคิดเห็น และข้อเสนอแนะของบทความนั้น ๆ ได้ โดยทั้งนี้ผู้ประเมินสามารถที่จะปฏิเสธการเป็นผู้ประเมินบทความเรื่องดังกล่าว
3. ผู้ประเมินบทความ ควรประเมินบทความในสาขาวิชาที่ตนมีความเชี่ยวชาญ โดยพิจารณาความสำคัญของเนื้อหาในบทความที่จะมีต่อสาขานั้น ๆ คุณภาพของการวิเคราะห์ และความเข้มข้นของผลงาน
4. ผู้ประเมินบทความไม่ควรใช้ความคิดเห็นส่วนตัวที่ไม่มีข้อมูลรองรับมาเป็นเกณฑ์ในการตัดสินบทความวิจัย
5. หากผู้ประเมินบทความทราบว่ามีส่วนใดของบทความที่มีความเหมือน หรือซ้ำซ้อนกับผลงานชิ้นอื่น ๆ ผู้ประเมินบทความต้องแจ้งให้บรรณาธิการวารสารทราบด้วย

<https://so13.tci-thaijo.org/index.php/ajgs>

โครงการบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์